

Staða úrgangsmála á Norðurlandi vorið 2022

Stöðugreining fyrir svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs

á Norðurlandi

2023-2036

Þetta skjal hefur að geyma greiningu á stöðu úrgangsmála á Norðurlandi vorið 2022, en þessi greining var lögð til grundvallar við móttöku svæðisáætlunar um meðhöndlun úrgangs á Norðurlandi 2023-2026. Aftast í skjalinu er viðauki með skýringum sem varða einstaka úrgangsflokka og ráðstöfun þeirra, þ.á m. skýringum um forsendur sem gengið var út frá við gerð stöðugreiningarinnar.

Upplýsinga um stöðuna í hverju sveitarfélagi um sig var einkum aflað með spurningalistum sem fulltrúar sveitarfélaganna fylltu út. Einnig var stuðst við upplýsingar á vefsíðum sveitarfélaganna, upplýsingar frá verktökum og aðrar heimildir, sem þá er getið neðanmáls.

Þegar stöðugreiningin var gerð voru sveitarfélögin á Norðurlandi 20 talsins, en þeim fækkaði í 16 vegna sameininga sem tóku gildi við sveitarstjórnarkosningar vorið 2022.

Stöðugreining af því tagi sem hér birtist getur aldrei verið tæmandi. Ein af veigamestu ástæðunum fyrir því er að á hverju ári fellur til talsvert magn af úrgangi sem ekki ratar inn í úrgangsbókhaldið, eða er þá aðeins skráður þar að takmörkuðu leyti. Dæmi um slíkan úrgang eru t.d. textíluúrgangur sem félagasamtök safna í sérstaka fatagáma, dýrahæ sem urðuð eru heima á bæjum, húsdýraskítur, jarðvegur sem mokað er upp úr húsgrunnum og ekið á tipp, fiskúrgangur o.fl. Þessir „ósýnilegu úrgangsflokkar“ eiga það sameiginlegt að vera ráðstafað að einhverju eða öllu leyti án beinnar aðkomu sveitarfélaga og án þess að hefðbundnir úrgangsverktakar séu kallaðir til. Af þessu leiðir að þessir aðilar fá gjarnan takmarkaðar upplýsingar um magn viðkomandi úrgangsflokka.

Tekið saman vorið 2022

Stefán Gíslason

Umhverfissráðgjöf Íslands ehf. (Environice)

Efnisyfirlit

1	Húnaþing vestra	9
1.1	Fyrirkomulag söfnunar	9
1.2	Grenndarstöðvar	9
1.3	Móttökustöðvar	9
1.4	Önnur söfnun og flokkun	9
1.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	10
1.6	Önnur ráðstöfun úrgangs	10
1.7	Samningar við verktaka	10
1.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	10
1.9	Útgáfa og kynning	11
1.10	Framtíðarsýn	11
1.11	Magntölur	11
2	Húnavatnshreppur	15
2.1	Fyrirkomulag söfnunar	15
2.2	Grenndarstöðvar	15
2.3	Móttökustöðvar	15
2.4	Önnur söfnun og flokkun	15
2.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	15
2.6	Önnur ráðstöfun úrgangs	16
2.7	Samningar við verktaka	16
2.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	16
2.9	Útgáfa og kynning	16
2.10	Framtíðarsýn	16
2.11	Magntölur	17
3	Blönduósbær	21
3.1	Fyrirkomulag söfnunar	21
3.2	Grenndarstöðvar	21
3.3	Móttökustöðvar	21
3.4	Önnur söfnun og flokkun	21
3.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	22
3.6	Önnur ráðstöfun úrgangs	22
3.7	Samningar við verktaka	22
3.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	22
3.9	Útgáfa og kynning	22

3.10	Framtíðarsýn	23
3.11	Magntölur.....	23
4	Skagabyggð.....	27
4.1	Fyrirkomulag söfnunar	27
4.2	Grenndarstöðvar	27
4.3	Móttökustöðvar	27
4.4	Önnur söfnun og flokkun	27
4.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	27
4.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	27
4.7	Samningar við verktaka.....	27
4.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	28
4.9	Útgáfa og kynning	28
4.10	Framtíðarsýn	28
4.11	Magntölur.....	28
5	Sveitarfélagið Skagaströnd	29
5.1	Fyrirkomulag söfnunar	29
5.2	Grenndarstöðvar	29
5.3	Móttökustöðvar	29
5.4	Önnur söfnun og flokkun	29
5.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	29
5.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	29
5.7	Samningar við verktaka.....	29
5.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	30
5.9	Útgáfa og kynning	30
5.10	Framtíðarsýn	30
5.11	Magntölur.....	30
6	Sveitarfélagið Skagafjörður.....	35
6.1	Fyrirkomulag söfnunar	35
6.2	Grenndarstöðvar	35
6.3	Móttökustöðvar	36
6.4	Önnur söfnun og flokkun	36
6.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	36
6.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	37
6.7	Samningar við verktaka.....	37
6.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	37
6.9	Útgáfa og kynning	37

6.10	Framtíðarsýn	38
6.11	Magntölur.....	38
7	Akrahreppur	43
7.1	Fyrirkomulag söfnunar	43
7.2	Grenndarstöðvar	43
7.3	Móttökustöðvar	43
7.4	Önnur söfnun og flokkun	43
7.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	43
7.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	43
7.7	Samningar við verktaka.....	43
7.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	44
7.9	Útgáfa og kynning	44
7.10	Framtíðarsýn	44
7.11	Magntölur.....	44
8	Fjallabyggð	45
8.1	Fyrirkomulag söfnunar	45
8.2	Grenndarstöðvar	45
8.3	Móttökustöðvar	45
8.4	Önnur söfnun og flokkun	46
8.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	46
8.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	46
8.7	Samningar við verktaka.....	46
8.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	46
8.9	Útgáfa og kynning	47
8.10	Framtíðarsýn	47
8.11	Magntölur.....	47
9	Dalvíkurbyggð.....	51
9.1	Fyrirkomulag söfnunar	51
9.2	Grenndarstöðvar	51
9.3	Móttökustöðvar	52
9.4	Önnur söfnun og flokkun	52
9.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	52
9.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	52
9.7	Samningar við verktaka.....	52
9.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	52
9.9	Útgáfa og kynning	53

9.10	Framtíðarsýn	53
9.11	Magntölur.....	53
10	Hörgársveit.....	58
10.1	Fyrirkomulag söfnunar	58
10.2	Grenndarstöðvar	58
10.3	Móttökustöðvar	58
10.4	Önnur söfnun og flokkun	59
10.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	59
10.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	59
10.7	Samningar við verktaka.....	59
10.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	59
10.9	Útgáfa og kynning	60
10.10	Framtíðarsýn	60
10.11	Magntölur.....	60
11	Akureyrarbær.....	65
11.1	Fyrirkomulag söfnunar	65
11.2	Grenndarstöðvar	66
11.3	Móttökustöðvar	66
11.4	Önnur söfnun og flokkun	67
11.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	67
11.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	68
11.7	Samningar við verktaka.....	68
11.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	68
11.9	Útgáfa og kynning	69
11.10	Framtíðarsýn	69
11.11	Magntölur.....	69
12	Eyjafjarðarsveit	74
12.1	Fyrirkomulag söfnunar	74
12.2	Grenndarstöðvar	75
12.3	Móttökustöðvar	75
12.4	Önnur söfnun og flokkun	75
12.5	Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	75
12.6	Önnur ráðstöfun úrgangs.....	75
12.7	Samningar við verktaka.....	76
12.8	Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	76
12.9	Útgáfa og kynning	76

12.10 Framtíðarsýn	77
12.11 Magntölur.....	77
13 Svalbarðsstrandarhreppur.....	81
13.1 Fyrirkomulag söfnunar	81
13.2 Grenndarstöðvar	81
13.3 Móttökustöðvar	81
13.4 Önnur söfnun og flokkun	81
13.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	82
13.6 Önnur ráðstöfun úrgangs.....	82
13.7 Samningar við verktaka.....	82
13.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	82
13.9 Útgáfa og kynning	83
13.10 Framtíðarsýn	83
13.11 Magntölur.....	83
14 Grýtubakkahreppur.....	87
14.1 Fyrirkomulag söfnunar	87
14.2 Grenndarstöðvar	87
14.3 Móttökustöðvar	87
14.4 Önnur söfnun og flokkun	87
14.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	87
14.6 Önnur ráðstöfun úrgangs.....	88
14.7 Samningar við verktaka.....	88
14.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	88
14.9 Útgáfa og kynning	88
14.10 Framtíðarsýn	88
14.11 Magntölur.....	88
15 Þingeyjarsveit.....	93
15.1 Fyrirkomulag söfnunar	93
15.2 Grenndarstöðvar	94
15.3 Móttökustöðvar	94
15.4 Önnur söfnun og flokkun	94
15.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	94
15.6 Önnur ráðstöfun úrgangs.....	94
15.7 Samningar við verktaka.....	95
15.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	95
15.9 Útgáfa og kynning	95

15.10 Framtíðarsýn	95
15.11 Magntölur	96
16 Skútustaðahreppur	100
16.1 Fyrirkomulag söfnunar	100
16.2 Grenndarstöðvar	100
16.3 Móttökustöðvar	100
16.4 Önnur söfnun og flokkun	101
16.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	101
16.6 Önnur ráðstöfun úrgangs	101
16.7 Samningar við verktaka	101
16.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	101
16.9 Útgáfa og kynning	102
16.10 Framtíðarsýn	102
16.11 Magntölur	102
17 Norðurþing	106
17.1 Fyrirkomulag söfnunar	106
17.2 Grenndarstöðvar	107
17.3 Móttökustöðvar	107
17.4 Önnur söfnun og flokkun	107
17.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	108
17.6 Önnur ráðstöfun úrgangs	108
17.7 Samningar við verktaka	108
17.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	108
17.9 Útgáfa og kynning	109
17.10 Framtíðarsýn	109
17.11 Magntölur	109
18 Tjörneshreppur	114
18.1 Fyrirkomulag söfnunar	114
18.2 Grenndarstöðvar	114
18.3 Móttökustöðvar	114
18.4 Önnur söfnun og flokkun	114
18.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir	114
18.6 Önnur ráðstöfun úrgangs	114
18.7 Samningar við verktaka	114
18.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður	114
18.9 Útgáfa og kynning	115

18.10 Framtíðarsýn	115
18.11 Magntölur.....	115
19 Svalbarðshreppur	116
19.1 Fyrirkomulag söfnunar	116
19.2 Grenndarstöðvar	116
19.3 Móttökustöðvar	116
19.4 Önnur söfnun og flokkun	116
19.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	117
19.6 Önnur ráðstöfun úrgangs.....	117
19.7 Samningar við verktaka.....	117
19.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	117
19.9 Útgáfa og kynning	117
19.10 Framtíðarsýn	117
19.11 Magntölur.....	118
20 Langanesbyggð	119
20.1 Fyrirkomulag söfnunar	119
20.2 Grenndarstöðvar	119
20.3 Móttökustöðvar	120
20.4 Önnur söfnun og flokkun	120
20.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir.....	120
20.6 Önnur ráðstöfun úrgangs.....	121
20.7 Samningar við verktaka.....	121
20.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður.....	121
20.9 Útgáfa og kynning	122
20.10 Framtíðarsýn	122
20.11 Magntölur.....	122
Viðauki: Skýringar við einstaka úrgangsflokka og ráðstöfun þeirra	126
Heimildir	134

1 Húnaþing vestra

Sveitarfélagið Húnaþing vestra var stofnað 7. júní 1998 með sameiningu 7 sveitarfélaga í Vestur-Húnavatnssýslu. Þann 1. janúar 2012 sameinaðist Bæjarhreppur sveitarféluginu, sem nær nú frá Stikuhálsi í vestri að Gljúfurá í austri og suður á miðja Holtavörðuheidi og Arnarvatnsheiði. Flatarmál sveitarfélagsins er 3.023 km² og þar bjuggu 1.226 íbúar 1. janúar 2022. Tæpur helmingur íbúa býr í dreifbýli en stærsti þéttbýliskjarninn er Hvammstangi með 627 íbúa. Innan við 50 manns búa á Laugarbakka og líklega um 15 á Borðeyri.

Atvinnulíf í Húnaþingi vestra er af ýmsum toga t.a.m. ferðaþjónusta, iðnaður, sláturhús, verslun og önnur þjónustustarfsemi. Landbúnaður er ein helsta undirstaða atvinnulífs í sveitarfélaginu, en þar eru nú u.þ.b. 150 bú.

1.1 Fyrirkomulag söfnunar

Við hvert heimili eru tvö 240 lítra ílát, bæði græn að lit en með mislitum lokum. Annað ílát er ætluð fyrir pappír, pappa, fernur, plast og málma en hitt fyrir blandaðan úrgang. Sama fyrirkomulag er viðhaft hvað þetta varðar í dreifbýli og þéttbýli. Öll ílát eru losuð á þriggja vikna fresti. Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar skv. samningi við sveitarfélagið.

Sveitarfélagið sér alla jafna ekki um söfnun úrgangs frá rekstraraðilum, heldur gera þeir beina samninga við verktaka.

Áform eru uppi um að fjölga ílátum við heimili til að stuðla að aukinni flokkun.

1.2 Grenndarstöðvar

Eiginlegar grenndarstöðvar eru ekki til staðar í sveitarfélaginu, en í dreifbýlinu eru 600 l ker fyrir almennan heimilisúrgang, sem ætluð eru sumarhúsaeigendum og eigendum húsa þar sem ekki er föst ábúð. Samtals eru þessi ker á 10 stöðum í sveitarfélaginu.

1.3 Móttökustöðvar

Gámastöðin Hirða er starfrækt á Hvammstanga. Þangað geta íbúar og rekstraraðilar komið með úrgang á opnunartíma sem er þriðjudaga og fimmtudaga kl. 14-17 og laugardaga kl. 11-15. Þar er tekið við málmum, dekkjum, grófum úrgangi, blönduðum heimilisúrgangi, endurvinnanlegu græntunnuefni (pappír, pappa, fernum og plasti), bylgjupappa, heimilis- og raftækjum og jarðvegi. Greitt er fyrir móttökuna skv. gjaldskrá. Á girðingu umhverfis stöðina eru einnig lúgur þar sem hægt er að losa sig við efni til endurvinnslu allan sólarhringinn. Dagleg umsjón og rekstur móttökustöðvarinnar er í höndum Terra hf og ílát á stöðinni eru tæmd eftir þörfum.

Líklega verður fyrirkomulagi á móttökustöðinni breytt samfara nýjum lagaákvæðum sem taka gildi í ársbyrjun 2023.

1.4 Önnur söfnun og flokkun

Landbúnaðarplast er alla jafna sótt heim á bæi þrisvar á ári og þurfa bændur að skrá sig fyrir þjónustunni í hvert skipti. Tímasetningar eru auglýstar á vefsíðu sveitarfélagsins og í staðbundnu fréttablaði sem dreift er vikulega til allra heimila.

1.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Urðunarstaður var rekinn árum saman í landi Syðri-Kárastaða á Vatnsnesi, u.þ.b. 4 km norðan við Hvammstanga. Síðasta starfsleyfi staðarins rann út árið 2017 og samkvæmt því var heimilt að urða þar árlega allt að 1.500 tonnum af slátur- og fiskúrgangi og allt að 500 tonnum af almennum úrgangi. Starfsleyfið var lagt inn til Umhverfisstofnunar og óskað eftir ógildingu þess frá 1. apríl 2015.¹ Þann 29. apríl 2015 gaf Umhverfisstofnun út fyrirmæli um frágang og vöktun staðarins. Samkvæmt þeim átti öllum frágangi á urðunarstaðnum að vera lokið fyrir 1. desember 2017, en fyrirmælin gilda í 30 ár frá lokun, þ.e. til 29. apríl 2045.²

Heimildir eru til um tvo staði í Húnaþingi vestra þar sem hræ af miltisbrunasýktum dýrum voru grafin á sínum tíma. Báðir þessir staðir eru á Ánastöðum á Vatnsnesi, annar í heimatúni niður af íbúðarhúsinu og hinn niður við sjó. Umrætt miltisbrunatilvik kom upp um eða upp úr 1890.³

1.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Húnaþingi vestra er urðaður í Stekkjarvík (sjá framar). Terra hf sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

1.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Húnaþing vestra með samning við Terra hf, sem sér um söfnun úrgangs og rekstur móttökustöðvar. Samningurinn rennur út í árslok 2022 og er stefnt að nýju útboði á haustdögum.

1.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í gildi er samþykkt um sorphirðu í Húnaþingi vestra nr. 633/2012.⁴ Gjaldtaka fer eftir gjaldskrá nr. 1573/2021, sem byggir á samþykktinni.⁵ Samkvæmt gjaldskránni eru tvenns konar gjöld lögð á. Annars vegar er 46.100 kr. sorpgjald lagt á íbúðarhúsnæði með reglulegri sorphirðu og hins vegar 19.900 kr. sorpeyðingargjald á sumarþustaði og íbúðir í dreifbýli.⁶

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Húnaþingi vestra aðeins undir 51% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 49% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁷ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

¹ Environice (2015).

² Umhverfisstofnun (2015).

³ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

⁴ Umhverfisráðuneytið (2012).

⁵ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

⁶ Húnaþing vestra (2021).

⁷ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

1.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á vefsíðu sveitarfélagsins, svo og ýmsar aðrar upplýsingar um söfnun úrgangs, flokkun og endurvinnslu.⁸

1.10 Framtíðarsýn

Húnaþing vestra hefur ekki mótað sér sérstaka framtíðarsýn í úrgangsmálum, að öðru leyti en því sem fram kemur í sameiginlegri svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs.

1.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Húnaþingi vestra 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi allgóða mynd af stöðunni, en líklega eru málmar þó vantaldir. Ástæða þess er sú að málmar frá sveitarfélögum í öllu Húnaþingi fara í gegnum móttökustöðina á Skagaströnd og virðast skráðir á það sveitarfélag í bókhaldi þjónustuaðilans. Þar falla samkvæmt fyrirliggjandi tölum til um 1.000 kg af málmum á hvern íbúa, en í Húnaþingi vestra var þessi tala aðeins 93 kg/íbúa (sjá töflur). Þess ber einnig að gæta að tilteknir úrgangsflokkar koma að litlu eða engu leyti til kasta þjónustuaðilanna og falla því utangarðs í samantekt sem þessari. Þetta getur m.a. átt við um úrgangsflokka á borð við dýrahæ, húsdýraskít, fiskúrgang, ökutæki, jarðveg, textíluúrgang, garðaúrgang og seyru. Allt ræðst þetta þó af fyrirkomulagi úrgangsmála á hverjum stað og kann því að vera nokkuð breytilegt eftir sveitarfélögum.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 1.900 tonn af úrgangi í Húnaþingi vestra 2021, eða 1.570 kg á hvern íbúa. Þar af fóru eftir því sem næst verður komist nær 84% í urðun eða aðra förgun, örlítið í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 16% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er fljótt á litið mjög lágt, en reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland er um 34%. Málmarnir skekkja þessa tölu að einhverju marki (sjá hér að framan), en sláturúrgangur skiptir þó sköpum í þessum samanburði. Þessi eini úrgangsflokkur er tæpur helmingur af öllum þeim úrgangi sem til féll í Húnaþingi vestra skv. töflunni. Sé sláturúrgangur tekinn út fyrir sviga er endurvinnsluhlutfall nálægt meðaltalinu en mun hærra ef allur sláturúrgangurinn færi til endurvinnslu í stað þess að enda á urðunarstaðnum í Stekkjarvík. Í tonnum talið væri það langáhrifamesta leiðin til að bæta stöðu úrgangsmála í sveitarfélaginu í því samhengi sem hér er ræðir. Annað mikilvægt skref væri að ná öllum lífúrgangi („Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.) úr blandaða úrganginum og koma honum í vinnslu, en sérsöfnun lífúrgangs var gerð að lagalegri skyldu 1. janúar 2023.

Tvennt þarf öðru fremur að hafa í huga þegar þessi talnaumfjöllun er lesin. Annars vegar á umræddur sláturúrgangur eðli málsins að miklu leyti uppruna sinn í öðrum sveitarfélögum, þó að hann skili sér endanlega út úr sláturhúsi á Hvammstanga. Hins vegar gefur endurvinnsluhlutfallið sem hér er minnst á litla vísbendingu um það hvernig sveitarfélagið er stutt gagnvart markmiðum stjórnvalda um endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs.

⁸ Húnaþing vestra (2022).

Tafla 1. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Húnaþingi vestra 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Húnaþingi vestra		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				1.226
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans					
		Förgun		Endurnýting			Samtals
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	0	0	0	0	0
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	55.850	55.850
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	800	0	0	0	800
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	904.660	0	0	0	904.660
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappirs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	34.005	34.005
	15 01 01b	Pappirs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	66	0	527	0	725
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3.678
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	6.130
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	10.405	0	0	0	41.620
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	19.616	0	0	0	19.616
Ýmis- legt	16 01 03	Hjólbarðar	22.311	0	0	0	22.311
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	1.586
Byggingar- og niðurrifúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	36.230	0	0	0	36.230
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	231.620	0	0	0	231.620
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	10.460
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	7.455	0	0	0	1.316
8.770							
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	5.130
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	3.300	0	3.300
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	35.816
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	114.011
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	2	1.950	0	0	1.952
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	248.995	0	0	0	248.995
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	7.240	0	0	0	7.240
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	109.085	0	0	0	109.085
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	9.740	0	0	0	9.740
Samtals (kg)		1.608.224	1.950	3.827	0	310.326	1.924.328

Tafla 2. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Húnaþingi vestra 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Húnaþingi vestra		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			1.226	
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans					
		Förgun		Endurnýting			Samtals
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	0	0	0	0	0
	02 01 04	Heyrulluplast	0	0	0	0	46
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	1	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	738	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	28
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrulluplast)	0	0	0	0	1
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	8	0	0	0	34
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	18	0	0	0	18
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	1
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	30	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	189	0	0	0	0
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	9
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	6	0	0	0	1
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	4
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	3	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	29
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	93
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	2	0	0	0
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	203	0	0	0	0
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	6	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	89	0	0	0	0
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	8	0	0	0	0
Samtals (kg)		1.312	2	3	0	253	1.570

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Húnaþingi vestra 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem þarf að hafa þegar takmarkanir

úrgangstölfræðinnar eru hafðar í huga. Af töflunni má ráða að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið 38%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Hér hafa vantaldir málmar (sjá framar) áhrif til lækkunar og skekkja þannig myndina nokkuð, Húnaþingi vestra í óhag.

Samkvæmt gildandi lögum og reglugerðum átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Í Húnaþingi vestra væri stærsta skrefið í átt að þessu markmiði að bæta flokkun heimilisúrgangs frá heimilum og fyrirtækjum, þ.m.t. að sérsafna öllum lífúrgangi eins og skylt hefur verið að gera frá 1. janúar 2023 og koma honum til endurvinnslu. Sé gert ráð fyrir að magn lífúrgangs sé allt að 100 kg á hvern íbúa, myndi þessi ráðstöfun hækka endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs í sveitarfélaginu í næstum 57%.

Tafla 3. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Húnaþingi vestra 2021.

Sveitarfélag: Húnaþingi vestra		2021	Íbúar:	1.226	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	34.005	34.005	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	1.318	725	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	3.678	3.678	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	6.130	6.130	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	52.025	41.620	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	19.616	0	0%
Ísl.	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	1.586	1.586	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	877	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	5.130	5.130	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	3.300	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	35.816	35.816	100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	114.011	114.011	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1.952	0	0%
	20 02 01	Garðargangur	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorþirða)	248.995	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	7.240	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	109.085	0	0%
	Samtals (kg)			644.764	242.701
Samtals (kg/íbúa)			526	198	38%

2 Húnavatnshreppur

Húnavatnshreppur og Blönduósbær sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022 undir nafninu Húnabyggð. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Húnavatnshreppur varð til árið 2004 við sameiningu Bólstaðarhlíðarhrepps, Sveinsstaðahrepps, Svínavatnshrepps og Torfalækjarhrepps. Ásahreppur sameinaðist síðan Húnavatnshreppi tveimur árum síðar.⁹

Húnavatnshreppur nær frá mörkum Skagafjarðarsýslu í austri að mörkum Vestur-Húnavatnssýslu í vestri og liggur yfir mið- og suðurhluta Austur-Húnavatnssýslu. Norðurhlutinn liggur að sjó við suðurmörk Blönduósbæjar sunnan við Blöndu og suðurmörk hreppsins eru í Hofsjökli og Langjökli. Flatarmál sveitarfélagsins er samtals 3.817 km² og 1. janúar 2022 voru 384 íbúar skráðir þar með lögheimili.

Ekkert þéttbýli er í sveitarfélaginu og eru allir íbúar því búsettir í dreifbýli. Helsti atvinnuvegur er landbúnaður en þó er nokkur ferðaþjónusta í sveitarfélaginu, einkum tengd veiði í ám og vötnum. Þar fyrir utan eru nokkur störf í opinbera geiranum auk þess sem hluti íbúa sækir atvinnu til nærliggjandi þéttbýliskjarna s.s. á Blönduós. Blönduvirkjun er staðsett í sveitarfélaginu.

2.1 Fyrirkomulag söfnunar

Við hvert heimili eru tvö 240 lítra ílát, annars vegar fyrir pappír, pappa, fernur, plast og málma og hins vegar fyrir blandaðan úrgang. Ílátin eru losuð á þriggja vikna fresti. Sorphreinsun VH á Skagaströnd sér um framkvæmd söfnunarinnar skv. samningi við sveitarfélagið.

2.2 Grenndarstöðvar

Gámasvæði eru til staðar í sveitarfélaginu, en nákvæmar upplýsingar um þau liggja ekki fyrir.

2.3 Móttökustöðvar

Engin móttökustöð er til staðar í sveitarfélaginu.

2.4 Önnur söfnun og flokkun

Landbúnaðarplast er alla jafna sótt heim á bæi fjórum sinnum á ári.

2.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Vitað er um þrjár miltisbrunagrafir í Húnavatnshreppi. Ein þeirra er við Guðrúnarstaði í Vatnsdal og önnur á Grímsstunguheiði, en sýkt dýr voru grafin á þessum stöðum á árunum 1871-1872. Nákvæm staðsetning liggur ekki fyrir. Þriðja gröfin er við Þórormstungu í Vatnsdal en þar var á árunum 1920-1925 grafin kýr sem talin var hafa drepist úr miltisbruna.¹⁰

⁹ Byggðastofnun (2022).

¹⁰ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

Riðusmitað fé hefur verið grafið í landi bæjarins Hamars í Langadal, a.m.k. tvisvar sinnum.¹¹ Önnur riðugröf er við bæinn Litlu-Giljá og fleiri grafir eru merktar inn á kortasjá Umhverfisstofnunar.¹²

2.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur frá Húnavatnshreppi er fluttur til urðunar á urðunarstað Norðurár bs. í Stekkjarvík við Blönduós.

2.7 Samningar við verktaka

Húnavatnshreppur er með samning við Sorphreinsun VH á Skagaströnd um úrgangsbjónustu.

2.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í gildi er samþykkt um sorphirðu í Húnavatnshreppi, nr. 56/2008.¹³ Gjaldtaka fer eftir gjaldskrá nr. 141/2021, sem byggir á samþykktinni.¹⁴ Gjaldið miðast við stærð og tegund íláta og fjölda tæminga, en grunngjaldið er 36.500 kr á ári fyrir 240 l tunnur, 48.000 kr. fyrir 660 ker og 69.000 kr. fyrir 1.100 l ker. Síðan er rukkað aukalega fyrir aukalosanir og aukailát. Sumarhús og íbúðir þar sem ekki er sorphlát greiða 12.500 kr. á ári, sem veitir aðgang að gámasvæðum sveitarfélagsins. Fyrirtæki, stofnanir og aðrir lögaðilar greiða sorphirðugjald samkvæmt áætlun um kostnað við sorphirðu frá þeim. Sveitarstjórn raðar þessum aðilum í fimm flokka eftir eðli og umfangi og gjald í hverjum flokki er á bilinu 75.000-522.000 kr. á ári.¹⁵

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Húnavatnshreppi undir um 63% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 37% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.¹⁶ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

2.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á vefsíðu sveitarfélagsins, svo og ýmsar aðrar grunnupplýsingar um úrgangsmál.¹⁷

2.10 Framtíðarsýn

Húnavatnshreppur hefur ekki mótað sér sérstaka framtíðarsýn í úrgangsmálum, að öðru leyti en því sem fram kemur í sameiginlegri svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs.

¹¹ Matvælastofnun (2015): Rafbréf 17. feb. 2015.

¹² Umhverfisstofnun (2023).

¹³ Umhverfisráðuneytið (2008).

¹⁴ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrárám síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

¹⁵ Húnavatnshreppur (2021).

¹⁶ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

¹⁷ Húnavatnshreppur (2022).

2.11 Magntölur

Eftirfarandi tölur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Húnavatnshreppi 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þökkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11), þ.m.t. varðandi magntölur fyrir málma.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til tæp 500 tonn af úrgangi í Húnavatnshreppi 2021, eða 1.291 kg á hvern íbúa. Þar af fóru eftir því sem næst verður komist tæp 62% í urðun eða aðra förgun, rúm 2% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 36% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er fljótt á litið nálægt meðaltalinu fyrir Norðurland, en auðvelt væri að laga stöðuna nokkuð með sérsöfnun og endurvinnslu lífúrgangs.

Tafla 4. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Húnavatnshreppi 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Húnavatnshreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			384		
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting				
	Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	0	0	0	0	0	0
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	57.020	57.020
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	325	325
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	5	0	36	0	50	90
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.152	1.152
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.920	1.920
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	2.782	0	0	0	11.130	13.912
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	6.144	0	0	0	0	6.144	
Ýmis- legt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	0	0
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	76	0	0	0	0	76
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	9.219	0	9.219
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	113.259	0	0	0	0	113.259
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	18.201	18.201
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
17 09 04	Annar grófur úrgangur	7.127	0	0	0	1.258	8.385	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	520	520
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	1.250	1.250
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	3.000	0	0	3.000
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	669	669
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	83.448	83.448
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	32	160	0	20	0	212
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	2.480	0	0	0	2.480
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	174.494	0	0	0	0	174.494
20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	
Samtals (kg)			303.919	2.640	3.036	9.239	176.942	495.776

Tafla 5. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Húnavatnshreppi 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Húnavatnshreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			384		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	0	0	0	0	0	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	148	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	
	Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	1
15 01 01b		Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	
15 01 02a		Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	
15 01 02b		Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	
15 01 04a		Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
15 01 04b		Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	
15 01 06		Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	7	0	0	0	29	
15 01 07a		Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
15 01 07b		Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	0	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	24	0	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	295	0	0	0	0	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	47	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	19	0	0	0	3	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	
	Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	1
20 01 08		Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	3	
20 01 10/11		Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	
20 01 25		Matarolía og feiti	0	0	8	0	0	
20 01 36		Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	2	
20 01 40		Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	217	
20 01 50		Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	
20 02 01		Garðaúrgangur	0	6	0	0	0	
20 03 01 a		Blandaður úrgangur (sorphirða)	0	0	0	0	0	
20 03 01 b		Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	
20 03 01 c		Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	454	0	0	0	0	
20 03 03		Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	
20 03 04		Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	
Samtals (kg)		791	7	8	24	461	1.291	

Eins og fram hefur komið gefur fyrirbyggjandi úrgangstölfræði ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Húnavatnshreppi 2021 miðað við fyrirbyggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem haf þarf. Af töflunni

má ráða að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið 34%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Hér hafa vantaldir málmar (sjá framar) áhrif til lækkunar og skekkja þannig myndina nokkuð, Húnavatnshreppi í óhag.

Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Hægt væri að hækka endurvinnsluhlutfallið í Húnavatnshreppi með því að sérsafna öllum lífúrgangi og koma honum til endurvinnslu.

Tafla 6. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Húnavatnshreppi 2021.

Sveitarfélag: Húnavatnshreppur		2021	Íbúar:	384	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðaurgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	325	325	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	90	50	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	1.152	1.152	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	1.920	1.920	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	13.912	11.130	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	6.144	0	0%
		16 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	9.219	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	839	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	520	520	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	1.250	1.250	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	3.000	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	669	669	100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	83.448	83.448	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	212	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	2.480	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	0	0	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	174.494	0	0%
		Samtals (kg)		299.674	100.463
	Samtals (kg/íbúa)		780	262	34%

3 Blönduósbær

Blönduósbær og Húnavatnshreppur sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022 undir nafninu Húnabyggð. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Blönduóshreppur varð upphaflega til við skiptingu Torfalækjarhrepps árið 1914, en þá var þéttbýlið sunnan við ósa Blöndu gert að sérstöku sveitarfélagi. Árið 1936 var landið undir þéttbýlinu norðan Blöndu fært frá Engihlíðarhreppi til Blönduóshrepps með sérstökum lögum „um sameining Blönduóskaupþúns í eitt hreppsfélag“. Sveitarfélagið fékk kaupstaðarréttindi árið 1988 og var þar með orðið að Blönduósbæ. Það nafn hélst við sameiningu Blönduósbæjar og Engihlíðarhrepps árið 2002.

Sveitarfélagið nær frá ósum Blöndu beggja vegna og teygir sig í suðaustur frá sjó upp Langadal austan Blöndu inn fyrir Móberg. Sveitarfélagsmörk Blönduósbæjar í norðri eru við Laxá á Refasveit, sem skilur sveitarfélagið frá sveitarfélaginu Skagabyggð. Í austri fylgja mörkin Laxá inn að Núpi, en þar fyrir innan nær sveitarfélagið yfir Laxárdal beggja vegna og upp á hæstu fjöll austan dalsins, allt suður fyrir Litla-Vatnsskarð. Í vestri liggja sveitarfélagamörk við Húnavatnshrepp um Blöndu.

Flatarmál sveitarfélagsins er 183 km² og þar bjuggu 928 manns þann 1. janúar 2022. Mikill meirihluti íbúa sveitarfélagsins er búsettur í þéttbýli á Blönduósi sem er eini þéttbýlisstaður sveitarfélagsins með 860 íbúa. Aðrir íbúar eru búsettir í dreifbýli nálægt þéttbýlinu.

3.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til tvö 240 l ílát við hvert heimili í þéttbýli og dreifbýli, annað fyrir blandaðan úrgang og hitt fyrir endurvinnslufni. Ílátin eru tæmd á þriggja vikna fresti. Terra annast söfnunina fyrir sveitarfélagið og býður einnig fyrirtækjum og rekstraraðilum ýmsar lausnir varðandi hirðu og ílát.

3.2 Grenndarstöðvar

Eiginlegar grenndarstöðvar eru ekki til staðar í sveitarfélaginu.

3.3 Móttökustöðvar

Gámastöð er starfrækt á Blönduósi. Þangað geta íbúar og rekstraraðilar komið með úrgang á opnunartíma sem er mánudaga og miðvikudaga kl. 15:00-17:30 og laugardaga kl. 13-17. Á stöðinni er tekið við öllum helstu flokkum úrgangs.

Rekstraraðilar greiða fyrir alla móttöku úrgangs á gámastöðinni eftir rúmmáli, en heimili greiða aðeins fyrir tiltekna flokka úrgangs sem ekki hentar til endurvinnslu, svo sem grófan úrgang af ýmsu tagi. Ekki er hins vegar tekið gjald fyrir blandaðan úrgang frá heimilum.

3.4 Önnur söfnun og flokkun

Ekki liggja fyrir nýjar upplýsingar um söfnun á heyrúlluplasti eða aðra söfnun á einstökum úrgangsflokkum sem ekki eru hirtir í reglubundinni söfnun úrgangs.

3.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Blönduósbær starfrækti urðunarstað við Draugagil samkvæmt starfsleyfi Umhverfisstofnunar með gildistíma til 1. júlí 2009. Urðun á svæðinu var stöðvuð árið 2012. Í gildi eru fyrimæli Umhverfisstofnunar um frágang og vöktun urðunarstaðarins, útgefin 9. júlí 2014, með gildistíma til 9. júlí 2044. Samkvæmt þeim átti öllum frágangi á svæðinu að vera lokið fyrir 1. janúar 2015.¹⁸ Í eftirlitsskýrslu Umhverfisstofnunar vegna eftirlits 3. júní 2021 kemur fram að frágangi sé að fullu lokið.¹⁹

Engar miltisbruna- eða riðugrafir eru í sveitarfélaginu svo vitað sé.

3.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur frá Blönduósbæ er fluttur til urðunar á urðunarstað Norðurár bs. í Stekkjarvík, tæpum 10 km norðan við Blönduós. Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

3.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Blönduósbær með samning við Terra hf, sem sér um söfnun úrgangs og rekstur móttökustöðvar.

3.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Til er samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Blönduósbæ nr. 187/2007,²⁰ sem enn er í gildi. Gjaldtaka fer eftir gjaldskrá nr. 1748/2021, sem byggir á samþykktinni.²¹ Samkvæmt gjaldskránni leggst 48.400 kr. sorpgjald á hverja íbúð og á lögbýli eða íbúðarhús utan þéttbýlis, en hægt er að óska eftir fleiri sorpílátum gegn viðbótargjaldi. Gjaldið skiptist til helminga í sorphirðugjald og sorpförgunargjald. Sumarhús greiða aðeins sorpförgunarhlutann, enda geti notendur þeirra losað sig við úrgang á gámasvæði sveitarfélagsins. Sama gildir um hesthús og gripahús í þéttbýli.²²

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Blönduósbæ undir um 60% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 40% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.²³ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

3.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á vefsíðu sveitarfélagsins, svo og bæklingur með upplýsingum um flokkun, endurvinnslu og söfnun úrgangs.²⁴

¹⁸ Umhverfisstofnun (2014).

¹⁹ Umhverfisstofnun (2021).

²⁰ Umhverfisiráðuneytið (2007).

²¹ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

²² Blönduósbær (2021).

²³ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

²⁴ Blönduósbær (2022).

3.10 Framtíðarsýn

Blönduósbær hefur ekki mótað sér sérstaka framtíðarsýn í úrgangsmálum, að öðru leyti en því sem fram kemur í sameiginlegri svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs.

3.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Blönduósbæ 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11), þ.m.t. varðandi magn og afdrif málna. Eins og þar kemur fram fara málmur frá sveitarfélögum í öllu Húnaþingi í gegnum móttökustöðina á Skagaströnd og virðast skráðir á það sveitarfélag í bókhaldi þjónustuaðilans. Þar falla samkvæmt fyrirbyggjandi tölum til um 1.000 kg af málmum á hvern íbúa, en í Blönduósbæ var þessi tala aðeins 95 kg/íbúa (sjá töflur).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til tæp 1.800 tonn af úrgangi í Blönduósbæ 2021, eða 1.900 kg á hvern íbúa. Samkvæmt þessu er Blönduósbær eitt þeirra þriggja sveitarfélaga á Norðurlandi þar sem mest fellur til af úrgangi á hvern íbúa, en það liggur að mestu eða öllu leyti í miklu magni sláturúrgangs, sem er samtals um 45% af heildarmagni úrgangs í sveitarfélaginu. Hér gildir það sama og í Húnaþingi vestra, að þarna er um að ræða úrgang sem á að miklu leyti uppruna sinn í öðrum sveitarfélögum, þó að hann skili sér endanlega út úr sláturhúsi á Blönduósi.

Af þeim úrgangi sem féll til í Blönduósbæ 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist tæp 85% í urðun eða aðra förgun, nánast ekkert í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og rúm 15% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er fljótt á litið mjög lágt, en reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland er um 34%. Rétt eins og í Húnaþingi vestra myndi þetta hlutfall gjörbreytast ef allur sláturúrgangurinn færi til endurvinnslu í stað þess að enda á urðunarstaðnum í Stekkjarvík. Bætt ráðstöfun sláturúrgangs væri langáhrifamesta leiðin til að bæta stöðu úrgangsmála í sveitarfélaginu í því samhengi sem hér um ræðir. Annað mikilvægt skref væri að ná öllum lífúrgangi („Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.“) úr blandaða úrganginum og koma honum í vinnslu, en sérsöfnun lífúrgangs hefur verið lagaleg skylda síðan 1. janúar 2023.

Tafla 7. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Blönduósbae 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Blönduósbaer		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				928	
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	7.520	0	0	0	0	7.520
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	6.940	6.940
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	796.740	0	0	0	0	796.740
Heimilisúrgangur - Umbúðúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	64.733	64.733
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	119	0	949	0	1.305	2.373
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.784	2.784
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	4.640	4.640
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	11.204	0	0	0	44.816	56.020
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	14.848	0	0	0	0	14.848	
Ýmis- legt	16 01 03	Hjólbarðar	27.610	0	0	0	0	27.610
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhjóður og rafgeymar	0	0	0	0	1.746	1.746
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	2.380	0	0	0	0	2.380
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	187.020	0	0	0	0	187.020
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	17.650	17.650
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	200	0	0	0	0	200
17 09 04	Annar grófur úrgangur	7.582	0	0	0	1.338	8.920	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	118	0	0	0	118
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	380	0	0	6.520	6.900
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolífa og feiti	0	0	1.958	0	0	1.958
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	29.000	29.000
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	87.840	87.840
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	820	1.350	0	0	0	2.170
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	15.300	0	0	0	15.300
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	229.120	0	0	0	0	229.120
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	15.445	0	0	0	0	15.445
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	144.177	0	0	0	0	144.177
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	28.870	0	0	0	0	28.870	
Samtals (kg)		1.473.655	17.148	2.907	0	269.312	1.763.022	

Tafla 8. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Blönduósbæ 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Blönduósbær		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				928	
		Úrgangur á hvern íbúa	Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans					
			Förgun		Endurnýting			
		Númer	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals
		Tegund úrgangs						
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	8	0	0	0	0	8
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	7	7
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	859	0	0	0	0	859
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	70	70
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	1	0	1	3
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	12	0	0	0	48	60
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	30	0	0	0	0	30
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	2	2
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	3	0	0	0	0	3
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	202	0	0	0	0	202
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	19	19
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	8	0	0	0	1	10
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkráhusum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	7	7
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	2	0	0	2
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	31	31
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	95	95
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1	1	0	0	0	2
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	16	0	0	0	16
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphyrða)	247	0	0	0	0	247
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	17	0	0	0	0	17
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	155	0	0	0	0	155
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	31	0	0	0	0	31
		Samtals (kg)		1.588	18	3	0	290

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Blönduósbæ 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið 36%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Hér hafa vantaldir málmar (sjá framar) áhrif til lækkunar og skekkja þannig myndina nokkuð, Blönduósbæ í óhag.

Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Í Blönduósbæ væri stærsta skrefið í átt að þessu markmiði að bæta flokkun heimilisúrgangs frá heimilum og fyrirtækjum, þ.m.t. að sérsafna öllum lífúrgangi eins og skylt hefur verið frá 1. janúar 2023 og koma honum til endurvinnslu. Sé gert ráð fyrir að magn lífúrgangs sé allt að 100 kg á hvern íbúa, myndi þessi ráðstöfun hækka endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs í sveitarfélaginu í u.þ.b. 49%.

Tafla 9. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Blönduósbæ 2021.

Sveitarfélag: Blönduósbær		2021	Íbúar:	928	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	64.733	64.733 100%	
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	2.373	1.305 55%	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	2.784	2.784 100%	
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	4.640	4.640 100%	
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	56.020	44.816 80%	
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	14.848	0 0%	
isl.	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	1.746	1.746 100%	
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	892	0 0%	
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	6.900	6.520 94%	
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	1.958	0 0%	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	29.000	29.000 100%	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	87.840	87.840 100%	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	2.170	0 0%	
	20 02 01	Garðaúrgangur	15.300	0 0%	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	229.120	0 0%	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	15.445	0 0%	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	144.177	0 0%	
	Samtals (kg)			679.946	243.384 36%
	Samtals (kg/íbúa)			733	262 36%

4 Skagabyggð

Sveitarfélagið Skagabyggð varð til við sameiningu Skagahrepps og Vindhælishrepps árið 2002. Sveitarfélagið liggur yfir vestari hluta Skaga til austurs að sýslumörkum milli Skagafjarðar og Austur- Húnavatnssýslu, allt frá Deildarhamri nyrst á Skaga og suður fyrir Þverárfjallsveg svo langt sem Hvammshlíðarland nær. Til suðurs liggur sveitarfélagið að sveitarfélagamörkum við Blönduósbæ við Laxá á Refasveit.

Sveitarfélagið Skagaströnd skiptir Skagabyggð í tvennt. Svæðið milli Hrafnár í Hrafnadal og norður fyrir Spákonufellsborg nærri Harrastöðum tilheyrir þannig sveitarfélaginu Skagaströnd austur að sýslumörkum.

Flatarmál Skagabyggðar er 489 km² og þann 1. janúar 2022 voru 90 íbúar með lögheimili í sveitarfélaginu. Ekkert þéttbýli er í sveitarfélaginu og er landbúnaður undirstaða atvinnulífsins. Samhliða landbúnaði skapast einhver störf við hlunnindanýtingu, einkum æðarvarp, og þá eru nokkur störf tengd sjávarútvegi í sveitarfélaginu. Nokkuð er um að íbúar sækji atvinnu til nálægra þéttbýliskjarna, einkum til Skagastrandar og Blönduóss.

4.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til tvö 240 l flát við hvert heimili, annað fyrir blandaðan úrgang og hitt fyrir endurvinnsluefni. Ílátin eru tæmd á þriggja vikna fresti. Terra hf. sér um framkvæmd söfnunarinnar.

4.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru til staðar í sveitarfélaginu.

4.3 Móttökustöðvar

Engin móttökustöð er í sveitarfélaginu, en í gildi er samningur við nágrannasveitarfélag um móttöku á úrgangi.

4.4 Önnur söfnun og flokkun

Heyrúlluplast er sótt heim á bæi tvisvar til þrisvar á ári, brotajárn hefur verið sótt á 3ja ára fresti og rotþrær eru einnig tæmdar á 3ja ára fresti. Terra hefur séð um þessa þjónustu.

4.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Vitað er um eina miltisbrunagröf í Skagabyggð, við Höskuldsstaði, en þar var grafið hross sem talið var hafa drepist úr miltisbruna um 1940.²⁵

4.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur frá Skagabyggð er fluttur til urðunar á urðunarstað Norðurár bs. í Stekkjarvík við Blönduós.

4.7 Samningar við verktaka

Skagabyggð hefur verið með samning við Terra hf, (sjá framar).

²⁵ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

4.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engar upplýsingar liggja fyrir um gildandi samþykktir um úrgangsmál í Skagabyggð og gjaldskrá vegna meðhöndlunar úrgangs finnst ekki í B-deild Stjórnartíðinda við venjulega leit. Enginn kostnaður vegna meðhöndlunar úrgangs virðist hafa verið færður í bókhald sveitarfélagsins árið 2020.²⁶

4.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á vefsíðu sveitarfélagsins.²⁷

4.10 Framtíðarsýn

Engar upplýsingar liggja fyrir um framtíðarsýn sveitarfélagsins í úrgangsmálum, umfram það sem fram kemur í svæðisáætlun.

4.11 Magntölur

Engar haldbærar upplýsingar eru til um magn úrgangs sem fellur til í Skagabyggð. Ekki er hægt að lesa þessar tölur út úr upplýsingum frá þjónustuaðilum, en ætla má að magnið sé innifalið í úrgangstölum fyrir Skagaströnd.

²⁶ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

²⁷ Skagabyggð (2022).

5 Sveitarfélagið Skagaströnd

Sveitarfélagið Skagaströnd liggur við austanverðan Húnaflóa. Sveitarfélagamörk í suðri eru í Hrafndal og við Harrastaði í norðri. Sveitarfélagið afmarkast af Húnaflóa í vestri, þar sem um fjögurra km strandlengja tilheyrir sveitarfélaginu, og teygir sig austur að sýslumörkum á miðri Skagaheiði. Upphaflega nefndist sveitarfélagið Höfðahreppur, en hann varð til árið 1939 við skiptingu Vindhælishrepps í tvö sveitarfélög. Núverandi nafn sveitarfélagsins var tekið upp haustið 2007. Flatarmál sveitarfélagsins er 53 km² og þar áttu 483 íbúar lögheimili 1. janúar 2022. Meginþorrinn er búsettur í þéttbýlinu á Skagaströnd og undirstöðuatvinnugreinin er sjávarútvegur, enda byggðist staðurinn upp vegna útgerðar og vinnslu sjávarafurða. Sveitarfélagið er ekki landmikið og þar er því fremur lítið um landbúnað. Hins vegar eru þar allnokkur störf í iðnaði og þjónustugreinum.

5.1 Fyrirkomulag söfnunar

Tvö 240 l ílát eru við hvert heimili í Sveitarfélaginu Skagaströnd, annað fyrir blandaðan úrgang og hitt fyrir endurvinnsluefni. Ílátin eru tæmd á þriggja vikna fresti allt árið um kring samkvæmt sorphirðudagatali. Terra hf. annast söfnunina fyrir sveitarfélagið og býður einnig fyrirtækjum og rekstraraðilum ýmsar lausnir á því sviði.

5.2 Grenndarstöðvar

Eiginlegar grenndarstöðvar eru ekki til staðar í sveitarfélaginu.

5.3 Móttökustöðvar

Móttökustöð er starfrækt að Vallarbraut 2 á Skagaströnd. Þangað geta íbúar og rekstraraðilar komið með úrgang á opnunartíma sem er þriðjudaga kl. 14-17 og laugardaga kl. 13-16. Þar er tekið við öllum helstu úrgangsflokkum. Dagleg umsjón og rekstur er í höndum Terra hf. og ílát á stöðinni eru tæmd eftir þörfum.

5.4 Önnur söfnun og flokkun

Fatasöfnunargámur er við hús Rauða krossins að Vallarbraut 4 og tekið er við skilagjaldsumbúðum hjá Björgunarsveitinni Strönd á þriðjudagskvöldum kl. 20-22.

5.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Engar miltisbruna- eða riðugrafir eru í sveitarfélaginu svo vitað sé.

5.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur frá Sveitarfélaginu Skagaströnd er fluttur 15-20 km leið til urðunar á urðunarstað Norðurár bs. í Stekkjarvík norðan við Blönduós.

5.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Sveitarfélagið Skagaströnd með samning við Terra hf, sem sér um söfnun úrgangs og rekstur móttökustöðvar.

5.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Ekki hefur verið gerð sérstök samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Sveitarfélaginu Skagaströnd. Þar er hins vegar í gildi gjaldskrá fyrir sorphirðu og móttöku úrgangs, nr. 497/2015.²⁸ Samkvæmt gjaldskránni er sveitarstjórn heimilt að hækka hana árlega í samræmi við breytingar á neysluvísitölu, án þess að sú breyting sé auglýst sérstaklega í B-deild Stjórnartíðinda.²⁹ Sorpgjöld á árinu 2022 byggja á samþykkt sveitarstjórnar 15. desember 2021. Árið 2022 leggst 57.200 kr. sorphirðugjald á hverja íbúð. Frístundahúsnæði greiðir 18.000 kr. sorpeyðingargjald og sambærilegt gjald á hesthús og fjárhús í notkun er 6.400 kr. á hvert hús.³⁰

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Sveitarfélaginu Skagaströnd undir um 50% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 50% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.³¹ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

5.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á vefsíðu sveitarfélagsins, auk flokkunarleiðbeininga og fleiri upplýsinga um úrgangsmál. Þar er einnig birt stefna sveitarfélagsins í málaflokknum (sjá síðar).³²

5.10 Framtíðarsýn

Sveitarstjórn Sveitarfélagsins Skagastrandar samþykkti sérstaka stefnu um úrgangsmál á fundi sínum 30. janúar 2019. Þar er staðfestur stuðningur sveitarstjórnar við „þá meginstefnu sem mótuð hefur verið á síðustu árin að líta beri á allt efni sem auðlindir sem nauðsynlegt sé að nýta sem best. Í samræmi við það hefur verið litið á úrgangsmál sem málaflokk sem væri að þróast frá því að snúast um lausnir á úrgangsvanda yfir í umræðu um bætta auðlindanýtingu í anda hringrásarhagkerfisins“.³³ Í stefnunni kemur einnig fram að til að ná markmiðum stjórnvalda í úrgangsmálum þurfi „einstaklingar, heimili, fyrirtæki og opinberir aðilar að standa saman að breyttum aðferðum og leiðum við meðhöndlun úrgangs. Sveitarstjórn mun því beita sér fyrir aukinni fræðslu um úrgangsmál og leggja áherslu á aukna flokkun og bætta meðferð alls úrgangs með það að markmiði að nýta öll aðföng með eins sjálfbærum hætti og kostur er“.³⁴

5.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi

²⁸ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjalddöku nær raunkostnaði.

²⁹ Sveitarfélagið Skagaströnd (2015).

³⁰ Sveitarfélagið Skagaströnd (2021).

³¹ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

³² Sveitarfélagið Skagaströnd (2022b).

³³ Sama heimild.

³⁴ Sama heimild.

almennt þokkalega mynd af stöðunni, en magn málna er þó að öllum líkindum verulega oftalið. Málmur frá sveitarfélögum í öllu Húnaþingi fara í gegnum móttökustöðina á Skagaströnd og virðast skráðir á sveitarfélagið í bókhaldi þjónustuaðilans. Þar falla samkvæmt þessum tölum til um 1.000 kg af málmum á hvern íbúa, en magnið er yfirleitt á bilinu 100-200 kg í hinum sveitarfélögum sem í hlut eiga.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 900 tonn af úrgangi í Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021, eða 1.940 kg á hvern íbúa. Samkvæmt þessu er Skagaströnd eitt þeirra þriggja sveitarfélaga á Norðurlandi þar sem mest fellur til af úrgangi á hvern íbúa, en þegar rýnt er í tölur sést að það liggur alfarið í miklu magni málna sem skiluðu sér inn í úrgangskerfið 2021. Þetta magn var rétt um tonn á hvern íbúa sveitarfélagsins. Ekki hefur verið leitað skýringa á þessu, en líklegt má telja að þarna sé um uppsafnaðan úrgang að ræða, þ.e.a.s. brotajárn sem safnað hefur verið á lengra tímabili. Þar við bætist, að sem fyrr segir má telja líklegt að úrgangur frá Skagabyggð sé að einhverju eða öllu leyti innifalinn í tölum þjónustuaðila fyrir Sveitarfélagið Skagaströnd. Íbúafjöldi Skagabyggðar er um 15% af samanlögðum íbúafjölda beggja sveitarfélaganna og ekki ólíklegt að hlutföllin í úrgangsmagni séu svipuð.

Af þeim úrgangi sem féll til í Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 43% í urðun eða aðra förgun, nánast ekkert í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 57% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er fljótt á litið í hærra lagi, en reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland er um 34%. Málmarnir hafa afgerandi áhrif hvað þetta varðar, en í töflunni er gert ráð fyrir að þeir hafi allir farið í endurvinnslu. Augljósasta aðgerðin til að hækka endurvinnsluhlutfallið, burtséð frá málmunum, væri að ná öllum lífúrgangi („Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.“) úr blandaða úrganginum og koma honum í vinnslu, en sérsöfnun lífúrgangs hefur verið lagaleg skylda síðan 1. janúar 2023.

Tafla 10. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Sv.fél. Skagaströnd		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022: 483					
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahæ)	2.120	0	0	0	0	2.120
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	9.600	9.600
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	5.595	0	0	0	0	5.595
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	1.960	0	0	0	0	1.960
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	5.195	5.195
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	4	0	32	0	44	80
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.449	1.449
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.415	2.415
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	5.200	0	0	0	20.800	26.000
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	7.728	0	0	0	0	7.728
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	50.440	0	0	0	0	50.440
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	0	0
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	1.540	0	0	0	0	1.540
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	121.530	0	0	0	0	121.530
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	550	550
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	7.701	0	0	0	1.359	9.060
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	170	170
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolífa og feiti	0	0	310	0	0	310
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	8.510	8.510
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	483.970	483.970
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	410	0	0	0	410
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	117.325	0	0	0	0	117.325
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	30.265	0	0	0	0	30.265
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	50.774	0	0	0	0	50.774
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		402.182	410	342	0	534.062	936.996	

Tafla 11. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag:		Sv.fél. Skagaströnd		Tímabil:	2021		Íbúar 1. jan. 2022:	483		
		Úrgangur á hvern íbúa	Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans							
			Förgun		Endurnýting			Samtals		
		Númer	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla			
		Tegund úrgangs								
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	4	0	0	0	0	0	4	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	20	0	20	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	12	0	0	0	0	0	12	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	4	0	0	0	0	0	4	
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	11	0	11	
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	0	0	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	0	3	
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	0	5	
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	11	0	0	0	43	0	54	
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	104	0	0	0	0	0	104	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	0	0	0	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	3	0	0	0	0	0	3	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0	0	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	252	0	0	0	0	0	252	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	1	0	1	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	16	0	0	0	3	0	19	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkráhusum ofl.	0	0	0	0	0	0	0	
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0	0	
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0	0	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	0	0	
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0	0	0	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	1	0	0	0	1	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	18	0	18	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	1.002	0	1.002	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	1	0	0	0	0	1	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	243	0	0	0	0	0	243	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	63	0	0	0	0	0	63	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	105	0	0	0	0	0	105	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	0	
	Samtals (kg)		833	1	1	0	1.106	1.940		

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af

töflunni má ráða að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið 71%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Samkvæmt því er Sveitarfélagið Skagaströnd búið að ná markmiðinu og gott betur. Þessu ber þó að taka með þeim fyrirvara að magn málma sem féll til í sveitarfélaginu er að öllum líkindum verulega oftalið. Málmar aðrir en ökutæki lenda allir í heimilisúrgangskaflanum í tölfræðinni eins og hún er sett fram hér og í því liggur eflaust nokkur skekkja.

Tafla 12. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Sveitarfélaginu Skagaströnd 2021.

Sveitarfélag: Sv.fél. Skagaströnd		2021	Íbúar:	483	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	5.195	5.195	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	80	44	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	1.449	1.449	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	2.415	2.415	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	26.000	20.800	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	7.728	0	0%
Ýmsl.	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	0	0	
Bygg	17 02 01 a	Tímur (hreint)	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	906	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	170	170	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Mataralía og feiti	310	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	8.510	8.510	100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	483.970	483.970	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	410	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	117.325	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	30.265	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	50.774	0	0%
Samtals (kg)			735.507	522.553	71%
Samtals (kg/íbúa)			1.523	1.082	71%

6 Sveitarfélagið Skagafjörður

Sveitarfélagið Skagafjörður og Akrahreppur sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Sveitarfélagið Skagafjörður varð til við sameiningu 11 sveitarfélaga árið 1998 og liggur umhverfis Skagafjörð. Mörk sveitarfélagsins að vestanverðu eru við sjó við Húnanes á Skaga og liggja mörk sveitarfélagsins suð-suðaustur um miðbik Skaga inn á hálendið. Að austanverðu eru mörkin frá sjó við Straumnes innan við Fljót og þaðan eftir miðjum Tröllaskaga langleiðina suður að Öxnadalshéiði að mörkum Akrahrepps við Kyrfisá.

Flatarmál sveitarfélagsins er 4.177 km² og fjöldi íbúa í sveitarfélaginu þann 1. janúar 2022 var 4.090. Stærsti þéttbýliskjarninn er Sauðárkrókur en þar voru skráðir 2.603 íbúar 1. janúar 2002. Aðrir þéttbýliskjarnar eru Hofsóss með 172 íbúa, Varmahlíð með um 139 íbúa og Hólar í Hjaltadal með 102 íbúa.

Fjölbreytt atvinnustarfsemi er í Skagafirði sem tengist t.a.m. landbúnaði, sjávarútvegi, iðnaði, ferðamennsku, verslun og þjónustu. Á Sauðárkróki er starfrækt sláturhús, mjólkursamlag, steinullarverksmiðja og fiskvinnslur svo eitthvað sé nefnt. Magn rekstrarúrgangs er talsvert stór hluti af heildarúrgangi sem fellur til í sveitarfélaginu og má rekja það til fjölbreytileika í atvinnulífinu.

6.1 Fyrirkomulag söfnunar

Tvö ílát fyrir úrgang eru við hvert heimili í þéttbýli í Sveitarfélaginu Skagafirði. Blandaður úrgangur er settur í svart ílát, en mjúkt og hart plast, dagblöð, pappír og málmur eru flokkuð í grænt ílát. Auk þess er brúnt hólf fyrir lífúrgang í svarta ílátinu. Svarta ílátið er tæmt einu sinni í mánuði og það græna einu sinni í annarri ferð. Brúna hólfíð er alltaf losað í leiðinni. Íbúar í dreifbýli sjá hins vegar um að koma úrgangi á móttökustöðvar. Þó er rúllubaggaplast og dýrahæ sótt heim á bæi.

Fyrirhugað er útboð á söfnun úrgangs á árinu 2022 og í aðdragandanum verður gerð skoðanakönnun meðal íbúa í dreifbýli um þjónustustig (þ.e. hvort sækja ætti úrgang heim á bæi eða aka honum sem fyrr á móttökustöðvar).

Eigendur orlofshúsa fara sjálfir með úrgang á móttökustöðvar og greiða að sama skapi lægra gjald fyrir þjónustuna (sjá síðar).

Sveitarfélagið þjónustar ekki rekstraraðila hvað söfnun úrgangs varðar, heldur semja þeir beint við þjónustuaðila.

Sveitarfélagið er með samning við ÓK Gámapjónustu ehf. á Sauðárkróki, sem sér um söfnun úrgangs í sveitarfélaginu.

6.2 Grenndarstöðvar

Engar eiginlegar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu, en það kann að breytast í kjölfar útboðs 2022. Í reynd má þó líta á gámastöðvar sem starfræktar eru á Hofsósi og í Fljótum sem grenndarstöðvar, þar sem þær eru aðgengilegar allan sólarhringinn.

6.3 Móttökustöðvar

Mannaðar móttökustöðvar eru reknar á Sauðárkróki og í Varmahlíð, auk gámastöðvanna á Hofsósi og í Fljótum sem fyrr var getið. Á móttökustöðvunum er tekið við öllum helstu flokkum úrgangs á opnunartímum, sem á Sauðárkróki eru kl. 8-17 alla virka daga og kl. 15-18 á sunnudögum. Í Varmahlíð er opið á mánudögum, miðvikudögum, föstudögum og laugardögum kl. 14-17. ÓK Gámaþjónustu ehf. sér um rekstur stöðvanna skv. samningi við sveitarfélagið.

6.4 Önnur söfnun og flokkun

Sem fyrr segir er rúllubaggaplast og dýrahrae sótt heim á bæi í dreifbýlinu. Plastið er sótt einu sinni í mánuði utan Skaga og Reykjastrandar þar sem sótt er plast þrisvar á ári í samráði við heimamenn í hvert skipti. Hrae eru sótt heim á sveitabæi á hverjum miðvikudegi frá apríl til október og annan hvern miðvikudag yfir vetrarmánuðina frá nóvember til mars.

Flöskumóttaka er staðsett við Verslunina Eyri á Sauðárkróki. Þar er opið virka daga kl. 11-12 og 13-14.

Verðandi endurnýtingarmiðstöð á Hofsósi hefur stundum verið með nytjamarkaði og haldið úti „reddingakaffi“ þar sem fólk er aðstoðað við að gera við bilaða hluti. Verðandi fékk húsnæði á vegum sveitarfélagsins fyrir þessa starfsemi.

Rauði krossinn er með fatasöfnun og fataverslun í húsnæði félagsins á Aðalgötu 10 á Sauðárkróki. Fatagámur er einnig á vegum félagsins á Sauðárkróki.

Á vorin er farið með gáma til móttöku á járnri og timbri á 2 til 3 staði í sveitinni og þeir látnir standa í 2-3 vikur.

Rotþrær eru tæmdar á þriggja ára fresti.

6.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Aflagður vaktaður urðunarstaður er í Skarðsmóum skammt norðan Sauðárkróks. Árið 2012 var tekin ákvörðun um að loka staðnum og um hann gilda nú fyrirmæli Umhverfisstofnunar um frágang og vöktun, dags. 13. ágúst 2014. Gildistími fyrirmælanna er 30 ár, þ.e. til 13. ágúst 2044.³⁵ Urðunarstaðurinn tók í einhverjum tilvikum við riðusmituðum hræjum til urðunar. Auk þess hefur vafalítið einnig nokkuð af riðuveiku fé verið urðað heima á bæjum.

Heimildir eru til um þrjár miltisbrunagrafir í Sveitarfélaginu Skagafirði. Vitað er um eina slíka við Skarðsá í Sæmundarhlíð, aðra við Læk í Viðvíkursveit og þá þriðju við Hólakot í Fljótum.³⁶

³⁵ Umhverfisstofnun (2014b).

³⁶ Umhverfisstofnun (2023).

6.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Skagafirði er urðaður í Stekkjarvík. Sama gildir um sláturúrgang, en lífúrgangur fer til Moltu í Eyjafjarðarsveit. ÓK Gámaþjónusta sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

6.7 Samningar við verktaka

Sveitarfélagið Skagafjörður er sem fyrr segir með samning við ÓK Gámaþjónustu ehf. á Sauðárkróki. Undir samninginn fellur, auk söfnunar úrgangs almennt, þjónusta á móttökustöðvum, losun gáma og söfnun rúllubaggaplats og dýrahæja. Samningurinn er í raun útrunninn, en unnið er að nýju útboði.

6.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í gildi er samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Sveitarfélaginu Skagafirði nr. 1125/2015.³⁷ Gert er ráð fyrir að samþykktin verði endurskoðuð í tengslum við breytingar sem verða samhliða útboði og nýrri þjónustu.

Gjaldtaka fer eftir gjaldskrá nr. 147/2022.³⁸ Samkvæmt henni er lagt 26.031 kr. árlegt sorphirðugjald á hverja íbúð, svo og 22.969 kr. sorpeyðingargjald. Bújarðir eða býli með atvinnustarfsemi greiða 68.906 kr. sorpeyðingargjald á ári, á íbúðarhúsnæði í dreifbýli leggast 22.969 kr. – og sama upphæð á sumarbústaði. Þá leggst 6.125 kr. sorpeyðingargjald á gripahús á skipulögðum svæðum.

Á móttökustöðvum greiða rekstraraðilar fyrir allan úrgang samkvæmt vigt, að undanskildum þeim úrgangsflokkum sem bera úrvinnslu- eða skilagjald. Almennigur greiðir hins vegar ekki fyrir úrgang sem myndast við venjulegan heimilisrekstur, að því tilskyldu að hann sé flokkaður. Einungis þarf að greiða fyrir stærri farma, svo sem úrgang frá byggingu eða breytingu íbúðarhúsnæðis.³⁹

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Sveitarfélaginu Skagafirði undir um 56% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 44% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁴⁰ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

6.9 Útgáfa og kynning

Gefið er út sorphirðudagatal í byrjun hvers árs og það birt á vefsvæði sveitarfélagsins, ásamt ítarlegum upplýsingum um aðra þætti úrgangsmála.⁴¹ Þar er einnig vísað á heimasíðu Flokku ehf., dótturfélags ÓK Gámaþjónustu ehf.

³⁷ Umhverfisráðuneytið (2015).

³⁸ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

³⁹ Sveitarfélagið Skagafjörður (2022b).

⁴⁰ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

⁴¹ Sveitarfélagið Skagafjörður (2022c).

Í nýju útboði verður gerð krafa um að fulltrúar á vegum rekstraraðila fari heim á hvern bæ í upphafi samnings og kynni þjónustuna.

6.10 Framtíðarsýn

Gert er ráð fyrir að í framtíðinni verði komið upp móttökustöðvum á fleiri stöðum og gámar í dreifbýli lagðir af. Jafnframt verði flokkaður úrgangur sóttur heim á bæi ef niðurstaða skoðanakönnunar verður á þann veg. Þá er gert ráð fyrir aukinni endurvinnslu og minnkandi magni úrgangs samfara aukinni fræðslu og meðvitund íbúanna. Stefnt er að því að úrgangsmeðhöndlun verði til fyrirmyndar með aukinni endurvinnslu og endurnýtingu.

Forsvarsmenn sveitarfélagsins gera sér vonir um að svæðisáætlun verði gagnlegt stjórnþæki til að vinna markvisst að aðgerðum til að draga úr úrgangsmýndun, auka endurvinnslu og endurnýtingu og vinna faglega að þeirri förgun úrgangs sem óhjákvæmileg er.

6.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Sveitarfélaginu Skagafirði 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilgjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til tæplega 4.300 tonn af úrgangi í Sveitarfélaginu Skagafirði 2021, eða 1041 kg á hvern íbúa. Þessar tölur eru nokkuð dæmigerðar fyrir sveitarfélögin á Norðurlandi, en þó má ætla að þarna vanti eitthvað upp á tölur um múrbrot og annan óvirkan úrgang, grófan úrgang, timbur og málma. Mikið féll til af sláturúrgangi (985 tonn), enda sláturhús starfrækt á Sauðárkróki. Vegna íbúafjölda setur það þó ekki eins stórt strík í reikninginn og í Húnaþingi vestra og í Blönduós bæ.

Úrgangur frá Akrahreppi er nánast að öllu leyti innifalinn í tölunum frá Sveitarfélaginu Skagafirði, enda þótt úrgangstöflurnar miðist við stöðuna fyrir sameiningu sveitarfélaganna eins og fram hefur komið. Vegna fámennis vegur Akrahreppur ekki þungt í heildarmyndinni.

Af þeim úrgangi sem féll til í Sveitarfélaginu Skagafirði 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist tæp 86% í urðun eða aðra förgun, nær ekkert í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 14% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er fljótt á litið mjög lágt, en reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland er um 34%. Þarna munar miklu um sláturúrganginn sem allur var urðaður í Stekkjarvík í stað þess að koma honum í vinnslu.

Tafla 13. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Sveitarfélaginu Skagafirði 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Sv.fél. Skagafjörður		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022: 4.090					
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	374.280	0	0	0	0	374.280
	02 01 04	Heyrúlluplast	272.045	0	0	0	0	272.045
	02 01 06	Húsdýraskítur	49.140	0	0	0	0	49.140
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	250	0	0	0	0	250
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	984.990	0	0	0	0	984.990
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappirs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	214.310	214.310
	15 01 01b	Pappirs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	12.270	12.270
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	20.450	20.450
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	20.815	0	0	0	83.262	104.077
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	65.440	0	0	0	0	65.440
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	121.100	0	0	0	0	121.100
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	3	3
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	0	0	0	0	0	0
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	0	0
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	1.100	0	0	0	0	1.100
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	2.907	0	0	0	513	3.420
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	625	0	0	0	625
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	0
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	157.040	157.040
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolífa og feiti	0	0	865	0	0	865
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	101.359	101.359
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	0	0
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	771	3.617	9.780	0	0	14.167
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	906.680	0	0	0	0	906.680
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	799.518	0	0	0	0	799.518
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	54.240	0	0	0	0	54.240
Samtals (kg)		3.653.276	4.242	10.645	0	589.207	4.257.369	

Tafla 14. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Sveitarfélaginu Skagafirði 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Sv.fél. Skagafjörður		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			4.090		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	92	0	0	0	0	92
	02 01 04	Heyrúlluplast	67	0	0	0	0	67
	02 01 06	Húsdýraskítur	12	0	0	0	0	12
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	241	0	0	0	0	241
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	52	52
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	5	0	0	0	20	25
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	30	0	0	0	0	30
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	0	0
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	0	0	0	0	0	0
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	0	0
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	1	0	0	0	0	1
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	0
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	38	38
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	25	25
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	0	0
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	1	2	0	0	3
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	222	0	0	0	0	222
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	195	0	0	0	0	195
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	13	0	0	0	0	13
	Samtals (kg)		893	1	3	0	144	1.041

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Sveitarfélaginu Skagafirði 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af

töflunni má ráða að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 25%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Þarna virðist því vera býsna langt í land, þrátt fyrir að Skagafjörður sé eina sveitarfélagið á Norðurlandi vestra þar sem sérsöfnun lífræns úrgangs var hafin árið 2021. Árangur þeirrar söfnunar var þokkalegur, en alls söfnuðust um 38 kg í íbúa 2021. Miðað við reynslu annars staðar frá má ætla að unnt sé að ná 50-55 kg á íbúa ef aðeins er um að ræða úrgang frá heimilum, en hátt í 100 kg ef lífúrgangur frá fyrirtækjum er tekinn með. Bætt söfnun lífúrgangs til endurvinnslu myndi vissulega hækka endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs, en meira þarf til.

Tölur yfir blandaðan heimilisúrgang (frá heimilum og fyrirtækjum) virðast hærri í Skagafirði en í flestum öðrum sveitarfélögum norðanlands. Líklegt má telja að þar sé að einhverju marki um að ræða byggingar- og niðurrifsúrgang, en slíkur úrgangur liggur utan við skilgreininguna á heimilisúrgangi. Úrgangsflokkurinn „Annar grófur úrgangur“ er nánast tómur í Skagafirði, sem styður þá tilgátu að þessi úrgangur sé hér skráður sem blandaður heimilisúrgangur og því sé magn úrgangs í þeim flokki verulega oftalið.

Tafla 15. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Sveitarfélaginu Skagafirði 2021.

Sveitarfélag: Sv.fél. Skagafjörður		2021	Íbúar:	4.090	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaumbúðir (bylgjupappi)	214.310	214.310	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaumb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	12.270	12.270	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	20.450	20.450	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	104.077	83.262	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	65.440	0	0%
isl.	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	3	3	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	342	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	157.040	157.040	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	865	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	101.359	101.359	100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	14.167	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	906.680	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	799.518	0	0%
	Samtals (kg)			2.396.521	588.694
Samtals (kg/íbúa)			586	144	25%

7 Akrahreppur

Akrahreppur og Sveitarfélagið Skagafjörður sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Akrahreppur er í austanverðum Skagafirði og nær yfir Blönduhlíð og Norðurárdal, Kjálka og mestan hluta Austurdals, þ.e. allt frá Kyrfisá í norðri suður að Hofsjökli. Að vestanverðu afmarkast sveitarfélagið af Héraðsvötnum, en sveitarfélagamörkin fylgja þó ekki að öllu leyti núverandi farvegi. Að austanverðu nær sveitarfélagið upp á miðjan Tröllaskaga gegnt Eyjafjarðarsýslu. Ekkert þéttbýli er í sveitarfélaginu. Flatarmál sveitarfélagsins er samtals 1.366 km² og þann 1. janúar 2022 áttu 204 íbúar lögheimili í sveitarfélaginu. Landbúnaður er undirstaða atvinnulífsins en í hreppnum eru einnig nokkrir smærri þjónustuverktakar. Þá er nokkuð um að íbúar sækji atvinnu til næstu þéttbýliskjarna. Í sveitarfélaginu fellur því mest til af hefðbundnum heimilisúrgangi og úrgangi frá landbúnaði.

7.1 Fyrirkomulag söfnunar

Úrgangi er ekki safnað frá heimilum í Akrahreppi, en íbúar fara sjálfir með úrganginn sinn í Förgu í Varmahlíð eða í Flokku á Sauðárkróki. Líklegt er að þetta fyrirkomulag breytist eftir sameiningu sveitarfélaganna í Skagafirði vorið 2022.

7.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu.

7.3 Móttökustöðvar

Ekkert gámasvæði er starfrækt í Akrahreppi, en sveitarfélagið kaupir þessa þjónustu af Sveitarfélaginu Skagafirði, sem rekur Förgu og Flokku. Rekstur móttökustöðva mun fara í útboð á næstunni.

7.4 Önnur söfnun og flokkun

Heyrúlluplast er sótt heim á bæi 2. þriðjudag í hverjum mánuði og dýrahræ eru sótt eftir þörfum. Einnig kemur brotajárnsbíll heim á bæi einu sinni á ári ef óskað er. Garðaúrgangur fer í flestum tilfellum í hauga heima á bæjum. Rotþrær eru tæmdar annað eða þriðja hvert ár að jafnaði. Ástand rotþróa er misgott og sums staðar þörf á úrbótum.

7.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Í sveitarfélaginu eru engir meðhöndlunarstaðir fyrir úrgang.

7.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Úrgangi sem fellur til í sveitarfélaginu er ráðstafað með sama hætti og í Sveitarfélaginu Skagafirði.

7.7 Samningar við verktaka

Engir beinir samningar eru í gildi við verktaka, enda sér Sveitarfélagið Skagafjörður að mestu um úrgangsjónustuna.

7.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Ekki eru í gildi sérstakar samþykktir eða gjaldskrár vegna meðhöndlunar úrgangs í sveitarfélaginu.

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 var heildarkostnaður úrgangsmálaflokksins í Akrahreppi það ár rúmar 5 milljónir króna eða 24.500 kr. á hvern íbúa. Engin sorpgjöld virðast hafa verið innheimt og því virðist kostnaðurinn hafa verið greiddur úr sveitarsjóði að öllu leyti.⁴² Slíkt er í raun óheimilt, en niðurgreiðslur á kostnaði vegna úrgangsmála hafa lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

7.9 Útgáfa og kynning

Akrahreppur hefur ekki staðið fyrir neinni kynningu á fyrirkomulagi úrgangsmála.

7.10 Framtíðarsýn

Gert er ráð fyrir miklum breytingum á fyrirkomulagi úrgangsmála eftir sameiningu við Sveitarfélagið Skagafjörð. Staðan í Akrahreppi hefur þó lagast umtalsvert frá því sem var fyrir nokkrum árum þegar opnir ruslagámar voru til staðar á nokkrum stöðum í sveitarfélaginu. Meðhöndlun úrgangs batnaði til muna þegar þessi gámar voru fjarlægðir og móttökustöð Förgu vígð í Varmahlíð.

Á næstu árum er stefnt að því að auka flokkun og endurvinnslu og draga úr urðun. Vonir standa til að hægt verði að beita hagrænum stjórnækjum til að flýta þessari þróun.

7.11 Magntölur

Eins og fram hefur komið er úrgangi ekki safnað frá heimilum í Akrahreppi, en íbúar fara sjálfir með úrganginn sinn í Förgu í Varmahlíð eða í Flokku á Sauðárkróki. Sveitarfélagið Skagafjörður hefur að mestu séð um úrgangspjónustu fyrir Akrahrepp og tölur úr Akrahreppi eru því væntanlega nánast alfarið innifaldar í tölum fyrir Sveitarfélagið Skagafjörð.

⁴² Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

8 Fjallabyggð

Sveitarfélagið Fjallabyggð varð til við sameiningu Ólafsfjarðarbæjar og Siglufjarðarkaupstaðar árið 2006. Fjallabyggð er yst á Tröllaskaga og nær yfir Siglufjörð, Héðinsfjörð og Ólafsfjörð. Sveitarfélagamörk Fjallabyggðar liggja frá Almenningsnöf undan Mánarfjalli í vestri og þaðan til suðausturs og suðurs að Kerlingahnjúki inn af Ólafsfirði. Vestan við þessi mörk er Sveitarfélagið Skagafjörður. Frá Kerlingahnjúki fylgja sveitarfélagamörkin við Dalvíkurbyggð vatnaskilum allt norður á Ólafsfjarðarmúla. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 364 km² og þann 1. janúar 2022 voru 1.966 íbúar með lögheimili í sveitarfélaginu.

Íbúar Fjallabyggðar eru að langstærstum hluta búsettir í þéttbýli, þ.e. á Siglufirði þar sem búa 1.176 manns, og á Ólafsfirði þar sem íbúar eru 751. Íbúar í dreifbýli eru fáir og flestir búsettir nálægt þéttbýlisstöðunum.

Bæði Siglufjörður og Ólafsfjörður byggja afkomu sína að mestu á sjávarútvegi, vinnslu sjávarafurða og ýmiss konar þjónustu við þessar greinar, svo sem vélsmíði og netagerð. Í seinni tíð hefur fjölbreytnin í atvinnulífinu þó aukist, einkum samfara mikilli uppbyggingu í ferðaþjónustu.

8.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til þrjú ílát við hvert heimili, þ.e.a.s. grænt 240 lítra ílát fyrir pappír, pappa, fernur, plast og málma, grátt 240 lítra ílát fyrir blandaðan úrgang og brúnt 120 lítra fyrir lífúrgang. Sama fyrirkomulag er viðhaft hvað þetta varðar í dreifbýli og þéttbýli, en sem fyrr segir er lítið dreifbýli í sveitarfélaginu. Ílátin eru losaðar vikulega, einn litur í hverri viku. Hvert ílát er því alla jafna losað á þriggja vikna fresti. Þó er brúna ílátið losað á tveggja vikna fresti yfir sumarmánuðina.

Sveitarfélagið þjónustar ekki rekstraraðila hvað söfnun varðar, en þeir geta samið við þjónustuaðila um þá þjónustu sem þeim hentar.

Á skipulögðum frístundasvæðum er boðið upp á flokkun í græn og grá ílát.

Sveitarfélagið er með samning við Íslenska gámafélagið ehf (ÍGF), sem sér um framkvæmd söfnunarinnar.

Ekki hafa verið uppi sérstök áform um breytingar á fyrirkomulagi úrgangssöfnunar í sveitarfélaginu.

8.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu.

8.3 Móttökustöðvar

Tvö gámasvæði eru starfrækt í Fjallabyggð, annað á Siglufirði og hitt á Ólafsfirði. Þar er tekið við öllum helstu úrgangsflokkum á opnunartíma, sem er mánudaga-föstudaga kl. 15-18 og laugardaga kl. 11-13. Einn starfsmaður er á hvorri stöð. Gjaldtaka fer fram með þeim hætti að sveitarfélagið afhendir eða selur klippikort sem framvísað er þegar úrgangi er

skilað á stöðina (sjá síðar). ÍGF sér um reksturinn. Ekki eru uppi áform um breytingar á fyrirkomulaginu.

8.4 Önnur söfnun og flokkun

Enginn nytjamarkaður er í Fjallabyggð, en Rauði krossinn er með fatasöfnunargáma á Siglufirði og Ólafsfirði. Sömuleiðis eru móttökustaðir fyrir skilagjaldsambúðir á báðum þéttbýlistöðunum. Heyrúlluplasti er ekki safnað sérstaklega, en lítið er um landbúnað í sveitarfélaginu. Dýrahraejum er ekki heldur safnað sérstaklega, en gámur er fyrir móttöku hræja á gámasvæðinu á Ólafsfirði. Á hverju vori er efnt til hreinsunarátaks á báðum þéttbýlistöðunum, þar sem fólki er gert auðvelt fyrir að losa sig við rúmfrekan úrgang. Sveitarfélagið er með skrá yfir rotþrær og Verkval ehf. á Akureyri sér um kerfisbundna tæmingu þeirra skv. samningi.

8.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Tveir urðunarstaðir eru í Fjallabyggð fyrir garðaúrgang, annar á Siglufirði og hinn á Ólafsfirði. Staðirnir eru ekki með starfsleyfi en tekin verður ákvörðun um framtíð þeirra á næstunni, þ.e. hvort sótt verði um starfsleyfi eða losuninni hætt.

Samkvæmt upplýsingum frá sveitarfélaginu eru engar þekktar miltisbruna- eða riðugrafir í sveitarfélaginu.

8.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Fjallabyggð er urðaður í Stekkjarvík. Lífrænn úrgangur fer til Moltu í Eyjafirði. ÍGF sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

8.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Fjallabyggð með samning við ÍGF um söfnun úrgangs, rekstur gámasvæða og ráðstöfun úrgangs til urðunar og endurvinnslu. Samningur er útrunnin en samkomulag er um að halda samstarfinu áfram þar til fyrirhugað útboð er yfirstaðið.

8.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í gildi er samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Fjallabyggð nr. 84/2010.⁴³ Gjaldtaka fer eftir gjaldskrá nr. 1605/2021, sem er staðfest samkvæmt heimild í 8. gr. samþykktar um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra nr. 541/2000.⁴⁴ Samkvæmt gjaldskránni er 47.340 kr. sorphirðugjald lagt á íbúðarhúsnæði og 23.670 kr. á frístundahús á skipulögðum frístundasvæðum. Gjaldtaka á gámasvæðum er með þeim hætti að í upphafi hvers árs er úthlutað einu klippikorti á íbúð (16 klipp, 4 m³) og sumarhús (8 klipp, 2 m³). Notendur þurfa síðan að framvísa kortinu til að komast inn á stöðvarnar. Klippið er fyrir gjaldskyldan (blandaðan) úrgang en tekið við ógjaldskyldum úrgangi (úrgangi sem ber úrvinnslugjald) án greiðslu. Hvert klipp miðast við 0,25 m³ sem samsvarar 240 l tunnu.

⁴³ Umhverfisráðuneytið (2010).

⁴⁴ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

Hægt er að kaupa aukakort fyrir 12.940 kr. Rekstraraðilar geta keypt sams konar kort á 31.460 kr. (16 klipp).⁴⁵

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Fjallabyggð undir um 83% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 17% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁴⁶ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi. Niðurgreiðslan á Fjallabyggð árið 2020 var þó sú lægsta á Norðurlandi, að Akureyrarbæ frátöldum.

8.9 Útgáfa og kynning

Gefið er út sorphirðudagatal í byrjun hvers árs. Þá hefur sveitarfélagið í tvígang staðið fyrir kynningu á flokkun úrgangs sem hefur farið þannig fram að starfsmaður ÍGF hefur heimsótt hvert heimili og farið yfir flokkunarmálin. Vilji er til að standa að slíkum kynningum reglulega.

8.10 Framtíðarsýn

Sveitarfélagið stefnir almennt að því að reyna að auka flokkun og minnka magn úrgangs til urðunar. Í þessu sambandi verður reynt nýta samstarf við önnur sveitarfélög eins og kostur er.

8.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Fjallabyggð 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til tæplega 2.200 tonn af úrgangi í Fjallabyggð 2021, eða 1.097 kg á hvern íbúa. Þessar tölur eru mjög dæmigerðar fyrir sveitarfélögin á Norðurlandi og í raun ekkert sem sker sig sérstaklega úr. Á árinu söfnuðust 53 kg af lífúrgangi á hvern íbúa, sem telst allgóður árangur.

Af þeim úrgangi sem féll til í Fjallabyggð 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 75% í urðun eða aðra förgun, nánast ekkert í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 25% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er undir meðallagi, en reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland er um 34%.

⁴⁵ Fjallabyggð (2021).

⁴⁶ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

Tafla 16. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Fjallabyggð 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Fjallabyggð		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			1.966		
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting				
	Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahæ)	7.540	0	0	0	0	7.540
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	0	0
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappirs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	34.480	34.480
	15 01 01b	Pappirs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	2	0	16	0	23	41
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5.898	5.898
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	9.830	9.830
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	24.344	0	0	0	97.377	121.721
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	31.456	0	0	0	0	31.456	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	600	0	0	0	0	600
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	0	0	0	0	2.488	2.488
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	168	0	168
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	294.010	0	0	0	0	294.010
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	0	0
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
17 09 04	Annar grófur úrgangur	360.341	0	0	0	63.590	423.930	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	40	0	0	0	40
Sorp	19 01 99	Brennsuleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	55.300	55.300
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	103.750	103.750
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	3.481	3.481
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	170.930	170.930
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	227	336	1.060	0	0	1.623
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	211.290	0	0	0	0	211.290
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	670.612	0	0	0	0	670.612
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	6.890	0	0	0	0	6.890
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	
Samtals (kg)			1.607.312	376	1.076	168	547.146	2.156.078

Tafla 17. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Fjallabyggð 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: / Fjallabyggð		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			1.966		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	4	0	0	0	0	4
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	0	0
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	18	18
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	12	0	0	0	50	62
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	1	1
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	150	0	0	0	0	150
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	0	0
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	183	0	0	0	32	216
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkráhusum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarárg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	28	28
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	53	53
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	2	2
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	87	87
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	1	0	0	1
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	107	0	0	0	0	107
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	341	0	0	0	0	341
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	4	0	0	0	0	4
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		818	0	1	0	278	1.097	

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Fjallabyggð 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 33%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Af töflunni hér að neðan má ráða að langstærstu tækifærin til að hækka endurvinnsluhlutfallið liggja í betri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum), þrátt fyrir að nú þegar hafi náðst allgóður árangur í sérsöfnun lífúrgangs (sjá framar).

Tafla 18. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Fjallabyggð 2021.

Sveitarfélag: Fjallabyggð		2021	Íbúar:	1.966
		Heimilisúrgangur		
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu	
			Kg	%
	Númer	Tegund úrgangs		
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	34.480	34.480 100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	41	23 55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	5.898	5.898 100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	9.830	9.830 100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	121.721	97.377 80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	31.456	0 0%
isl.	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	2.488	2.488 100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	168	0 0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	42.393	0 0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	55.300	55.300 100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	103.750	103.750 100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	3.481	3.481 100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	170.930	170.930 100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1.623	0 0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	211.290	0 0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	670.612	0 0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	6.890	0 0%
Samtals (kg)			1.472.351	483.556 33%
Samtals (kg/íbúa)			749	246 33%

9 Dalvíkurbyggð

Sveitarfélagið Dalvíkurbyggð varð til árið 1998 við sameiningu Dalvíkurkaupstaðar, Svarfaðardalshrepps og Árskógshrepps. Sveitarfélagið liggur utanvert í vestanverðum Eyjafirði og eru norðurmörk sveitarfélagsins í Ófærugjá yst í Ólafsfjarðarmúla. Þaðan fylgja sveitarfélagsmörkin vatnaskilum í fjallgörðunum umhverfis Svarfaðardal suður og austur fyrir Skíðadal. Þar liggja mörkin þvert yfir Þorvaldsdal í Kötlufljóll og til sjávar við Hillur.

Norðan við Dalvíkurbyggð liggur sveitarfélagið Fjallabyggð, sveitarfélagið Skagafjörður vestan við, Hörgársveit sunnan við og Akureyrarkaupstaður austan við, eftir að Hríseyjarhreppur var sameinaður Akureyri árið 2004. Flatarmál sveitarfélagsins er 597 km² og íbúafjöldi þann 1. janúar 2022 var 1.860.

Flestir íbúar sveitarfélagsins búa í þéttbýlinu á Dalvík, 1.360 manns. Aðrir þéttbýliskjarnar eru Litli-Árskógssandur með 119 íbúa og Hauganes með 105 íbúa.

Undirstaða atvinnulífs í Dalvíkurbyggð er sjávarútvegur og fiskvinnsla ásamt landbúnaði og ferðaþjónustu. Á Dalvík er stór fiskiskipa- og flutningshöfn og hefur talsverð starfsemi byggst upp í tengslum við hana. Hefðbundinn landbúnaður er stundaður í talsverðum mæli í Dalvíkurbyggð og þar eru einnig stór alifuglabú. Innan sveitarfélagsins er einnig að finna meðalstór iðn- og matvælafyrirtæki, ásamt verslunar- og þjónustufyrirtækjum.

Í sveitarfélagi þar sem atvinnulíf er svo fjölbreytt sem raunin er í Dalvíkurbyggð, er úrgangsmyndunin að sama skapi fjölbreytt; margvíslegur rekstrarúrgangur, landbúnaðarúrgangur og almennur heimilisúrgangur.

9.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til tvö 240 lítra ílát við hvert heimili, en í þessum ílátum felast fjórir flokkunarmöguleikar. Annað ílátið (með svörtu loki) er ætlað fyrir blandaðan úrgang, auk þess sem í því er brúnt hólfi (handraði) fyrir lífúrgang. Hitt ílátið (með grænu loki) er ætlað fyrir pappír og pappa, en í því er einnig hólfi fyrir plastumbúðir. Ílátin eru losuð hálfsmánaðarlega, þ.e. það svarta aðra vikuna og það græna hina vikuna. Sama fyrirkomulag er viðhaft hvað þetta varðar í dreifbýli og þéttbýli. Gámar eru staðsettir við sumarhúsaðverfi, en þeir sem þar dvelja geta einnig komið með úrgang á gámasvæði sveitarfélagsins.

Sveitarfélagið þjónustar ekki rekstraraðila hvað söfnun úrgangs varðar, en þeir geta samið við þjónustuaðila um þá þjónustu sem þeim hentar.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd úrgangssöfnunar.

9.2 Grenndarstöðvar

Grenndargámar eru við sumarhúsaðverfin á Hamri og Ytra-Hvarfi. Ekki er boðið uppá flokkun við þessa grenndargáma. Gámar fyrir dýrahæru eru staðsettir við Tungurétt í Svarfaðardal og við Stærri Árskóg á Árskógsströnd. Á sumrin eru gámar fyrir garðaúrgang á Árskógssandi og Hauganesi. Allir gámarnir eru óvaktaðir og öllum opnir. Terra sér um tæmingu gámana eftir þörfum.

9.3 Móttökustöðvar

Gámastöð eru starfrækt við Sandskeið á Dalvík og sér Terra um reksturinn. Þar er tekið við öllum helstu úrgangsflokkum á opnunartíma, sem er mánudaga, miðvikudaga og föstudaga kl. 15-18 og sunnudaga kl. 11-14. Einn starfsmaður er á stöðinni á opnunartíma. Gjaldtaka fer fram skv. gjaldskrá (sjá síðar). Ekki eru uppi áform um breytingar á fyrirkomulaginu, en það er þó til skoðunar í tengslum við breytingar á úrgangslöggjöfni.

9.4 Önnur söfnun og flokkun

Nytjamarkaðurinn *Litla loppa* er starfræktur að Hólavegi 15 á Dalvík, Skíðadeild Dalvíkur tekur á móti skilagjaldsambúðum og Rauði krossinn er með fatasöfnunargám á gámasvæði sveitarfélagsins.

Heyrúlluplasti er safnað skv. þjónustusamningum við Terra. Gámar fyrir dýrahæ eru sem fyrr segir staðsettir við Tungurétt í Svarfaðardal og við Stærri Árskóg á Árskógsströnd, auk gáms á gámasvæðinu á Dalvík. Ekki hefur farið í skipuleg hreinsunaráttök, svo sem með tímabundinni staðsetningu gáma á vordögum. Hreinsitækni ehf. sér um tæmingu rótþróa, en innihaldinu er væntanlega fargað.

9.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Löngu aflagður urðunarstaður er á Sauðanesi á Upsaströnd, auk annarra minni staða. Ekki liggja fyrir nánari upplýsingar um þetta og ekkert bendir til að staðirnir hafi haft starfsleyfi.

Tekið er við garðaúrgangi í Höfða við Dalvík.

Þekktar miltisbrunagrafir eru í landi Háls og Götu skv. samantekt dýralækna á Keldum. Ekki liggur fyrir nákvæm staðsetning í Götu en staðsetningin á Hálsi er þekkt með allgóðri nákvæmni. Þar var grafin sýkt kvíga um eða upp úr 1920.⁴⁷

9.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Dalvíkurbyggð er urðaður í Stekkjarvík. Lífrænn úrgangur fer til Moltu í Eyjafirði og Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

9.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Dalvíkurbyggð með samning við Terra um úrgangsjónustu. Samningurinn rennur út 31. ágúst 2022 og er stefnt að nýju útboði sem tekur mið af breyttri lagaumgjörð í úrgangsmálum.

9.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Ekki liggja fyrir upplýsingar um samþykktir um meðhöndlun úrgangs í Dalvíkurbyggð. Gjaldtaka fer hins vegar eftir gjaldskrá nr. 1528/2021, sem er staðfest samkvæmt heimild

⁴⁷ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

í 8. gr. samþykktar um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra nr. 541/2000.⁴⁸ Lagt er árlagt 55.856 kr. sorphirðugjald á íbúðir í sveitarfélaginu og hálf t gjald (27.928 kr.) á frístundahús.

Gjaldtaka á gámasstöð er með þeim hætti að í upphafi hvers árs er úthlutað einu klippikorti á hverja íbúð (16 klipp) og hvert sumarhús (8 klipp). Notendur þurfa síðan að framvísa kortinu til að komast inn á stöðina. Klippið er fyrir gjaldskyldan (blandaðan) úrgang en tekið við ógjaldskyldum úrgangi (úrgangi sem ber úrvinnslugjald) án greiðslu. Hvert klipp miðast við 0,25 m³ sem samsvarar 240 l tunnu. Hægt er að kaupa aukakort fyrir 13.137 kr. Rekstraraðilar geta keypt sams konar kort á 31.968 kr. (16 klipp).

Búrekstraraðilum er gefinn kostur á að greiða sérstaklega fyrir ílát undir búrekstrarúrgang, flutning hans og förgun, sbr. eftirfarandi:

- 240 lítra tunna fyrir almennan úrgang losuð tvisvar í mánuði 38.412 kr./ári.
- 360 lítra tunna fyrir almennan úrgang losuð tvisvar í mánuði 51.218 kr./ári.
- 240 lítra endurvinnslutunna losuð einu sinni í mánuði 19.022 kr./ári.

Þá er lagt sérstakt gjald á búfjáreigendur til að standa straum af kostnaði við förgun dýraleifa og tekur gjaldið mið af því að það standi undir kostnaði við förgunina. Gjaldið er lagt á heildarfjölda hvernar búfjártegundar samkvæmt búfjáreftirlitsskýrslu og nemur 1.172 kr. á hvern nautgrip, 215 kr. á sauðfé og geitfé, 460 kr. á hross og 761 kr. á hvern grís.⁴⁹

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Dalvíkurbyggð undir um 69% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 31% var greitt úr sameiginlegum sjóði.⁵⁰ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

9.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á vefsíðu sveitarfélagsins, svo og ýmsar aðrar upplýsingar um söfnun úrgangs, flokkun og endurvinnslu.⁵¹

9.10 Framtíðarsýn

Dalvíkurbyggð hefur ekki mótað sér sérstaka framtíðarsýn í úrgangsmálum, að öðru leyti en því sem fram kemur í sameiginlegri svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs.

9.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Dalvíkurbyggð 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi

⁴⁸ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrá síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

⁴⁹ Dalvíkurbyggð (2021).

⁵⁰ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

⁵¹ Dalvíkurbyggð (2022).

Þökkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúmlega 1.200 tonn af úrgangi í Dalvíkurbyggð 2021, eða 666 kg á hvern íbúa. Þetta er í minna lagi í samanburði við önnur sveitarfélög á Norðurlandi, án þess að hægt sé að benda á augljósar ástæður fyrir því. Timburúrgangur er þó greinilega minni en víðast annars staðar og engar tölur virðast vera til um múrbrot og annan óvirkan úrgang.

Af þeim úrgangi sem féll til í Dalvíkurbyggð 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist hátt í 66% í urðun eða aðra förgun, óverulegt magn í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 34% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er nokkuð dæmigert fyrir landshlutann.

Tafla 19. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Dalvíkurbyggð 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Dalvíkurbyggð		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				1.860	
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahæ)	63.370	0	0	0	0	63.370
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	54.510	54.510
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	1.600	1.600
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	41.518	41.518
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	458	0	3.665	0	5.040	9.163
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5.580	5.580
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	9.300	9.300
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	17.500	0	0	0	70.000	87.500
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	29.760	0	0	0	0	29.760
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	1.740	0	0	0	0	1.740
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	6.768	6.768
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	43.325	0	0	0	0	43.325
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	325	0	325
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	152.296	0	0	0	0	152.296
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	8.137	8.137
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	689	0	0	0	0	689
17 09 04	Annar grófur úrgangur	80.275	0	0	0	14.166	94.441	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	165	0	0	0	165
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	5	5
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	83.200	83.200
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	1.955	0	0	1.955
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	15.762	15.762
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	104.348	104.348
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	364	376	301	0	0	1.041
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	9.800	0	0	0	9.800
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	317.260	0	0	0	0	317.260
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	7.490	0	0	0	0	7.490
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	87.879	0	0	0	0	87.879
20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	
Samtals (kg)		802.406	10.341	5.921	325	419.934	1.238.927	

Tafla 20. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Dalvíkurbyggð 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Dalvíkurbyggð		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			1.860		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	34	0	0	0	0	34
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	29	29
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	1	1
	Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	22
15 01 01b		Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
15 01 02a		Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	2	0	3	5
15 01 02b		Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3
15 01 04a		Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 04b		Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5
15 01 06		Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	9	0	0	0	38	47
15 01 07a		Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b		Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	1	0	0	0	0	1
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	4	4
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	23	0	0	0	0	23
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	82	0	0	0	0	82
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	4	4
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	43	0	0	0	8	51
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
	Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0
20 01 08		Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	45	45
20 01 10/11		Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
20 01 25		Matarolía og feiti	0	0	1	0	0	1
20 01 36		Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	8	8
20 01 40		Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	56	56
20 01 50		Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	1
20 02 01		Garðaúrgangur	0	5	0	0	0	5
20 03 01 a		Blandaður úrgangur (sorphirða)	171	0	0	0	0	171
20 03 01 b		Blandaður úrgangur (gámar)	4	0	0	0	0	4
20 03 01 c		Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	47	0	0	0	0	47
20 03 03		Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
20 03 04		Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		431	6	3	0	226	666	

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Dalvíkurbyggð 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 41%, sem er það sama og meðaltalið fyrir allt Norðurland, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Af töflunni hér að neðan má ráða að langstærstu tækifærin til að hækka endurvinnsluhlutfallið hljóti að liggja í betri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum). Á árinu 2021 nam sérsöfnun lífúrgangs um 45 kg/íbúa, en líklega er hægt að tvöfalda þann árangur eða þar um bil, hugsanlega með aukinni áherslu á lífúrgang frá fyrirtækjum.

Tafla 21. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall Dalvíkurbyggð frá Blönduósbae 2021.

Sveitarfélag: Dalvíkurbyggð		2021	Íbúar:	1.860	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	41.518	41.518	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	9.163	5.040	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	5.580	5.580	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	9.300	9.300	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	87.500	70.000	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	29.760	0	0%
	16 99	Rafhloður og rafgeymar	6.768	6.768	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	325	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	9.444	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	5	5	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	83.200	83.200	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Mataralía og feiti	1.955	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	15.762	15.762	100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	104.348	104.348	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1.041	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	9.800	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	317.260	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	7.490	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	87.879	0	0%
Samtals (kg)			828.098	341.521	41%
Samtals (kg/íbúa)			445	184	41%

10 Hörgársveit

Hörgársveit varð til við sameiningu Hörgárbyggðar og Arnarneshrepps árið 2010. Sveitarfélagið liggur í vestanverðum Eyjafirði og líkt og nafnið gefur til kynna liggur Hörgá eftir því miðju. Sveitarfélagamörk við Akureyrarbæ eru við Lónið og síðan inn fjöllin allt að Kistufelli inn af Glerárdal. Sveitarfélagið nær inn Öxnadal og á þar mörk að Eyjafjarðarsveit í austri. Sveitarfélagamörk við Akrahrepp eru við síðan við Grjótá á Öxnadalshéiði. Sveitarfélagið liggur að Dalvíkurbyggð í norðri og eru mörk sveitarfélaganna norðan við Fagraskóg. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 894 km² og íbúar með lögheimili í sveitarfélaginu þann 1. janúar 2022 voru 704 talsins.

Meirihluti íbúa Hörgársveitar býr í dreifbýli en í sveitarfélaginu eru líka tveir þéttbýliskjarnar, þ.e. Lónsbakki við bæjarmörk Akureyrar með 177 íbúa og Hjalteyri út með sjónum utan Hörgár með innan við 50 íbúa. Lónsbakki hefur vaxið hratt á síðustu árum.

Helsti atvinnuvegur í sveitarfélaginu er hefðbundinn landbúnaður, auk þess sem þar er eitt stórt svínabú. Nokkur stærri fyrirtæki eru einnig í sveitarfélaginu, svo sem sláturhús og byggingarvöruverslun, auk talsverðar ferðaþjónustu ásamt minni fyrirtækjum eða rekstri. Eðlilega myndast töluverður rekstrarúrgangur frá sláturhúsinu en að öðru leyti má gera ráð fyrir að mest af úrganginum komi beint frá landbúnaði og frá heimilum.

10.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til tvö ílát undir úrgang við hvert heimili, 240 eða 360 lítra að stærð eftir óskum notenda. Sama á við um orlofshús á tímabilinu maí-september. Annað ílátið er grátt og er ætlað fyrir blandaðan úrgang og hitt grænt fyrir úrgang til endurvinnslu. Þessu til viðbótar er hólf fyrir lífúrgang í gráu ílátunum á Lónsbakka. Að öðru leyti er fyrirkomulagið eins í dreifbýli og þéttbýli.

Grá ílát eru losuð á tveggja vikna fresti, en græn á fjögurra vikna fresti.

Sveitarfélagið þjónustar ekki rekstraraðila hvað söfnun úrgangs varðar, að undanskildum þeim sem fást við búrekstur.

Gert er ráð fyrir að fyrirkomulag úrgangssöfnunar breytist á næstu mánuðum til samræmis við breytta úrgangslöggjöf.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

10.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu, að frátöldum gámum fyrir garðaúrgang sem settir eru upp á sumrin á Lónsbakka og Hjalteyri. Terra sér um tæmingu gámana eftir óskum sveitarfélagsins. Ekki eru uppi áform um að breyta þessu fyrirkomulagi.

10.3 Móttökustöðvar

Íbúar Hörgársveitar hafa aðgang að gámastöð Terra við Hlíðarveg á Akureyri í samræmi við samning við Terra. Þar er tekið við öllum úrgangsflokkum á opnunartímum

stöðvarinnar kl. 8-17 alla virka daga. Sveitarfélagið greiðir fyrir þessa þjónustu. Ekki hefur verið rætt um breytingar á þessu fyrirkomulagi.

10.4 Önnur söfnun og flokkun

Íbúar Hörgársveitar hafa aðgang að nytjamarkaði og fatasöfnunargámum á Akureyri og þangað er einnig hægt að fara með skilagjaldsumbúðir.

Heyrúlluplast er sótt heim á bæi í Hörgársveit einu sinni í mánuði og á þremur stöðum í sveitarfélaginu eru sérstakir gámar fyrir dýrahæ, sem losaðir eru samkvæmt ákveðnu skipulagi.

Ráðist er í reglubundna hreinsun einu sinni á ári, þar sem sveitarfélagið sér um að sækja brotajárn og timbur.

Allar rotþrær tæmdar á um þriggja ára fresti samkvæmt ákveðnu kerfi. Innihaldið fer í kölkun á viðurkenndum losunarstað að Möðruvöllum í Eyjafjarðarsveit.

10.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Engin aðstaða er í sveitarfélaginu til meðhöndlunar úrgangs og engir aflagðir urðunarstaðir.

Til er frásögn um að kýr hafi drepist úr miltisbruna á bænum Baldursheimi í fyrrum Arnarneshreppi, líklega á fyrstu áratugum 20. aldar. Þar er því hugsanlega miltisbrunagröf en engar frekari upplýsingar liggja fyrir um það.⁵²

10.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Hörgársveit er urðaður í Stekkjarvík. Lífrænn úrgangur fer til Moltu í Eyjafjarðarsveit. Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

10.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Hörgársveit með samning við Terra um úrgangsjónustu. Samningurinn rennur út 30. júní 2023 og er stefnt að nýju útboði undir lok samningstímans. Þá er sveitarfélagið með samning við Verkval ehf. um tæmingu á rotþróum.

10.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í Hörgársveit er í gildi samþykkt frá árinu 2012 um skipulag sorphirðu.⁵³ Samþykktin var afgreidd í sveitarstjórn 16. maí 2012, en ekki er að sjá að hún hafi birst í Stjórnartíðindum. Gert er ráð fyrir að unnið verði að nýrri samþykkt í tengslum við breytingar á lagaumhverfi úrgangsmála í ársbyrjun 2023.

⁵² Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

⁵³ Hörgársveit (2012).

Í gildi er gjaldskrá fyrir sorphirðu og förgun úrgangs í Hörgársveit, nr. 1750/2021.⁵⁴ Samkvæmt henni er sorpgjald heimila 62.100 kr. og sorpgjald frístundahúsa 19.350 kr., miðað við að þjónusta er ekki veitt að vetri til (1. október – 30. apríl). Sorpgjald búrekstrar er 120 kr. fyrir hverja sauðkind, 485 kr. fyrir hvert hross, 675 kr. fyrir hvert svín og 660 kr. fyrir hvern nautgrip.⁵⁵

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Hörgársveit undir um 78% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 22% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁵⁶ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

10.9 Útgáfa og kynning

Hörgársveit og Terra gefa út sorphirðudagatal í sameiningu,⁵⁷ en ekki er um annað útgáfu-eða kynningarstarf að ræða af hálfu sveitarfélagsins. Ekki eru heldur uppi áform um slíkt, sbr. þó áherslur í umhverfisstefnu (sjá neðar).

10.10 Framtíðarsýn

Að mati heimamanna hefur núverandi fyrirkomulag reynst vel í meginatriðum og því ekki ástæða til mikilla breytinga. Einhverjar breytingar eru þó óhjákvæmilega taldar verða í samræmi við ný lög. Hörgársveit hefur um árabil verið í samstarfi við önnur sveitarfélög við Eyjafjörð innan Flokkun Eyjafjörður ehf og fulltrúar sveitarfélagsins telja ástæðu til að auka það samstarf.

Hörgársveit hefur sett sér umhverfisstefnu sem gildir fyrir tímabilið 2021-2031. Samkvæmt henni vill sveitarfélagið halda áfram að vera til fyrirmyndar í úrgangsmálum, með áherslu á nýtingu, flokkun og fræðslu. Markmiðið er m.a. að skapa „grundvöll fyrir stöðugar framfarir í úrgangsmálum með fræðslu fyrir íbúa í samstarfi við stofnanir, félög og aðra samstarfsaðila. Í fræðslu verður lögð áhersla á neysluvitund og ábyrgð einstaklingsins á réttri flokkun og skilum á endurvinnsluefnum. Með aukinni upplýsingagjöf, fræðslu og bættri þjónustu fyrir íbúa, stefnir Hörgársveit á að draga stórlega úr magni úrgangs sem fer til urðunar“. Þá leggur sveitarfélagið „áherslu á að taka fullan þátt í að ná þeim sameiginlegu markmiðum sem sett verða í nýrri stefnu umhverfisráðherra um meðhöndlun úrgangs“.⁵⁸

10.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Hörgársveit 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísi. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þökkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing

⁵⁴ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

⁵⁵ Hörgársveit (2021).

⁵⁶ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

⁵⁷ Hörgársveit (2022).

⁵⁸ Hörgársveit (2021b).

vestra (kafla 1.11). Þess ber einnig að geta, að sem fyrr segir hafa íbúar í Hörgársveit aðgang að móttökustöð á Akureyri. Í samræmi við þetta er tölur um endurvinnsluúrgang í Hörgársveit í lægra lagi, enda má ætla að þær séu að einhverju leyti innifaldar í tölum fyrir Akureyri.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 900 tonn af úrgangi í Hörgársveit 2021, eða 1.310 kg á hvern íbúa. Þetta er nokkuð fyrir ofan meðaltal fyrir sveitarfélögin á Norðurlandi. Fljótt á litið liggur munurinn einkum í tvennu. Annars vegar er rekið sláturhús í sveitarfélaginu með tilheyrandi magni sláturúrgangs og hins vegar fellur til mun meira af dýrahraejum í Hörgársveit en í öðrum sveitarfélögum á Norðurlandi. Þetta stafar af öllum líkindum annars vegar af góðri þjónustu við búfjáreigendur hvað þetta varðar og hins vegar af því að í Hörgársveit eru sérstök sorpgjöld lögð á búrekstur, í hlutfalli við fjölda gripa. Þar sem þetta tvennt fer saman er þess að vænta að árangur söfnunar verði góður.

Af þeim úrgangi sem féll til í Hörgársveit 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 48% í urðun eða aðra förgun, tæp 2% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 50% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er hærra en í flestum öðrum sveitarfélögum á Norðurlandi, sem liggur fyrst og fremst í því að sláturúrgangur er tiltölulega stór hluti af heildarmagninu og er allur sendur til vinnslu í Moltu í Eyjafirði. Þetta endurvinnsluhlutfall gefur þó litla vísbendingu um það hvernig sveitarfélagið er statt gagnvart markmiðum stjórnvalda um endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs (sjá neðar), þar sem sláturúrgangurinn fellur ekki í þann flokk.

Tafla 22. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Hörgársveit 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Hörgársveit		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			704		
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting				
	Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	114.190	0	0	0	0	114.190
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	63.792	63.792
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	335.990	335.990
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	3.194	3.194
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	81	0	651	0	895	1.627
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.112	2.112
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3.520	3.520
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	5.366	0	0	0	21.464	26.830
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	11.264	0	0	0	0	11.264	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	0	0	0	0	187	187
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	2.209	0	0	0	0	2.209
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	14.990	0	14.990
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	11.260	0	0	0	0	11.260
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	1.218	1.218
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
17 09 04	Annar grófur úrgangur	86.992	0	0	0	15.351	102.343	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	0
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	5.900	5.900
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	1.847	1.847
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	6.600	6.600
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	102	1.187	483	0	0	1.771
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	1.466	0	0	0	1.466
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	124.813	0	0	0	0	124.813
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	25.472	0	0	0	0	25.472
20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	59.360	0	0	0	0	59.360	
Samtals (kg)			441.109	2.653	1.133	14.990	462.070	921.955

Tafla 23. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Hörgársveit 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Hörgársveit		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				704	
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	162	0	0	0	0	162
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	91	91
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	477	477
	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	5	5
15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0	
15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	1	0	1	2	
15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3	
15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	
15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5	
15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	8	0	0	0	30	38	
15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	0	0
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	3	0	0	0	0	3
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	21	0	21
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	16	0	0	0	0	16
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	2	2
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	124	0	0	0	22	145
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkráhusum ofl.	0	0	0	0	0	0
	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	0
20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	8	8	
20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0	
20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0	
20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	3	3	
20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	9	9	
20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	2	1	0	0	3	
20 02 01	Garðaúrgangur	0	2	0	0	0	2	
20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	177	0	0	0	0	177	
20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0	
20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	36	0	0	0	0	36	
20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	84	0	0	0	0	84	
Samtals (kg)		627	4	2	21	656	1.310	

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Hörgársveit 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 19%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Hér virðist því langt í land. Að hluta til skýrist lágt endurvinnsluhlutfall af því að íbúar Hörgársveitar hafa sem fyrr segir aðgang að móttökustöð, sem þýðir að ótilgreint magn af úrgangi til endurvinnslu vantar í tölurnar frá Hörgársveit. Almennt hljóta þó langstærstu tækifærin til að hækka endurvinnsluhlutfallið að liggja í betri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum). Á árinu 2021 nam sérsöfnun lífúrgangs t.d. aðeins um 8 kg/íbúa, sem telst langt undir því magni sem hægt ætti að vera að ná til endurvinnslu.

Tafla 24. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Hörgársveit 2021.

Sveitarfélag: Hörgársveit		2021	Íbúar:	704	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðaurgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaumbúðir (bylgjupappi)	3.194	3.194	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaumb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	1.627	895	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	2.112	2.112	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	3.520	3.520	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	26.830	21.464	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	11.264	0	0%
iisl.	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	187	187	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	14.990	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	10.234	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	5.900	5.900	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	1.847	1.847	100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	6.600	6.600	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1.771	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	1.466	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	124.813	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	25.472	0	0%
Samtals (kg)			241.827	45.719	19%
Samtals (kg/íbúa)			344	65	19%

11 Akureyrarbær

Akureyrarbær liggur í innanverðum Eyjafirði og teygir sig frá sjó og inn Glerárdal. Eyjarnar Grímsey og Hrísey eru einnig hluti af sveitarfélaginu. Flatarmál sveitarfélagsins er 136 km² og þar bjuggu 19.642 íbúar þann 1. janúar 2022. Nær allir íbúar sveitarfélagsins eru búsettir í þéttbýlinu á Akureyri. Þá búa 169 manns í Hrísey og 53 í Grímsey.

Atvinnulíf í sveitarfélaginu er mjög fjölbreytt og þar er að finna bæði stór og smá fyrirtæki. Nokkur þeirra skera sig nokkuð úr sökum stærðar sinnar og eru flest í matvælaíðnaði og mynda þ.a.l. töluvert magn lífræns úrgangs. Einnig fellur til talsvert magn af almennum rekstrar- og heimilisúrgangi.

11.1 Fyrirkomulag söfnunar

Við hvert heimili í einbýlishúsum á Akureyri er staðsett eitt svart 240 l ílát fyrir blandaðan úrgang og í því er 35 l hólf fyrir lífúrgang („tunna í tunnu“). Svipað fyrirkomulag er við raðhús, nema hvað þar eru víða sameiginleg ílát fyrir fleiri íbúðir. Við fjölbýlishús eru kör/tunnur fyrir blandaðan úrgang og 240 l ílát fyrir lífúrgang. Fjöldi og stærð íláta við hvert hús er mismunandi eftir stærð húsa og óskum íbúa. Almennt er þó miðað við að hver íbúð hafi að meðaltali 205 l rými fyrir blandaðan úrgang og 35 l fyrir lífúrgang.

Til viðbótar svarta ílátinu geta íbúar leigt sérstaka endurvinnslutunnu þar sem hægt er að losa helstu úrgangsflokka. Akureyrarbær hefur ekki milligöngu um þetta, heldur semja íbúar beint við þjónustuaðila. Áætlað er að um 10% heimila á Akureyri leigi sér endurvinnslutunnu.

Í Hrísey og Grímsey er fyrirkomulag söfnunarinnar með nokkuð öðru móti en á Akureyri. Í Hrísey eru ekki úrgangsilát við heimahús heldur skila íbúar af sér blönduðum úrgangi og lífúrgangi í gáma sem finna má í hverri götu. Í Grímsey eru 34 íbúðir. Við hverja íbúð er tunna með pokagrind og poka fyrir blandaðan heimilisúrgang, auk íláta fyrir lífúrgang sem haft eru til hliðar við tunnuna eða innandyra. Þar hefur Kiwanis séð um söfnunina.

Orlofsíbúðir á Akureyri fá sömu þjónustu og aðrar íbúðir í bænum, að því tilskildu að sorphirðugjald sé greitt fyrir þær. Rekstraraðilar orlofsíbúða sem standa í jaðri þéttbýlisins kaupa hins vegar úrgangþjónustu beint af verktökum. Þetta á m.a. við um Hálönd í Hlíðarfjalli og íbúðir við Kjarna.

Ílát við heimili á Akureyri eru losuð á tveggja vikna fresti, en í Hrísey og Grímsey eru ílát losuð eftir þörfum.

Sveitarfélagið þjónustar ekki fyrirtæki á svæðinu, heldur semja þau beint við þjónustuaðila.

Gert er ráð fyrir að fyrirkomulag söfnunarinnar breytist á næstu mánuðum til samræmis við breytta úrgangslöggjöf.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

11.2 Grenndarstöðvar

Á Akureyri eru 11 grenndarstöðvar og í Hrísey er ein eiginleg grenndarstöð miðsvæðis í bænum (Jóruhúsið). Staðsetning stöðvanna á Akureyri miðast við að fjarlægð þeirra frá heimili sé aldrei meiri en 500 m.

Á grenndarstöðvum á Akureyri eru gámar undir dagblöð og tímarit, bylgjupappa og sléttan pappa, drykkjarfernur og plastumbúðir. Þar eru einnig kör undir málma og gler, staurakassi undir rafhlöður, ílát undir kertaafganga og ílát undir matarolíu/steikingarfeiti. Stöðvarnar eru alltaf opnar og reglulega er fylgst með ástandi þeirra og losunarþörf.

Terra sér um tæmingu íláta á grenndarstöðvum á Akureyri. Í Hrísey eru ílát tæmd eftir þörfum.

Gert er ráð fyrir að framtíðarfyrirkomulag á grenndarstöðvunum verði með nánast óbreyttu formi.

11.3 Móttökustöðvar

Ein gámasstöð er í hverjum hinna þriggja byggðarkjarna í sveitarfélaginu.

Söfnunar- og móttökustöð Akureyrar er staðsett við Rangárvelli 2. Stöðin er starfrækt samkvæmt uppfærðu starfsleyfi frá Umhverfisstofnun með gildistíma til 16. júlí 2028.⁵⁹ Starfsleyfið tekur eingöngu til móttöku og meðhöndlunar á spilliefnum og raf- og rafeindatækjaúrgangi. Einnig er í gildi starfsleyfi frá Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra fyrir rekstur móttöku- og flokkunarstöðvar. Gildistími þess leyfis er til 15. desember 2034.⁶⁰ Lögð er áhersla á að úrgangi sé skilað forflokkuðum á stöðina. Framvísa þarf klippikorti til að komast inn á svæðið og síðan skoðar starfsmaður farminn og kannar hvort um gjaldskyldan úrgang sé að ræða.

Á gámasvæðinu eru tveir rampar. Annar þeirra er grænn og þar eru gámar fyrir endurvinnanleg efni sem sveitarfélagið ber ekki beinan kostnað af. Úrgangur sem fer í þessa gáma er gjaldfrjál. Hinn rampurinn er rauður og í hann fara efni sem bærinn ber kostnað af. Þessi úrgangur er gjaldskyldur og því eru kort klippt við móttöku. Allir gámar eru merktir og starfsfólk er á staðnum til að leiðbeina. Allir plastpokar sem komið er með eru tæmdir í viðeigandi ílát til að hægt sé að hafa eftirlit með því innihaldi sem hent er í pressugám undir almennan úrgang. Ætlunin er að herða þetta eftirlit enn frekar.

Yfir sumartímann (16. maí til 15. ágúst) er gámasstöðin á Akureyri opin mánudaga til föstudaga kl. 13:00 – 20:00 og laugardaga og sunnudaga kl 13:00 – 17:00. Á veturna (16. ágúst til 15. maí) er stöðin opin mánudaga til föstudaga kl. 13:00 – 18:00 og laugardaga og sunnudaga kl 13:00 – 17:00.

Tekin verður ákvörðun um framtíðarfyrirkomulag gámasstöðva í tengslum við nýtt útboð á úrgangspjónustu.

⁵⁹ Umhverfisstofnun (2020c).

⁶⁰ Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra (2022).

11.4 Önnur söfnun og flokkun

Hertex rekur nytjamarkað á Akureyri og bæði Hertex og Rauði krossinn eru með fatasöfnunargáma í bænum. Þá tekur Endurvinnslan á Akureyri við skilagjaldsumbúðum.

Sveitarfélagið hefur séð um förgun á kanínum og gæludýrum (svo sem hundum og köttum). Hræin eru sett í viðeigandi gám á athafnasvæði Terra. Almenn sjá hins vegar dýraeigendur sjálfur um að koma hræjum í förgun og greiða fyrir það.

Akureyrarbær stendur fyrir árstíðabundnum hreinsunarátökum bæði meðal íbúa og í hesthúsahverfum bæjarins, auk reglulegra átaka á einstökum svæðum sem beinast einkum af iðnaðarhverfum, númerslausum bifreiðum og slíku. Íbúar geta farið með garðaúrgang inn á gámasvæðið.

11.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Á Glerárdal er aflagður urðunarstaður. Sorpeyðing Eyjafjarðar starfrækti þennan stað um árabíl samkvæmt starfsleyfi frá Umhverfisstofnun. Starfsleyfið gildi til 1. júlí 2009 og var staðurinn eftir það rekinn á undanþágum, en urðun var hætt í lok febrúar 2011.⁶¹ Lokafrágangi staðarins er að mestu leyti lokið og er staðurinn vaktaður í samræmi við fyrirmæli Umhverfisstofnunar um frágang og vöktun sem gilda til 18. júní 2044.⁶²

Urðunarstaðurinn á Glerárdal tók í einhverjum tilvikum við riðusmituðum hræjum til urðunar.⁶³

Hringrás hf. starfrækti til skamms tíma móttökustöð fyrir spilliefni og annan úrgang að Ægisnesi 1 á Akureyri. Starfsleyfi stöðvarinnar gildi til 18. nóvember 2026, en það var fellt úr gildi að beiðni fyrirtækisins í apríl 2020.⁶⁴ Hins vegar hefur Hringrás starfsleyfi Heilbrigðisnefndar Norðurlands eystra til 14. maí 2032 vegna móttöku á málmum og bílflökum á sama stað. Sömuleiðis hefur Fura ehf. starfsleyfi til 7. september 2023 fyrir móttöku á brotamálmi við Óseyri 3. Þá hefur Hampiðjan starfsleyfi til 5. maí 2033 vegna móttöku á veiðarfæraúrgangi til endurvinnslu á Norðurtanga 1 og Ísfell ehf. fékk nýlega sams konar starfsleyfi að Hjalteyrargötu 4. Það leyfi gildir til 10. febrúar 2035.⁶⁵

Óvirkum úrgangi hefur verið safnað á athafnasvæði Skútabergs ehf. við Sjafnarnes. Þar er þó ekki um urðun að ræða, heldur tímabundna varðveislu. Þessi úrgangur verður væntanlega nýttur sem fyllingarefni.⁶⁶

Til eru heimildir um miltisbrunatilvik á Akureyri. Þar dó maður af miltisbruna á hálsi árið 1899 og á fyrri hluta 20. aldar er vitað að tvær kýr drápust úr veikinni á sama bænum í umdæmi dýralæknisins á Akureyri. Ekki liggur fyrir hvaða bæ var þar um að ræða, en hann gæti verið í öðru sveitarfélagi. Þá eru til heimildir um miltisbruna á bæjum við

⁶¹ Environice (2015).

⁶² Umhverfisstofnun (2014c).

⁶³ Matvælastofnun (2015): Rafbréf 17. feb. 2015.

⁶⁴ Umhverfisstofnun (2020b).

⁶⁵ Upplýsingar frá Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra 23. mars 2023.

⁶⁶ Environice (2015).

Krossanes, líklega á árunum fyrir 1885. Svo er að sjá sem þar hafi drepist bæði kýr og hross en erfitt er að staðsetja grafirnar með fullri vissu.⁶⁷

11.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Akureyrarbæ er urðaður í Stekkjarvík. Lífrænn úrgangur er jarðgerður í jarðgerðarstöð Moltu í Eyjafjarðarsveit. Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

11.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Akureyrarbær með samning við Terra um úrgangsjónustu, en upphaflega var samningurinn gerður við Gámaþjónustu Norðurlands í desember 2010. Samningur gildi til 8 ára til að byrja með, en hefur síðan verið framlengdur. Gildistími núverandi samnings er til 30. nóvember 2022. Þjónustan verður boðin út á árinu með hliðsjón af þeim lagabreytingum sem tóku gildi 1. janúar 2023.

Í Hrísey sér verktaki á staðnum um úrgangsjónustuna, en samningur þar um rennur út haustið 2022. Í Grímsey sjá félagssamtök (Kiwanis) um söfnun úrgangs, en verktaki annast gámasvæði samkvæmt munnlegum samningi.

11.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í Akureyrarbæ er í gildi samþykkt um meðhöndlun úrgangs, nr. 670/2011.⁶⁸ Gert er ráð fyrir að unnið verði að nýrri samþykkt í tengslum við breytingar á lagaumhverfi úrgangsmála í ársbyrjun 2023.

Í gildi er gjaldskrá fyrir sorphirðu í Akureyrarbæ, nr. 31/2020,^{69,70} með síðari breytingum.^{71,72} Samkvæmt síðarnefndu breytingunni er sorphirðugjald á íbúð er nú 42.225 kr. Innifalið í gjaldinu er móttaka á gjaldskyldum flokkuðum úrgangi á gámasvæðinu í Réttarhvammi, gegn framvísun 16 skipta klippikorts, sem er afhent árlega. Hvert klipp gildir fyrir 0,25 m³ sem samsvarar 240 l heimilistunnu. Aukakort kosta 8.800 kr. (16 skipta) og 4.400 kr. (8 skipta).⁷³ Gjaldskráin verður væntanlega endurskoðuð samfara breytingum á samþykkt um meðhöndlun úrgangs í tengslum við breytingar á úrgangslöggjöfnni sem tóku gildi 1. janúar 2023.

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Akureyrarbæ undir um 96% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 4% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁷⁴ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi. Niðurgreiðslan hjá Akureyrarbæ verður þó að teljast innan skekkjumarka hvað þetta

⁶⁷ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

⁶⁸ Umhverfisráðuneytið (2011).

⁶⁹ Akureyrarbær (2020).

⁷⁰ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

⁷¹ Akureyrarbær (2021b).

⁷² Akureyrarbær (2021).

⁷³ Sama heimild.

⁷⁴ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

varðar, enda í reynd ómögulegt að gera málaflökkinn upp á núlli. Í þessu samhengi er eðlilegt að skoða niðurgreiðslur á nokkurra ára tímabili.

11.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt árlega á heimasíðu Akureyrarbæjar. Þar birtast einnig leiðbeiningar um flokkun o.fl.⁷⁵ Þetta efni hefur þróast og aukist ár frá ári, en einnig hefur bærinn staðið fyrir annarri fræðslu og kynningum um úrgangsmál. Ætlunin er að gera enn betur í þessum efnum, með sérstakri áherslu á matarsóun o.fl.

11.10 Framtíðarsýn

Stefnt er að því að magn úrgangs til urðunar minnki, flokkun aukist og að allur lífrænn úrgangur fari til vinnslu í Moltu. Þá standa vonir til að þátttaka íbúa aukist og að nýjar lausnir, svo sem djúpgámar, verði innleiddar í nýjum hverfum sem og þeim stöðum í bæjarlandinu sem til þess henta.

Akureyrarbær mun vinna að því að ná markmiðum um kolefnishlutleysi og þar er rík áhersla lögð á forgangsröðun í anda hringrásarhagkerfisins. Sveitarfélagið mun vinna að því að minnka sóun og fyrirbyggja myndun úrgangs, m.a. með fræðslu og upplýsingagjöf til íbúa. Leitast verður við að ýta undir starfsemi sem felst í viðhaldi og lagfæringum á hlutum þar sem það á við og unnið áfram að því að bæta flokkun úrgangs enn frekar til að stuðla að endurvinnslu. Bærinn vill að stofnanir sveitarfélagsins verði í farabroddi í þessari þróun og rík áhersla verður m.a. lögð á flokkun úrgangs í almenningrýmum og í tengslum við viðburði.

Akureyrarbær er opinn fyrir samstarfi um úrgangsmál við önnur sveitarfélög og á árinu 2022 hafa sveitarfélögin við Eyjafjörð fundað sameiginlega til að greina betur stöðu mála.

Akureyrarbær hefur verið í farabroddi meðal íslenskra sveitarfélaga hvað úrgangsmál varðar, svo og í umhverfismálum almennt, og er oft litið til bæjarins sem fyrirmyndar á því sviði. Þessari stöðu vill sveitarfélagið halda.

11.11 Magntölur

Eftirfarandi tölur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Akureyrarbæ 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af tölunum má ráða að samtals hafi fallið til rúmlega 17.400 tonn af úrgangi í Akureyrarbæ 2021, eða 888 kg á hvern íbúa. Þetta er ívið lægra en meðaltalið fyrir sveitarfélögin á Norðurlandi, enda búa langflestir íbúar sveitarfélagsins í þéttbýli og almennt má gera ráð fyrir að minni úrgangur falli til á hvern íbúa í þéttbýli en í dreifbýli.

⁷⁵ Akureyrarbær (2022).

Af þeim úrgangi sem féll til í Akureyrarbæ 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist tæp 58% í urðun eða aðra förgun, tæp 2% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og tæp 41% í endurvinnslu. Þetta endurvinnsluhlutfall er fremur hátt miðað við önnur sveitarfélög á Norðurlandi, en það stafar af því að hér er reiknað með að allt hreint timbur sem til fellur fari í Moltu sem stoðefni og að líta beri á það sem endurvinnslu. Annars staðar er gert ráð fyrir að hreina timbrið sé nýtt sem kolefnisgjafi í iðnaði, en sú nýting telst til annarrar endurnýtingar. Þessi skipting milli sveitarfélaga er ekki hafin yfir gagnrýni.

Eftir að gengið var frá stöðugreiningunni komu fram upplýsingar um magn úrgangs sem síaður var frá skólphreinsistöð Norðurorku á Akureyri, sem tekin var í notkun haustið 2020 og þjónar Akureyri og Lónsbakkahverfi í Hörgársveit. Árið 2021 var þarna samtals um að ræða 21.093 kg, sem urðuð voru í Stekkjarvík.⁷⁶ Þessa tölu vantar inn í töflurnar hér að neðan, en þær hafa hvorki afgerandi áhrif á heildarmyndina né á stefnumótun sveitarfélaganna.

⁷⁶ Upplýsingar frá Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra, 23. mars 2023.

Tafla 25. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Akureyrarbæ 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Akureyrarbær		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022: 19.642					
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahæ)	3.122	0	0	0	0	3.122
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	85.040	85.040
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	29.657	0	29.657
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	1.200	1.200
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	1.474.007	1.474.007
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappirs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	1.209.763	1.209.763
	15 01 01b	Pappirs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	50.000	50.000
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	16.769	0	134.151	0	184.458	335.378
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	58.926	58.926
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	98.210	98.210
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	105.432	0	0	0	421.730	527.162
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	314.272	0	0	0	0	314.272
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	30.933	0	0	0	0	30.933
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	0	0	0	0	52.942	52.942
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	1.510.223	0	0	0	0	1.510.223
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	843.918	843.918
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	1.526.104	0	0	0	0	1.526.104
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	123.727	123.727
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	66.732	0	66.732
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	6.414	0	0	0	0	6.414
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	968.216	0	0	0	170.862	1.139.078
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	28.006	0	0	0	28.006
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	10.025	0	0	0	0	10.025
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	1.829	0	0	274.825	276.654
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	32.650	0	0	0	1.153.334	1.185.984
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	37.891	0	0	37.891
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	307.904	307.904
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	847	0	574.645	575.492
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	15.062	44.859	11.908	0	0	71.829
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	458.005	0	0	0	458.005
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	2.519.323	0	0	0	0	2.519.323
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	167.369	0	0	0	0	167.369
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	2.202.144	0	0	0	0	2.202.144
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	113.952	0	0	0	0	113.952	
Samtals (kg)		9.542.011	532.699	184.797	96.389	7.085.490	17.441.386	

Tafla 26. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Akureyrarbæ 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Akureyrarbær		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			19.642		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	0	0	0	0	0	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	4	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	2	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	75	
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	62	
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	3	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	1	0	7	0	9	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	5	0	0	0	21	
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	2	0	0	0	0	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	3	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	77	0	0	0	0	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	43	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	78	0	0	0	0	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	6	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	3	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	49	0	0	0	9	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	1	0	0	0	
	19 01 99	Brennsluleifar	1	0	0	0	0	
Sorp	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	14	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	2	0	0	0	59	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	2	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	16	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	29	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1	2	1	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	23	0	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	128	0	0	0	0	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	9	0	0	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	112	0	0	0	0	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	6	0	0	0	0	
	Samtals (kg)		486	27	9	5	361	888

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Akureyrarbæ 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 46%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Akureyrarbær virðist nær því að ná þessum markmiðum en flest önnur sveitarfélög á Norðurlandi. Þar er löng hefð fyrir flokkun til endurvinnslu og árlega er t.d. safnað um 60 kg af lífúrgangi á hvern íbúa. Hins vegar virðist garðaúrgangur ekki skila sér til endurvinnslu. Ef ráðin yrði bót á því myndi endurvinnsluhlutfallið eins og það er reiknað hér hækka í 50%. Almenn tækifærin til að hækka endurvinnsluhlutfallið að liggja í enn betri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum).

Tafla 27. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Akureyrarbæ 2021.

Sveitarfélag: Akureyrarbær		2021	Íbúar:	19.642	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðauúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	1.209.763	1.209.763	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	50.000	50.000	100%
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	335.378	184.458	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	58.926	58.926	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	98.210	98.210	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	527.162	421.730	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	314.272	0	0%
Ísl.	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	52.942	52.942	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	843.918	843.918	100%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	113.908	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	276.654	274.825	99%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	1.185.984	1.153.334	97%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Mataralía og feiti	37.891	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	307.904	307.904	100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	575.492	574.645	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	71.829	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	458.005	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	2.519.323	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	167.369	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	2.202.144	0	0%
Samtals (kg)			11.407.074	5.230.655	46%
Samtals (kg/íbúa)			581	266	46%

12 Eyjafjarðarsveit

Sveitarfélagið Eyjafjarðarsveit nær yfir innsta hluta Eyjafjarðar innan við Akureyri. Sveitarfélagið varð til árið 1991 þegar Öngulsstaðahreppur, Saurbæjarhreppur og Hrafnagilshreppur sameinuðust í eitt sveitarfélag. Norðurmörk sveitarfélagsins vestan Eyjafjarðar liggja að bæjarlandi Akureyrarkaupstaðar, um landamerki jarðanna Hvamms og Litla-Hvamms. Mörkin eru í stefnu á tind Ytri-Súlu og við Kambsskarð liggja mörkin fyrst suður á vatnaskilum við Hörgársveit og síðan til suðurs á sýslumörkum Eyjafjarðar- og Skagafjarðarsýslu á Nýjabæjarfjalli. Austurmörk hreppsins eru sýslumörk Eyjafjarðar- og Þingeyjarsýslu. Mörk milli Eyjafjarðarsveitar og Svalbarðsstrandarhrepps liggja milli jarðanna Ytri-Varðgjár og Veigastaða, nánar til tekið frá Stapaklöpp til fjalls og í beina stefnu vestur á miðja Leiru þar sem sveitarfélagamörk milli Akureyrarkaupstaðar og Eyjafjarðarsveitar liggja. Flatarmál sveitarfélagsins er 1.775 km² og fjöldi íbúa með lögheimili í sveitarfélaginu þann 1. janúar 2022 var 1.119.

Meirihluti íbúa Eyjafjarðarsveitar er búsettur í dreifbýli en þéttbýliskjarnar í sveitarfélaginu eru Hrafnagil með 322 íbúa, Kristnes með 34 íbúa og Brúnahlíð með 68 íbúa.

Atvinna í Eyjafjarðarsveit er af ýmsum toga. Meginatvinnugreinin í sveitarfélaginu er hefðbundinn landbúnaður en að auki eru þar bæði svína- og alifuglabú. Störf við opinbera þjónustu eru þó nokkur s.s. við skóla og heilbrigðisstofnun í Kristnesi. Einnig eru nokkur störf við garðyrkju og iðnað auk þjónustustarfa, einkum í ferðaþjónustu. Þá sækja íbúar atvinnu í talsverðum mæli út fyrir sveitarfélagið, einkum til Akureyrar.

Stærstur hluti úrgangs sem fellur til í sveitarfélaginu kemur frá landbúnaði og hefðbundnu heimilishaldi.

12.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til þrjú ílát fyrir úrgang við hvert heimili norðan miðbrautar við Hrafnagilshverfi, þ.e. grænt ílát fyrir plast og pappa, grátt fyrir blandaðan úrgang og brúnt ílát eða hólfi (í gráa ílátið) fyrir lífúrgang. Sunnan Hrafnagilshverfis eru tvö ílát, eitt fyrir plast og pappa og annað fyrir blandaðan úrgang. Lífúrgangur hefur ekki verið hirtur sunnan Miðbrautar fram til þessa. Stefnt er að því að framvegis verði fjórir úrgangsflokkar hirtir frá öllum heimilum.

Rekstraraðilar fá sambærilega þjónustu og heimilin.

Hægt er að fá ílát að orlofshúsum séu aðstæður þannig að bíll komist að til að tæma ílátin.

Grá ílát og ílát fyrir lífúrgang eru losuð á tveggja vikna fresti, en græn ílát á fjögurra vikna fresti. Áform eru uppi um að fækka losunum á gráum ílátum yfir vetrarmánuðina frá því sem nú er.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

12.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu, en stefnt er að því að setja upp grenndarstöð í Hrafnagilshverfi.

12.3 Móttökustöðvar

Gámastöð er staðsett í Hrafnagilshverfi. Þar er tekið við öllum úrgangsflokkum á opnunartíma stöðvarinnar, sem er þriðjudaga, fimmtudaga og laugardaga kl. 14-17. Stöðin er rekin af sveitarfélaginu, þar er einn starfsmaður og ekkert gjald er tekið fyrir móttöku úrgangs. Ætlunin er að færa stöðina, halda henni lokaðri utan auglýsts opnunartíma, en setja jafnframt upp grenndarstöð í nágrenninu. Þá er jafnframt ætlunin að hefja gjalddöku á stöðinni.

12.4 Önnur söfnun og flokkun

Enginn nytjamarkaður er í sveitarfélaginu og enginn fatagámur né móttaka fyrir skilagjaldsumbúðir. Þó er söfnun fyrir skilagjaldsumbúðir á vegum 10. bekkjar Hrafnagilsskóla á gámasvæðinu.

Heyrúlluplast er sótt heim á bæi í einu sinni í mánuði að júlí og ágúst frátöldum. Einn gámur er í sveitarfélaginu fyrir dýrahæ.

Gámum fyrir brotajárn og timbur hefur verið komið fyrir á þremur stöðum í sveitarfélaginu utan gámasvæðis til að hvetja til hreinsunar í sveitum.

Hreinsitækni ehf. sér um reglubundna tæmingu rotþróa og kemur seyrinni til meðhöndlunar á Möðruvallaeyrum.

12.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Jarðgerðarstöðin Molta er staðsett í sveitarfélaginu. Að öðru leyti er þar ekki aðstaða til meðhöndlunar úrgangs, að því frátöldu að seyra er kólkuð á Möðruvallaeyrum og síðan dreift þar til landgræðslu. Ekki liggja fyrir nánari upplýsingar um þá starfsemi.

Til eru sagnir um miltisbrunagrafir við þrjá bæi í Eyjafjarðarsveit. Í fyrsta lagi er sagt að miltisbrunatilfelli hafi komið upp á Ytra-Gili árið 1914 eða 1915, en vísbendingar um líklegan greftrunarstað eru óstaðfestar. Þetta kann að vera sama tilvik og vísað er til hér að framan „í umdæmi dýralæknisins á Akureyri“. Í öðru lagi eru til sagnir um miltisbruna í Hólsgarði. Þar var að öllum líkindum grafið miltisbrunasýkt hross um 1920. Í þriðja lagi eru tvær þekktar miltisbrunagrafir við bæinn Svertingsstaði, en þar drápu nokkur hross úr veikinni á tímabilinu 1886-1890.⁷⁷

12.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Eyjafjarðarsveit er urðaður í Stekkjarvík. Lífrænn úrgangur er jarðgerður í Moltu og Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

⁷⁷ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

12.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir hefur Eyjafjarðarsveit verið með samning við Terra um úrgangsbjónustu. Samningurinn er útrunninn (vor 2022) og nýtt útboð í undirbúningi. Einnig er í gildi samningur við Hreinsitækni ehf. um tæmingu rotþróa, með gildistíma til 2024. Þá hefur Hjalti Þórsson séð um móttöku dýrahæja, en ekki er í gildi sérstakur samningur um það verk.

12.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs er í gildi fyrir Eyjafjarðarsveit og ekki hefur verið rætt um breytingar þar á.

Í gildi er gjaldskrá fyrir sorphirðu og förgun úrgangs í Eyjafjarðarsveit, nr. 96/2022, sem sett er skv. heimild í 8. gr. samþykktar um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra, nr. 541/2000.⁷⁸ Samkvæmt gjaldskránni ræðst sorphirðugjald af stærð íláta, staðsetningu og úrgangstegund. Fyrir 240 l gráa tunnu er gjaldið 21.875 kr. sunnan Miðbrautar en 26.327 kr. norðan Miðbrautar. Þá eru innheimtar 13.498 kr. fyrir 240 l grænar tunnur og 29.033 kr. fyrir 140 l brúnar tunnur. Stærri ílát bera hærri gjöld.

Á hvert frístundahús er lagt 11.230 kr. sorpeyðingargjald, enda geti notendur þeirra losað sig við úrgang á gámasvæði sveitarfélagsins. Þá geta eigendur frístundahúsa samið um að úrgangur verði tekinn hjá þeim í júní, júlí og ágúst, enda séu ílát þá höfð aðgengileg fyrir verktaka sem sjá um söfnunina. Fyrir þessa þjónustu greiðast 50% af sorphirðugjaldi íbúða sunnan Miðbrautar og kemur það gjald ($21.875/2 = 10.938$ kr.) þá í stað sorpeyðingargjaldsins. Þarna er í reynd um mismunun að ræða, þar sem þau sem semja um að láta sækja úrganginn til sín greiða nokkru lægra gjald en þau sem fara sjálf með úrganginn á gámasvæði. Stefnt er að því að leiðrétta þetta.

Gjald fyrir eyðingu dýraleifa er lagt á heildarfjölda hvernar búfjártegundar samkvæmt búfjárefartilittsskýrslu. Gjaldið er 890 kr. fyrir mjólkurkúr og holdakúr til undaneldis, 445 kr. fyrir aðra nautgripi, 164 kr. fyrir hross, 107 kr. fyrir sauðfé og geitfé, 415 kr. fyrir grísi og 13 kr. fyrir hænur.⁷⁹

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Eyjafjarðarsveit undir um 64% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 36% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁸⁰ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

12.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er birt á heimasíðu og verður fljótlega tiltækt í appi. Einnig er kynningarbæklingur á heimasíðu.⁸¹ Efnt hefur verið til fræðslu í skólum, en ekki er önnur

⁷⁸ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

⁷⁹ Eyjafjarðarsveit (2022).

⁸⁰ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

⁸¹ Eyjafjarðarsveit (2021).

formleg fræðsla í boði fyrir íbúa. Gert er ráð fyrir að ráðist verði í frekara útgáfu- og kynningarstarf í kjölfar útboðs á úrgangspjónustunni.

12.10 Framtíðarsýn

Að mati heimamanna er núverandi fyrirkomulag dýrt í framkvæmd. Flokkun á gámasvæði þykir ekki nægilega góð en hefur þó batnað með nýlegri lokun þess utan auglýsts opnunartíma. Of mikið af plasti á gámasvæði hefur farið í urðun vegna þekkingarleysis íbúa. Sveitarfélagið vill koma úrgangsmálunum í betra horft og vera í fararbroddi á því sviði. Liður í því gæti verið uppsetning grenndarstöðva víða í sveitarfélaginu.

Í nýju útboði sem nú er í undirbúningi (vor 2022) er gert ráð fyrir bættri flokkun og að fleiri flokkar verði sóttir heim á alla bæi (þ.m.t. lífúrgangur).

Í nýju útboði sem var í undirbúningi (vor 2022) var gert ráð fyrir bættri flokkun og að fleiri flokkar verði sóttir heim á alla bæi (þ.m.t. lífúrgangur). Var þar gert ráð fyrir að setja upp grenndarstöðvar í þéttbýli. Vinnu við útboð var slegið á frest þar sem stutt var í að ný lög tækju gildi og verður allt fyrirkomulag úrgangsmála tekið til endurskoðunar áður en nýtt útboð verður sett í gang.

Sveitarfélagið er opið fyrir samstarfi við önnur sveitarfélög á sviði úrgangsmála og bindir m.a. vonir við að hægt verði að samræma enn betur söfnun úrgangs á svæðinu.

12.11 Magntölur

Eftirfarandi tölur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Eyjafjarðarsveit 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 900 tonn af úrgangi í Eyjafjarðarsveit 2021, eða 831 kg á hvern íbúa. Þetta er er ekki langt frá meðaltalinu fyrir sveitarfélögin á Norðurlandi og fljótt á litið koma fáar tölur á óvart. Af þeim úrgangi sem til féll sky. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 66% í urðun eða aðra förgun, um 1% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 33% í endurvinnslu. Þessi hlutföll liggja sömuleiðis mjög nærri meðaltali fyrir öll sveitarfélögin.

Tafla 28. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Eyjafjarðarsveit 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Eyjafjarðarsveit		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			1.119		
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting				
	Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	0	0	0	0	0	0
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	114.439	114.439
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappirs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	16.111	16.111
	15 01 01b	Pappirs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	39	0	310	0	426	775
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3.357	3.357
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5.595	5.595
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	8.616	0	0	0	34.464	43.080
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	17.904	0	0	0	0	17.904
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	2.920	2.920
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	25.040	0	0	0	0	25.040
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	8.040	0	8.040
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	158.631	0	0	0	0	158.631
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	14.130	14.130
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	3.581	0	0	0	0	3.581
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	25.033	0	0	0	4.418	29.451
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	1.060	1.060
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	37.960	37.960
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	76	0	0	76
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	11.377	11.377
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	58.440	58.440
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	239	136	61	0	0	435
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	1.730	0	0	0	1.730
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	229.020	0	0	0	0	229.020
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	145.206	0	0	0	0	145.206
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	1.551	0	0	0	0	1.551
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)			614.860	1.866	447	8.040	304.697	929.909

Tafla 29. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Eyjafjarðarsveit 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Eyjafjarðarsveit		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			1.119		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
Númer	Tegund úrgangs	Förgun		Endurnýting			Samtals	
		Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	0	0	0	0	0	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	102	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	14	
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	1	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	8	0	0	0	31	
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0		
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	3	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	22	0	0	0	0	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	7	0	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	142	0	0	0	0	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	13	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	3	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	22	0	0	0	4	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	1	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	34	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	10	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	52	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	2	0	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	205	0	0	0	0	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	130	0	0	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	1	0	0	0	0	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	
	Samtals (kg)			549	2	0	7	272
								831

Frirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Eyjafjarðarsveit 2021 miðað við frirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða

að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 29%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Væntanlega væri hægt að bæta árangur í söfnun lífúrgangs til endurvinnslu (var 34 kg/íbúa skv. fyrirliggjandi tölum), en stærstu tækifærin liggja væntanlega í að bæta almennt flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum).

Tafla 30. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Eyjafjarðarsveit 2021.

Sveitarfélag: Eyjafjarðarsveit		2021	Íbúar:	1.119	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðaurgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	16.111	16.111	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	775	426	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	3.357	3.357	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	5.595	5.595	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	43.080	34.464	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	17.904	0	0%
isl.	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	2.920	2.920	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	8.040	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	2.945	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	1.060	1.060	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	37.960	37.960	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	76	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	11.377	11.377	100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	58.440	58.440	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	435	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	1.730	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	229.020	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	145.206	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	1.551	0	0%
	Samtals (kg)			587.582	171.710
Samtals (kg/íbúa)			525	153	29%

13 Svalbarðsstrandarhreppur

Svalbarðsstrandarhreppur er á Svalbarðsströnd, undir hlíðum Vaðlaheiðar við austanverðan Eyjafjörð. Mörk sveitarfélagsins í norðri eru við Grýtubakkahrepp við Víkurskarð og í suðri liggja sveitarfélagamörk við Eyjafjarðarsveit og Akureyrarbæ við austanverðan fjarðarbotninn. Austurmörk sveitarfélagsins liggja um Vaðlaheiði að Þingeyjarsveit. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 54 km² og fjöldi íbúa með lögheimili í sveitarfélaginu þann 1. janúar 2022 var 449, þar af 251 í þéttbýlinu á Svalbarðseyri. Margir íbúanna sækja vinnu annars staðar, svo sem til Akureyrar. Ferðaþjónusta er mjög vaxandi atvinnugrein í sveitarfélaginu og þar er stundaður talsverður hefðbundinn búskapur, einkum kúabúskapur. Ein nokkuð stór kjötvinnsla er starfrækt á Svalbarðseyri og þar er einnig fiskverkun og gróðrarstöð. Nokkur smærri fyrirtæki eru einnig starfrækt í sveitarfélaginu.

13.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til þrjú úrgangslát við hvert heimili, þ.e. grænt ílát fyrir endurvinnsluúrgang, svart ílát fyrir blandaðan úrgang og brúnt hólfi fyrir lífúrgang (í svarta ílátinu). Rekstraraðilar fá sömu þjónustu ef þeir óska eftir því. Orlofshús hafa aðgang að gámasvæðum og greiða fyrir það hálf sorphirðugjald (sjá síðar). Ekki eru uppi áform um breytingar á fyrirkomulagi söfnunarinnar.

Svört ílát og ílát fyrir lífúrgang eru tæmd á tveggja vikna fresti, en græn ílát á fjögurra vikna fresti. Rætt hefur verið um þörf á að auka tíðni losunar á grænu ílátunum.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

13.2 Grenndarstöðvar

Sveitarfélagið rekur tvær grenndarstöðvar, aðra við ráðhúsið á Svalbarðseyri og hina við frístundahús í Kotabyggð. Stöðvarnar eru ætlaðar þeim sem greiða sorphirðugjald í sveitarfélaginu, þ.e. heimilum, sveitabæjum og notendum frístundahúsa. Á svæðinu í Kotabyggð er gámur fyrir blandaðan úrgang, úrgang til endurvinnslu og lífúrgang. Við ráðhúsið eru gámar fyrir blandaðan úrgang, brotamálma, timbur, dagblöð, bylgjupappa og fleira.

13.3 Móttökustöðvar

Á Svalbarðseyri er rekin ómönnuð móttökustöð, sem er aðgengileg allan sólarhringinn fyrir þá íbúa sveitarfélagsins sem sótt hafa um aðgang. Stöðin er aðgangsstýrð með fellislá, sem opnuð er með smáforriti í snjallsíma. Á grenndarstöðinni er hægt að skila öllum helstu úrgangsflokkum, þ.m.t. fötum og kertavaxi. Eftirlitsmyndavél er á staðnum en hún myndar ekki grenndarstöðina sjálfa. Yfirmaður fasteigna fylgist með magni í gámum stöðvarinnar og hringir í þjónustuaðila úrgangsmála þegar þurfa þykir. Þjónustuaðilinn hefur aðgang að myndavél og getur þannig fylgst með.

13.4 Önnur söfnun og flokkun

Björgunarsveit og nemendur safna skilagjaldsumbúðum og fatasöfnun fer fram í grenndargámum. Enginn nytjamarkaður er starfræktur í sveitarfélaginu.

Bændur eiga þess kost að fá heyrúlluplast sótt heim á vorin og dýrahraejum er hægt að skila í þar til gerðan gám við Dálksstaði.

Vorhreinsun fer þannig fram að gengið er meðfram þjóðvegi og strandlínu og laust rusl fjarlæggt.

Rotþrær eru tæmdar á þriggja ára fresti. Allar rotþrær eru skráðar og er sveitarfélaginu skipt upp í þrjú svæði sem farið er í til skiptis. Verkval ehf. á Akureyri sér um tæminguna og er seyran flutt á viðurkenndum losunarstað að Möðruvöllum í Eyjafjarðarsveit.

13.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Engin aðstaða er til meðhöndlunar úrgangs í sveitarfélaginu og ekki er vitað til að þar séu neinar riðu- eða miltisbrunagrafir.

13.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Svalbarðsstrandarhreppi er urðaður í Stekkjarvík. Lífrænn úrgangur er jarðgerður í Moltu og Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

13.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir er Svalbarðsstrandarhreppur með samning við Terra um úrgangsjónustu. Samningurinn nær nánar tiltekið til losunar og förgunar úrgangs, leigu á gámum á gámastöðvum og leigu á ílátum fyrir blandaðan úrgang. Samningurinn gildir til 31. janúar 2023, en möguleiki er á að framlengja hann tvisvar sinnum um ár í senn. Ekkert hefur verið ákveðið um framhaldið eftir að núverandi samningur rennur út.

13.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs er í gildi fyrir Svalbarðsstrandarhrepp. Hins vegar er í gildi gjaldskrá fyrir sorphirðu og förgun úrgangs í Svalbarðsstrandarhreppi, nr. 1618/2021, sem sett er skv. heimild í samþykkt um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra, nr. 541/2000.⁸²

Samkvæmt gjaldskránni er innheimt 47.040 kr. sorpgjald af hverri íbúð og 19.185 kr. af frístundahúsum. Býlum og fyrirtækjum er skipt í nokkra gjaldflokka sem sveitarstjórn skipar fyrirtækjum í eftir stærð fyrirtækis og úrgangsmagni. Gjald vegna dýrahraejagáms er 756 kr. á hvern nautgrip, 378 kr. á hross, 138,60 kr. á sauðfé og 24,60 kr. á hænur.⁸³

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Svalbarðsstrandarhreppi undir um 51% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 49% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁸⁴ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

⁸² Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

⁸³ Svalbarðsstrandarhreppur (2021).

⁸⁴ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

13.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er aðgengilegt á heimasíðu sveitarfélagsins.⁸⁵ Íbúafundnir til að kynna flokkun á gámasvæði hafa verið haldnir síðustu ár. Þá hefur fræðsluvika verið haldin í tengslum við umhverfisviku, þar sem fengnir eru aðilar tengdir meðhöndlun úrgangs til að flytja opin erindi fyrir íbúa. Umhverfisvikan verður næst haldin í maí 2022.

13.10 Framtíðarsýn

Að mati heimamanna liggur styrkur núverandi fyrirkomulags m.a. í því að aðilar geta losað sig við úrgang hvenær sem er og í marga flokka. Hins vegar vantar fellislá við svæðið í Vaðlabyggð.

Ekki er gert ráð fyrir miklum breytingum á fyrirkomulagi söfnunar, flokkunar og förgunar, en stefnt er að því að efla þekkingu og getu íbúa og rekstraraðila enn frekar. Þá er vilji í sveitarfélaginu til samstarfs við önnur sveitarfélög, þannig að samræmi sé í söfnun og frágangi/urðun.

Sveitarfélagið er með umhverfisstefnu og unnið er að loftlagsstefnu. Heimamenn gera sér vonir um að tækifæri leynist í nýsköpun tengdri úrgangi og vilja gjarnan vera í fararbroddi hvað það varðar.

13.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefur yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Svalbarðsstrandarhreppi 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þökkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til tæp 900 tonn af úrgangi í Svalbarðsstrandarhreppi 2021, eða 1.934 kg á hvern íbúa. Samkvæmt þessu er hreppurinn eitt þeirra þriggja sveitarfélaga á Norðurlandi þar sem mest fellur til af úrgangi á hvern íbúa, en það liggur að mestu leyti í miklu magni sláturúrgangs og annars kjötvinnsluúrgangs, sem er samtals um 35% af heildarmagni úrgangs í sveitarfélaginu. Væntanlega kemur stærsti hluti þessa úrgangs frá Kjarnafæði, sem er stærsta fyrirtækið í hreppnum og telst mjög stórt í samanburði við íbúafjöldann.

Af þeim úrgangi sem féll til í Svalbarðsstrandarhreppi skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist rúm 50% í urðun eða aðra förgun, rúmlega 1% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 48% í endurvinnslu. Þetta tiltölulega háa endurvinnsluhlutfall stafar af því að kjötvinnsluúrgangur sem til fellur fer í vinnslu í Moltu í Eyjafirði, en eins og fram kemur vegur þessi úrgangur þungt í úrgangsbókhaldi sveitarfélagsins.

⁸⁵ Svalbarðsstrandarhreppur (2021b).

Tafla 31. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Svalbarðsstrandarhreppi 2021 í kílóum.

Sveitarfélag:		Tímabil:		Íbúar 1. jan. 2022:		449			
		SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans					
				Förgun		Endurnýting			
		Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	36.830	0	0	0	0	0	36.830
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	4.620	0	4.620
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	301.120	0	301.120
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	21.159	0	21.159
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	70	0	70
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	676	0	8.481	0	7.440	0	16.597
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.347	0	1.347
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.245	0	2.245
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	4.227	0	0	0	16.906	0	21.133
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	7.184	0	0	0	0	0	7.184
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlióður og rafgeymar	0	0	0	0	1.449	0	1.449
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	31.156	0	0	0	0	0	31.156
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	5.161	0	0	5.161
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	78.765	0	0	0	0	0	78.765
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	403	0	403
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	56.508	0	0	0	9.972	0	66.480
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	1.410	0	1.410
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	17.850	0	17.850
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	5	0	0	5
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	4.099	0	4.099
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	26.520	0	26.520
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	14	0	0	0	0	0	14
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	15.785	0	0	0	0	15.785
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	104.953	0	0	0	0	0	104.953
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	210	0	0	0	0	0	210
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	101.770	0	0	0	0	0	101.770
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	0
20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	0	
Samtals (kg)			422.293	15.785	8.486	5.161	416.610	868.335	

Tafla 32. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Svalbarðsstrandarhreppi 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Svalbarðsstrandarhreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				449		
		Úrgangur á hvern íbúa	Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
			Förgun		Endurnýting				
		Númer	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals	
		Tegund úrgangs							
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	82	0	0	0	0	82	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	10	10	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	671	671	
	Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	47	47
15 01 01b		Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0	
15 01 02a		Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	2	0	19	0	17	37	
15 01 02b		Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3	
15 01 04a		Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	
15 01 04b		Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5	
15 01 06		Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	9	0	0	0	38	47	
15 01 07a		Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	
15 01 07b		Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	3	3	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	69	0	0	0	0	69	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	11	0	11	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	175	0	0	0	0	175	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	1	1	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	126	0	0	0	22	148	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0	
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0	
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0	
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	3	3	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	40	40	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	9	9	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	59	59	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	35	0	0	0	35	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	234	0	0	0	0	234	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	227	0	0	0	0	227	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	
	Samtals (kg)			941	35	19	11	928	1.934

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Svalbarðsstrandarhreppi 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má

ráða að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 28%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Vætanlega væri hægt að bæta enn frekar árangur í söfnun lífúrgangs til endurvinnslu (var 40 kg/íbúa skv. fyrirbyggjandi tölum), en stærstu tækifærin liggja vætanlega í að bæta almennt flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum). Þá gæti bætt nýting garðaúrgangs hækkað endurvinnsluhlutfallið um 5 prósentustig miðað við fyrirbyggjandi tölur.

Tafla 33. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Svalbarðsstrandarhreppi 2021.

Sveitarfélag: Svalbarðsstrandarhreppur		2021	Íbúar:	449	
		Heimilisúrgangur	Heimilisúrgangur		
			Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu	
				Kg	%
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	21.159	21.159	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	70	70	100%
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	16.597	7.440	45%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	1.347	1.347	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	2.245	2.245	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	21.133	16.906	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	7.184	0	0%
isl.	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	1.449	1.449	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	5.161	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	6.648	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	1.410	1.410	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	17.850	17.850	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Mataralía og feiti	5	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	4.099	4.099	100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	26.520	26.520	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	14	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	15.785	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	104.953	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	210	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	101.770	0	0%
Samtals (kg)			355.609	100.495	28%
Samtals (kg/íbúa)			792	224	28%

14 Grýtubakkahreppur

Grýtubakkahreppur liggur nyrst í austanverðum Eyjafirði. Stór hluti sveitarfélagsins er fjalllendi Gjögraskaga og óbyggðir í Fjörðum og á Látraströnd. Mörk sveitarfélagsins við Svalbarðsstrandarhrepp eru við Víkurskarð og þaðan liggja mörk sveitarfélagsins að Þingeyjarsveit norður hálendið og til sjávar austan við Hvalvatnsfjörð. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 431 km² og íbúar með lögheimili í sveitarfélaginu þann 1. janúar 2022 voru 369, þar af 290 á Grenivík, sem er eini þéttbýlisstaðurinn.

Sjávarútvegur og fiskvinnsla eru meginstoðir atvinnulífs í sveitarfélaginu. Í dreifbýlinu er stundaður hefðbundinn landbúnaður og þar er einnig töluverð kartöflurækt. Á Grenivík er vélsmiðja og lyfjafyrirtæki auk hefðbundinna þjónustustofnana. Úrgangsmyndunin er því frá rekstri og hefðbundnu heimilishaldi, auk úrgangs frá landbúnaði.

14.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til grænt ílát fyrir úrgang til endurvinnslu við hvert heimili í þéttbýli. Einnig er hægt að fá grátt ílát með hólfi fyrir lífúrgang. Stærri ílát eru notuð í dreifbýlinu. Rekstraraðilar fá sömu þjónustu og íbúar hvað þetta varðar. Úrgangi frá orlofshúsum er safnað saman á einum stað, bæði blönduðum úrgangi og úrgangi til endurvinnslu. Ekki eru uppi áform um breytingar á fyrirkomulagi söfnunarinnar.

Grá ílát eru tæmd á tveggja vikna fresti, en græn á fjögurra vikna fresti.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

14.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu.

14.3 Móttökustöðvar

Sveitarfélagið rekur gámastöð á Grenivíkurbólum. Þar er tekið við öllum flokkum úrgangs á opnunartíma, sem er á þriðjudögum og fimmtudögum kl. 14:30-17:30. Einn starfsmaður er á stöðinni. Ekki er rukkað fyrir móttöku úrgangs á opnunartíma, en hægt að fá afgreiðslu utan opnunartíma, gegn gjaldi.

14.4 Önnur söfnun og flokkun

Íþróttafélagið Magni safnar skilagjaldsumbúðum öðru hverju. Enginn nytjamarkaður er í sveitarfélaginu og engin fatasöfnun.

Heyrúlluplasti er safnað frá bændum sex sinnum á ári og tekið er við dýrahraejum á gámastöð. Garðaúrgangur fer í landfyllingu í nágrenni gámastöðvar.

Rotþrær eru tæmdar á þriggja ára fresti og innihaldið er kalkað inni í Eyjafirði.

14.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Engin aðstaða er til meðhöndlunar úrgangs í sveitarfélaginu og ekki er vitað til að þar séu neinar riðu- eða miltisbrunagrafir.

14.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Grýtubakkahreppi er urðaður í Stekkjarvík. Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

14.7 Samningar við verktaka

Sem fyrr segir hefur Grýtubakkahreppur verið með samning við Terra um úrgangsjónustu. Samningurinn nær nánar tiltekið til allrar losunar frá húsum, fyrirtækjum og gámastöð. Samningur er útrunninn en framlengist sjálfkrafa um eitt ár í senn. Fyrirkomulagið verður væntanlega endurskoðað í tengslum við breyttar lagakröfur í úrgangsmálum í ársbyrjun 2023.

14.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs hefur verið gerð fyrir Grýtubakkahrepp. Svo virðist að í gildi sé gjaldskrá fyrir sorphirðu og losun seyru í Grýtubakkahreppi nr. 179/2014, sem upphaflega var sett skv. heimild í 8. gr. samþykktar um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra, nr. 541/2000.^{86,87} Samkvæmt upplýsingum frá sveitarfélaginu er sorphirðugjald nú ákveðið árlega með öðrum gjöldum og innheimt með fasteignagjöldum.

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Grýtubakkahreppi undir um 44% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 56% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁸⁸ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

14.9 Útgáfa og kynning

„Losunaráætlun sorps“ er aðgengileg á heimasíðu sveitarfélagsins,⁸⁹ en síðasta kynning á íbúafundi var haldin fyrir u.þ.b. þremur árum.

14.10 Framtíðarsýn

Unnið er að endurskoðun úrgangsmála með öðrum sveitarfélögum á svæðinu.

14.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Grýtubakkahreppi 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

⁸⁶ Grýtubakkahreppur (2014).

⁸⁷ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og síðan kunna að hafa orðið breytingar hvað þetta varðar.

⁸⁸ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

⁸⁹ Grýtubakkahreppur (2022).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 300 tonn af úrgangi í Grýtubakkahreppi 2021, eða 917 kg á hvern íbúa. Tölurnar fyrir hreppinn skera sig í engu verulega úr því sem algengast er á Norðurlandi.

Af þeim úrgangi sem féll til í Svalbarðsstrandarhreppi skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 63% í urðun eða aðra förgun, um 2% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 35% í endurvinnslu. Þessar tölur eru allar mjög nálægt meðaltalinu fyrir Norðurland allt.

Tafla 34. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Grýtubakkahreppi 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Grýtubakkahreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			369		
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahæ)	10.540	0	0	0	0	10.540
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	17.720	17.720
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	3.230	0	0	0	0	3.230
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappirs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	9.520	9.520
	15 01 01b	Pappirs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	5	0	36	0	50	90
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.107	1.107
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.845	1.845
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	4.072	0	0	0	16.288	20.360
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	5.904	0	0	0	0	5.904
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	5.591	0	0	0	0	5.591
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	0	0	0	0	2.167	2.167
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	5.760	0	5.760
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	62.401	0	0	0	0	62.401
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	240	240
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	46.776	0	0	0	8.255	55.031
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	0
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	21.450	21.450
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	571	0	0	571
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	3.414	3.414
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	35.920	35.920
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	156	246	132	0	0	533
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	73.680	0	0	0	0	73.680
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	1.200	0	0	0	0	1.200
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		213.555	246	739	5.760	117.975	338.274	

Tafla 35. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Grýtubakkahreppi 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Grýtubakkahreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				369	
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	29	0	0	0	0	29
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	48	48
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	9	0	0	0	0	9
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	26	26
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	11	0	0	0	44	55
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	15	0	0	0	0	15
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	6	6
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	16	0	16
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	169	0	0	0	0	169
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	1	1
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	127	0	0	0	22	149
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
	Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0
20 01 08		Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	58	58
20 01 10/11		Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
20 01 25		Matarolía og feiti	0	0	2	0	0	2
20 01 36		Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	9	9
20 01 40		Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	97	97
20 01 50		Spilliefni (samtala)	0	1	0	0	0	1
20 02 01		Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
20 03 01 a		Blandaður úrgangur (sorphyrða)	200	0	0	0	0	200
20 03 01 b		Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	0	0	0	0
20 03 01 c		Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	3	0	0	0	0	3
20 03 03		Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
20 03 04		Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		579	1	2	16	320	917	

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Grýtubakkahreppi 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða

að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 49%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Fljótt á litið virðist Grýtubakkahreppur því ekki eiga langt í land í þessum efnum. Þó kann málmúrgangur að vera oftalinn í heimilisérgangsflokknum og sé svo er endurvinnsluhlutfallið sömuleiðis ofreiknað sem því nemur. Almennt liggja stærstu tækifærin í að bæta almennt flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisérgangs (frá heimilum og fyrirtækjum).

Tafla 36. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisérgangs frá Grýtubakkahreppi 2021.

Sveitarfélag: Grýtubakkahreppur		2021	Íbúar:	369	
		Heimilisérgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisérgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	9.520	9.520	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	90	50	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilgjaldi)	1.107	1.107	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilgjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilgjaldi)	1.845	1.845	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	20.360	16.288	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilgjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilgjaldi)	5.904	0	0%
isl.	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	2.167	2.167	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	5.760	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	5.503	0	0%
Heimilisérgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	21.450	21.450	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Mataralía og feiti	571	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	3.414	3.414	100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	35.920	35.920	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	533	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	73.680	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	1.200	0	0%
Samtals (kg)			189.024	91.761	49%
Samtals (kg/íbúa)			512	249	49%

15 Þingeyjarsveit

Þingeyjarsveit og Skútustaðahreppur sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Sveitarfélagið Þingeyjarsveit liggur austan Eyjafjarðar og varð til árið 2002 þegar Hálshreppur, Ljósavatnshreppur, Bárðdælahreppur og Reykdælahreppur sameinuðust í eitt sveitarfélag. Árið 2008 sameinaðist Aðaldælahreppur sveitarfélaginu en nafn sveitarfélagsins hélst óbreytt við það.

Þingeyjarsveit er víðfeðmt sveitarfélag. Lengd þess frá norðri frá Flatey í Skjálfanda, suður að Grímsvötnum á Vatnajökli er tæpir 200 km. og breidd þess frá Draflastaðafjalli í vestri að Eilífi í austri er um 60 km. Mörk sveitarfélagsins liggja að sveitarfélögunum Norðurþingi og Skútustaðahreppi í austri en að Grýtubakkahreppi, Svalbarðsstrandahreppi og Eyjarfjarðarsveit að vestan. Í suðri mætir sveitarfélagið Ásahreppi sunnan við Tungnafellsjökul. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 5.972 km² og íbúafjöldi þann 1. janúar 2022 var 867.

Um 15% sveitarfélagsins eru á láglandi (undir 300 m. hæð yfir sjó) og er nánast öll byggð innan þess svæðis. Meirihluti íbúa er búsettur í dreifbýli og er atvinnulíf nokkuð fjölbreytt, svo sem landbúnaður, fiskvinnsla, ferðaþjónusta og iðnaður, auk starfa við opinberar stofnanir. Þá eru tvö iðnaðarsvæði tengd vatnsaflsvirkjunum í sveitarfélaginu, þ.e. við Laxárvirkjun í Aðaldal og Árteigsvirkjun í Nípa í Kaldakinn. Þéttbýliskjarnar hafa myndast við Stórutjarnir og Laugar og eru helstu þjónustustofnanir sveitarfélagsins staðsettar þar. Þann 1. janúar 2022 bjuggu 105 íbúar á Laugum, en Stórutjarnir voru ekki á lista Hagstofu Íslands yfir byggðakjarna. Íbúar þar eru samkvæmt því færri en 50 talsins.

15.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til þrjú 240 l ílát undir úrgang við hvert heimili, þ.e. svart ílát fyrir blandaðan úrgang, blátt ílát fyrir pappír og grænt ílát fyrir plast. Sama fyrirkomulag er í dreifbýli og þéttbýli, en íbúar geta óskað eftir fleiri eða stærri ílátum, gegn aukagjaldi.

Rekstraraðilar semja beint við verktaka um úrgangsjónustu.

Settir hafa verið upp læstir gámar við orlofshús, einn fyrir blandaðan úrgang og annan fyrir plast og pappa. Sumarhúsaeygendur greiða árlega fyrir lykla af gámunum. Í sumarhúsaahverfum með miðlægri þjónustu, svo sem á Illugastöðum, semur staðarhaldari við þjónustuaðila með sama hætti og rekstraraðilar.

Gert er ráð fyrir að tekin verði upp sérsöfnun á lífúrgangi, í það minnsta í þéttbýli.

Blandaður úrgangur er sóttur á þriggja vikna fresti, en pappi og plast á sex vikna fresti.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

Engar meiriháttar breytingar eru fyrirhugaðar á fyrirkomulagi á söfnun úrgangs, enda er núverandi fyrirkomulag talið hafa gefist vel. Þó hefur verið rætt um endurskoðun á þjónustu við fyrirtæki og bændur.

15.2 Grenndarstöðvar

Engar grenndarstöðvar eru í sveitarfélaginu að frátöldum stöðvum fyrir orlofshús (sjá framar). Rætt hefur verið um að setja upp eina eða tvær nýjar stöðvar.

15.3 Móttökustöðvar

Sveitarfélagið rekur einn gámavöll, á Stórutjörnum. Þar er tekið við öllum helstu úrgangsflokkum á opnunartíma stöðvarinnar, sem er á miðvikudögum og föstudögum kl. 16:00-18:30 og á laugardögum kl. 10:00-12:00. Tekið er gjald fyrir úrgang sem ekki ber úrvinnslugjald. Einn starfsmaður starfar í verktöku á stöðinni.

15.4 Önnur söfnun og flokkun

Hjálparveitir taka við skilagjaldsumbúðum á starfsstöðvum sínum í Reykjadal, Aðaldal og á Stórutjörnum. Enginn nytjamaður er í sveitarfélaginu, en fötum er safnað í gám Rauða krossins við Dalakofann á Laugum.

Heyrúlluplasti er safnað tvisvar til þrisvar sinnum á ári í samstarfi við Terra. Dýrahraejum er ekki safnað sérstaklega, heldur sjá bændur sjálfir um að koma þeim til Akureyrar eða Húsavíkur.

Söfnun brotajárns er auglýst einu sinni eða tvisvar á ári í samstarfi við verktaka.

Rotþrær eru losaðar reglulega og gjald tekið fyrir það samkvæmt gjaldskrá. Seyran er losun á viðurkenndum losunarstað í landi Húsabakka. Ekki liggur fyrir eftir hvers konar starfsleyfi þar er unnið. Í öllu falli virðist í reynd vera um förgun að ræða.

15.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Engin aðstaða er til meðhöndlunar úrgangs í sveitarfélaginu, en garðaúrgangur og óvirkur úrgangur hefur verið losaður í gryfju skammt frá gámavellinum. Þá er losunarstaður fyrir seyru í landi Húsabakka.

Ekki er vitað um neinar miltisbrunagrafir í sveitarfélaginu, en á kortasjá Umhverfisstofnunar eru merktar fjórar riðugrafir. Nákvæm staðsetning þeirra liggur ekki fyrir.⁹⁰

15.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Þingeyjarsveit er urðaður í Stekkjarvík. Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

⁹⁰ Umhverfisstofnun (2023).

15.7 Samningar við verktaka

Þingeyjarsveit hefur verið með samning við Terra um úrgangsbjónustu, sem nær yfir söfnun úrgangs og tæmingu íláta. Samningurinn er í raun útrunnin en hefur verið framlengdur til sex mánaða í senn. Stefnt er að nýju útboði á næstunni.

15.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs er í gildi fyrir Þingeyjarsveit. Hins vegar er í gildi gjaldskrá fyrir sorphirðu í Þingeyjarsveit, nr. 1675/2021, sem sett er skv. heimild í samþykkt um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra, nr. 541/2000.⁹¹

Samkvæmt gjaldskránni er innheimt 56.440 kr. sorpgjald af hverri íbúð og 24.540 kr. af sumarhúsum og íbúðum í árshlutanotkun. Eitt klippikort fyrir gámasvæðið er innifalið í árlegu sorpgjaldi og dugar það sem greiðsla fyrir 4 m³ af úrgangi. Kortin kosta annars 10.400 kr. Á gámasvæðinu er gjald tekið sérstaklega fyrir móttöku úrgangs frá fyrirtækjum og öðrum en klippikorthöfum.⁹²

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Þingeyjarsveit undir um 78% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 22% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.⁹³ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

15.9 Útgáfa og kynning

Á vefsvæði Þingeyjarsveitar er að finna ýmsan fróðleik fyrir íbúa um úrgangsmál, þ.á m. sorphirðudagatal og leiðbeiningar um flokkun.⁹⁴ Á vefsvæðinu hafa einnig verið settar upp síður með spurningum og svörum um endurvinnslu og flokkun annars vegar⁹⁵ og úrgangsmál almennt hins vegar.⁹⁶

15.10 Framtíðarsýn

Að mati heimamanna liggur styrkur núverandi fyrirkomulags m.a. í því að flokkunarkerfið er einfalt og aðgengi er gott þar sem flokkun fer fram á heimilum og ílát undir flokkaðan úrgang eru heima við hús. Helst vantar grenndarstöðvar, en slíkar stöðvar myndu leiða til bættrar þjónustu hvetja til enn frekari flokkunar ef heimilistunnur fyllast. Þá telja fulltrúar sveitarfélagsins þörf á að endurskoða þjónustu við fyrirtæki og bændur til að hvetja til meiri og betri flokkunar þar. Þá þarf að koma upp söfnun á lífúrgangi og bjóða uppá nytjagám.

Þingeyjarsveit hefur verið í samstarfi við Skútustaðahrepp varðandi þróunarsamning við Terra og útilokar ekki frekara samstarf við önnur sveitarfélög ef ávinningur væri talinn vera af því.

⁹¹ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjalddöku nær raunkostnaði.

⁹² Þingeyjarsveit (2021).

⁹³ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

⁹⁴ Þingeyjarsveit (á.á.c).

⁹⁵ Þingeyjarsveit (á.á.b).

⁹⁶ Þingeyjarsveit (á.á.).

Í umhverfisstefnu Þingeyjarsveitar segir m.a.: „Stefna sveitarfélagsins er að lífrænn úrgangur verði einnig flokkaður og verði komið í endurnýtingarferli. Stefna sveitarfélagsins er að fræða og vekja fólk til umhugsunar um matarsóun og hvetja íbúa til að minnka úrgang til urðunar. Einnig hvetur sveitarfélagið til sem bestrar endurnýtingar þar sem það á við. Efla mætti gámasvæðið m.a. með því að hafa til staðar nytjagám“. Í stefnunni segir einnig: „Sveitarfélagið stefnir á að bæta úr endurvinnslu heyrúlluplasts og áhugi er á að koma á samstarfi við innlenda aðila sem taka við rúlluplasti til endurvinnslu“.⁹⁷

Fulltrúar Þingeyjarsveitar gera sér vonir um að samstarf við gerð svæðisáætlunar muni leiða til samhæfingar sem skilar fjárhagslegum ávinningi og bættri þjónustu, svo sem með því að tekið verði upp eitt einfalt og gott kerfi sem auðvelt er að fá alla til að taka þátt í hvar sem þeir eru í sveit settir. Um leið opnast tækifæri til að vinna saman að fræðslu og upplýsingagjöf, þar sem öll sveitarfélög verða með eins kerfi. Sveitarfélögin á svæðinu eigi að „setja markið hátt og verða best“.

15.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Þingeyjarsveit 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til tæp 400 tonn af úrgangi í Þingeyjarsveit 2021, eða 434 kg á hvern íbúa. Samkvæmt þessu er Þingeyjarsveit það sveitarfélag á Norðurlandi þar sem minnst fellur til af úrgangi á hvern íbúa, en ætla má að það liggja frekar í ónákvæmum tölum en í raunverulegri stöðu mála. Þannig vekur athygli að pappambúðir og plastumbúðir koma aðeins að óverulegu leyti við sögu í tölfræðinni, þrátt fyrir að þar sé sín hvor tunnan fyrir pappír og plast við hvert heimili. Samanlagt magn þessara umbúða var aðeins um 10 kg á mann árið 2021, en meðaltalið fyrir Norðurland var 88 kg. Hugsanlega stafar þetta frávik af því að einhver hluti úrgangsins hafi verið talinn með Norðurþingi, en sveitarfélögin deila póstnúmeri 641 að hluta – og í því talnaefni sem hér var notað ræðst skipting milli sveitarfélaga einkum af póstnúmerum. Þetta kann einnig að vera skýringin á litlu magni í allnokkrum öðrum úrgangsflokkum. Önnur skýring á takmörkuðu magni pappa- og plastumbúða gæti legið í því að eitthvað af þeim úrgangsflokkum hafi ranglega verið skráð sem „pappír án úrvinnslugjalds“ (dagblöð o.fl.), en sá flokkur var mun stærri í Þingeyjarsveit en í öðrum sveitarfélögum á Norðurlandi, að Skútustaðahreppi frátöldum.

Af þeim úrgangi sem féll til í Þingeyjarsveit skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 54% í urðun eða aðra förgun, tæp 3% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 43% í endurvinnslu. Litlar ályktanir er hægt að draga af þessum tölum. Auðvelt væri að hækka endurvinnsluhlutfallið með því að koma á sérsöfnun og endurvinnslu á lífúrgangi, eins og skylt hefur verið síðan 1. janúar 2023.

⁹⁷ Þingeyjarsveit (2021b).

Tafla 37. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Þingeyjarsveit 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Þingeyjarsveit		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				867	
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	5.484	0	0	0	0	5.484
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	76.941	76.941
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	31.380	31.380
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	550	550
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	407	0	3.256	0	4.477	8.140
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.601	2.601
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	4.335	4.335
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	64	0	0	0	256	320
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	13.872	0	0	0	0	13.872
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	32	32
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	708	0	0	0	0	708
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	6.890	0	6.890
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflökkað)	11.330	0	0	0	0	11.330
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	1.090	1.090
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	1.385	0	0	0	0	1.385
17 09 04	Annar grófur úrgangur	4.089	0	0	0	722	4.810	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	40.255	40.255
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	130	130
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	205	0	0	205
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	125	125
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	183	183
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	0
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	119.000	0	0	0	0	119.000
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	1.070	0	0	0	0	1.070
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	45.219	0	0	0	0	45.219
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eða frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		202.628	0	3.461	6.890	163.077	376.055	

Tafla 38. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Þingeyjarsveit 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Þingeyjarsveit		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				867		
		Úrgangur á hvern íbúa	Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
			Förgun		Endurnýting				
		Númer	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	Samtals	
		Tegund úrgangs							
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	6	0	0	0	0	6	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	89	89	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	36	36	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	0	
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	1	1	
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	4	0	5	9	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3	
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5	
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	0	0	0	0	0	0	
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	0	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	0	0	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	1	0	0	0	0	1	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	8	0	8	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	13	0	0	0	0	13	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	1	1	
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	2	0	0	0	0	2	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	5	0	0	0	1	6	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0	
	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0	
Sorp	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0	
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	46	46	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0	0	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	0	0	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	0	0	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphyrða)	137	0	0	0	0	137	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	1	0	0	0	0	1	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	52	0	0	0	0	52	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0	
	Samtals (kg)			234	0	4	8	188	434

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Þingeyjarsveit 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 22%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Þarna virðist vanta mikið upp á, en sem fyrr segir kunna einhverjar gloppur að vera í tölfræðinni, svo sem hvað pappírinn varðar. Stærstu tækifærin til að hækka endurvinnsluhlutfallið hljóta að liggja í bættri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum), þ.m.t. lífúrgangs þar sem söfnun er enn ekki hafin.

Tafla 39. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Þingeyjarsveit 2021.

Sveitarfélag: Þingeyjarsveit		2021	Íbúar:	867	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	550	550	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	8.140	4.477	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	2.601	2.601	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	4.335	4.335	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	320	256	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	13.872	0	0%
Ísl.	16 06 99	Raflöður og rafgeymar	32	32	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	6.890	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	481	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	40.255	40.255	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	130	130	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Mataralía og feiti	205	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	125	125	100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	183	183	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	119.000	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	1.070	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	45.219	0	0%
Samtals (kg)			243.408	52.944	22%
Samtals (kg/íbúa)			281	61	22%

16 Skútustaðahreppur

Skútustaðahreppur og Þingeyjarsveit sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Skútustaðahreppur liggur austast og syðst í Suður-Þingeyjarsýslu. Mörk hreppsins að austan fylgja Jökulsá á Fjöllum frá upptökum við Vatnajökul, niður að Dettifossi. Að norðan liggja mörkin frá Dettifossi um fjallið Eilíf og áfram til vesturs norðan Gæsafjalla. Að vestanverðu liggja mörk Skútustaðahrepps um Hólasand og suður eftir heiðunum milli Mývatnssveitar, Reykjadalss og Bárðardals, allt inn á Vatnajökul. Þingeyjarsveit liggur að sveitarfélaginu að vestan og norðvestan, Norðurþing að norðaustan og Fljótsdalshérað að austan. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 6.049 km² og íbúafjöldi þann 1. janúar 2022 var 483.

Byggðin í Skútustaðahreppi er nær öll í Mývatnssveit og þar er Reykjahlíð, sem er eini þéttbýliskjarni sveitarfélagsins með 240 íbúa. Aðrir íbúar sveitarfélagsins eru búsettir í dreifbýli. Sveitarfélagið hefur nokkra sérstöðu í úrgangsmálum vegna þess hversu margir ferðamenn hafa þar viðkomu.

Atvinnulíf í Skútustaðahreppi einkennist af mjög öflugri ferðaþjónustu en einnig er nokkuð um störf í hefðbundnum landbúnaði. Allmörg störf eru við raforkuframleiðslu í Bjarnarflagi og við Kröflu svo og við stofnanir sveitarfélagsins, leik- og grunnskóla.

16.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til þrjú 240 l úrgangsilát við hvert heimili í samvinnu við verktaka, þ.e. svart ílát fyrir blandaðan úrgang, blátt fyrir pappír og grænt fyrir plast. Sama fyrirkomulag er viðhaft í dreifbýli og þéttbýli.

Rekstraraðilar semja alla jafna beint við verktaka um úrgangspjónustu.

Almennt eru orlofshús ekki þjónustuð, heldur skila íbúar yfirleitt úrgangi á móttökustöð.

Blandaður úrgangur er sóttur á þriggja vikna fresti, en pappi og plast á sex vikna fresti. Gert er ráð fyrir að tekin verði upp sérsöfnun á lífúrgangi, sem mun væntanlega leiða til breyttrar losunartíðni, þannig að önnur ílát verði tæmd mun sjaldnar.

Sveitarfélagið er með samning við Terra hf, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

16.2 Grenndarstöðvar

Einn gámur er við Gautlandaafleggjara, en þar er í raun ekki um eiginlega grenndarstöð að ræða.

16.3 Móttökustöðvar

Sveitarfélagið rekur gámastöð við Grímsstaði. Þar er tekið á móti timbri, grófum úrgangi, járn, plasti, pappa, raftækjum, hjólbörðum, gleri, spilliefnum, heyrúlluplasti og blönduðum úrgangi á opnunartíma stöðvarinnar, sem er á miðvikudögum kl. 15:00-16:00

og á laugardögum kl. 10:00-12:00. Greitt er fyrir móttöku með klippikorti. Einn starfsmaður starfar á stöðinni.

16.4 Önnur söfnun og flokkun

Frekari upplýsingar um söfnun og flokkun úrgangs í Skútustaðahreppi liggja ekki fyrir.

16.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Á Kollóttuöldu á Hólasandi í landi Grímsstaða er starfræktur urðunarstaður fyrir óvirkan úrgang. Þar er heimilt að taka á móti og urða að hámarki 370 tonn á ári af óvirkum úrgangi á ári og þá einungis úrgang sem á uppruna sinn í Skútustaðahreppi. Staðurinn starfar samkvæmt starfleyfi frá Umhverfisstofnun, útgefnu 3. nóvember 2021 með gildistíma til 3. nóvember 2037.⁹⁸

Á Kolatorfu í Bjarnarflagi mun vera aflagður urðunarstaður, þar sem venja var að losa sig við garðaúrgang og óvirkan úrgang. Staðurinn mun ekki hafa verið með starfsleyfi og honum var lokað fyrir nokkrum árum vegna slæmrar umgengni.

Engin jarðgerðarstöð er í sveitarfélaginu, en Bokashi-jarðgerð er nokkuð útbreidd við heimahús. Afurðin úr þeirri jarðgerð hefur í litlum mæli verið nýtt á Hólasandi, blönduð jarðvegi og kindaskít.

Tvær eða þrjár miltisbrunagrafir munu vera við Grænavatn í Mývatnssveit frá því um aldamótin 1900. Staðsetning er þekkt í grófum dráttum. Þá eru til heimildir um miltisbruna á Kálfaströnd, en þar mun sýkt hross hafa verið fellt og brennt með kofanum sem það var í. Vitað er með nokkurri vissu hvar kofinn stóð.⁹⁹

16.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Skútustaðahreppi er urðaður í Stekkjarvík. Terra sér um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun.

16.7 Samningar við verktaka

Skútustaðahreppur er með samning við Terra um úrgangsbjónustu. Frekari upplýsingar liggja ekki fyrir.

16.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs er í gildi fyrir Skútustaðahrepp. Hins vegar er í gildi gjaldskrá fyrir sorphirðu í Skútustaðahreppi, nr. 1590/2020, sem sett er skv. heimild í 8. gr. samþykktar um sorphirðu sveitarfélaga á Norðurlandi eystra, nr. 541/2000.¹⁰⁰

Samkvæmt gjaldskránni er innheimt 46.449 kr. sorphirðu- og sorpeyðingargjald af hverri íbúð og 23.225 kr. af frístundahúsum og húsum þar sem ekki er föst búseta. Sorptunnugjald fyrir nýja tunnu er 21.045 kr. Eitt klippikort fyrir gámasvæðið er innifalið

⁹⁸ Umhverfisstofnun (2021b).

⁹⁹ Sigurður Sigurðarson (2015): Rafbréf og fylgigögn 1. feb. 2015.

¹⁰⁰ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrár síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

í árlegu sorpgjaldi og dugar það sem greiðsla fyrir 4 m³ af úrgangi. Kortin kosta annars 9.395 kr. Á gámasvæðinu er gjald tekið sérstaklega fyrir móttöku úrgangs frá lögaðilum.¹⁰¹

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Skútustaðahreppi undir um 44% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 56% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.¹⁰² Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

16.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal er aðgengilegt á heimasíðu sveitarfélagsins.¹⁰³

16.10 Framtíðarsýn

Ekki liggja fyrir upplýsingar um framtíðarsýn sveitarfélagsins í úrgangsmálum. Umhverfisstefna virðist hafa verið samþykkt fyrir tímabilið 2020-2022, en hún finnst ekki í fljótu bragði á heimasíðu sveitarfélagsins.

16.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Skútustaðahreppi 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsambúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 300 tonn af úrgangi í Skútustaðahreppi 2021, eða 680 kg á hvern íbúa. Þessi tala er talsvert fyrir neðan reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland (968 kg), þrátt fyrir að ætla megi að í Skútustaðahreppi falli til tiltölulega mikill úrgangur vegna mikilla umsvifa í ferðaþjónustu. Athygli vekur að lítið fer fyrir pappambúðum og plastambúðum í tölfræðinni, þrátt fyrir að þar sé sín hvor tunnan fyrir pappír og plast við hvert heimili rétt eins og í Þingeyjarsveit (sjá framar). Samanlagt magn þessara umbúða var aðeins um 20 kg á mann árið 2021, en meðaltalið fyrir Norðurland var 88 kg. Ekki liggja fyrir skýringar á þessu. Hluti skýringarinnar kann þó að liggja í því að eitthvað af þessum úrgangsflokkum hafi ranglega verið skráð sem „pappír án úrvinnslugjalds“ (dagblöð o.fl.), en sá flokkur var mun stærri í Skútustaðahreppi en í öðrum sveitarfélögum á Norðurlandi, að Þingeyjarsveit frátalinni.

Af þeim úrgangi sem féll til í Skútustaðahreppi skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist tæp 67% í urðun eða aðra förgun, tæp 12% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og tæp 22% í endurvinnslu. Það sem helst vekur athygli í þessum tölum er hátt endurnýtingarhlutfall (annað en endurvinnsla), en það skýrist af miklu magni af hreinu timbri (72 kg/íbúa, samanborett við 26 kg/íbúa að meðaltali á Norðurlandi). Ekki liggja fyrir ástæður þessarar miklu timbursöfnunar. Þá virðist endurvinnsluhlutfall vera nokkuð lágt, en að skýrist sem víðar m.a. af því að lífúrgangi hefur ekki verið komið til endurvinnslu.

¹⁰¹ Skútustaðahreppur (2020).

¹⁰² Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

¹⁰³ Skútustaðahreppur (2022).

Tafla 40. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Skútustaðahreppi 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Skútustaðahreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				483
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans					
		Förgun		Endurnýting			Samtals
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	0	0	0	0	0
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	12.412
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	4.396
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	262	0	2.096	0	2.882
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.449
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.415
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	25	0	0	0	98
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	7.728	0	0	0	0
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	1.870	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhliður og rafgeymar	0	0	0	0	1.978
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	5.426	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	34.751	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	46.900	0	0	0	0
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	2.103
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	28.144	0	0	0	4.967
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og samþæfilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	22.760
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	370
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	1.051	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	2.739
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	12.302
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	164	863	761	0	0
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	76.057	0	0	0	0
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	51.493	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	0	0	0	0	0
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		218.068	863	3.908	34.751	70.871	328.460

Tafla 41. Magn og áætluð rádstöfuvn úrgangs frá Skútustaðahreppi 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Skútustaðahreppur		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			483		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	0	0	0	0	0	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	26	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	9	
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	1	0	4	0	6	
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	0	0	0	0	0	
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	4	0	0	0	4	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	4	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	11	0	0	0	11	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	72	0	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	97	0	0	0	0	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	4	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	58	0	0	0	10	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	
	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	
Sorp	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	47	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	1	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	2	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	6	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	25	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	2	2	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	157	0	0	0	0	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	107	0	0	0	0	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	0	0	0	0	0	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	
	Samtals (kg)		451	2	8	72	147	680

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Skútustaðahreppi 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða

að árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 22%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Þarna virðist vanta mikið upp á, en sem fyrr segir kunna einhverjar gloppur að vera í tölfraedinni, svo sem hvað varðar umbúðir úr pappír og plasti. Stærstu tækifærin til að hækka endurvinnsluhlutfallið hljóta að liggja í bættri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum), þ.m.t. lífúrgangs þar sem söfnun er enn ekki hafin.

Tafla 42. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Skútustaðahreppi 2021.

Sveitarfélag: Skútustaðahreppur		2021	Íbúar:	483
		Heimilisúrgangur		
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu	
			Kg	%
	Númer	Tegund úrgangs		
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	4.396	4.396 100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	5.240	2.882 55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	1.449	1.449 100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	2.415	2.415 100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	123	98 80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	7.728	0 0%
isl.	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	1.978	1.978 100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	34.751	0 0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	3.311	0 0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	22.760	22.760 100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	370	370 100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0
	20 01 25	Mataralía og feiti	1.051	0 0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	2.739	2.739 100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	12.302	12.302 100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	1.787	0 0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	76.057	0 0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	51.493	0 0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	0	0
Samtals (kg)			229.950	51.389 22%
Samtals (kg/íbúa)			476	106 22%

17 Norðurþing

Sveitarfélagið Norðurþing varð til árið 2006 við sameiningu Húsavíkurbæjar, Kelduneshrepps, Öxarfjarðarhrepps og Raufarhafnarhrepps, en fjórum árum áður hafði Reykjahreppur sameinast Húsavíkurkaupstað. Í vestri liggur Norðurþing að Þingeyjarsveit og skiptir Skjálfafljóti þar löndum. Þaðan nær land sveitarfélagsins austur yfir Öxarfjörð og um Melrakkasléttu, allt að Ormarsá austan við Raufarhöfn. Þar tekur Svalbarðshreppur við. Tjörnnes er þó undanskilið en það tilheyrir Tjörneshreppi sem er umlukinn Norðurþingi á alla vegu nema til sjávar. Í suðri afmarkast Norðurþing af sveitarfélagamörkum við Þingeyjarsveit og Skútustaðahrepp og teygir sig síðan upp fyrir Grímsstaði á Fjöllum að sveitarfélagamörkum við Fljótsdalshérað og Vopnafjarðarhrepp. Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 3.732 km² og í ársbyrjun 2022 átti 3.041 íbúi lögheimili í Norðurþingi.

Húsavík er langstærsti þéttbýlisstaðurinn í Norðurþingi með 2.433 íbúa. Þar búa með öðrum orðum 80% allra íbúa í sveitarfélaginu. Á Kópaskeri eru um 123 íbúar og 180 á Raufarhöfn. Í dreifbýli sveitarfélagsins búa 305 manns eða rétt um 10%.

Helstu atvinnuvegir í sveitarfélaginu eru ferðaþjónusta, útgerð, fiskverkun, hefðbundinn landbúnaður, ylrækt og ýmis þjónusta. Tvö sláturhús eru staðsett í Norðurþingi, þ.e. Norðlenska á Húsavík og Fjallalamb á Kópaskeri. Í sveitarfélaginu eru einnig talsverð og vaxandi umsvif í fiskvinnslu og annarri matvælaframleiðslu, að ógleymdu nýlegu kísilveri PCC á Bakka, þar sem framleiðsla hefur verið stopul frá upphafi.

17.1 Fyrirkomulag söfnunar

Fyrirkomulag úrgangssöfnunar er nokkuð breytilegt eftir svæðum innan sveitarfélagsins. Á Húsavík leggur sveitarfélagið til þrjú ílát við hvert heimili, þ.e. grátt 240 l ílát fyrir blandaðan úrgang, grænt 240 l ílát fyrir úrgang til endurvinnslu og brúnt 140 l ílát fyrir lífúrgang. Í Reykjahverfi (áður Reykjahreppur) er sömu flokkum safnað, en þar eru gráu og grænu ílátin 660 l.

Á Kópaskeri og Raufarhöfn er lífúrgangi ekki safnað sérstaklega. Þar eru þrjú 240 l ílát við hvert hús, þ.e. grátt ílát fyrir blandaðan úrgang, grænt fyrir pappír og blátt fyrir plast. Í dreifbýli austan Tjörnnes (í Kelduhverfi, í Öxarfirði og á Melrakkasléttu) eru einungis tvö 140 l ílát við hvert heimili, þ.e. grænt fyrir pappír og blátt fyrir plast. Þar er blönduðum úrgangi ekki safnað, heldur gert ráð fyrir að honum sé skilað í grenndargáma, (sjá síðar).

Rekstraraðilar semja beint við verktaka um úrgangsjónustu.

Úrgangur er ekki sóttur að orlofshúsum, en umráðafólk þeirra greiðir hálf sorphirðugjald og fær fyrir það klippikort sem veitir aðgang að gámasvæði á tímabilinu maí-september.

Lífúrgangur er sóttur (á Húsavík og í Reykjahverfi) á þriggja vikna fresti á veturna en á tveggja vikna fresti á sumrin. Ílát fyrir annan úrgang til endurvinnslu (pappír og plast) eru tæmd á þriggja vikna fresti á Húsavík, á 6 vikna fresti í Reykjahverfi og á fjögurra vikna fresti í öðrum hlutum sveitarfélagsins. Ílát fyrir blandaðan úrgang eru tæmd á þriggja vikna fresti á Húsavík, á 6 vikna fresti í Reykjahverfi og á tveggja vikna fresti á Kópaskeri og Raufarhöfn.

Sveitarfélagið er með samning við Íslenska gámafélagið (ÍGF) vegna Húsavíkur og Reykjahverfis en við Sel sf. á Kópaskeri vegna annarra hluta sveitarfélagsins, (sjá síðar).

Gert er ráð fyrir að fyrirkomulagi á söfnun úrgangs verði breytt til að koma á samræmi milli dreifbýlis og þéttbýlis.

17.2 Grenndarstöðvar

Grenndarstöðvar eru á Kópaskeri, í Kelduhverfi, í Öxarfirði og á Melrakkasléttu. Stöðvarnar eru þannig staðsettar að vegalengd frá lögbýli að grenndarstöð er hvergi meiri en 12 km. Á þessum stöðvum er hægt að losa sig við blandaðan úrgang, grófan úrgang og brotajárn. Þær eru óvaktaðar, alltaf opnar og ílát losuð þegar þjónustuaðili telur þörf á.

Stefnt er að því að breyta fyrirkomulagi grenndarstöðva á þann hátt að þeim verði fækkað og tekin upp aðgangsstýring.

17.3 Móttökustöðvar

Sveitarfélagið rekur tvær gámastöðvar, aðra að Víðimóum 3 á Húsavík og hina við lýsisþró á Raufarhöfn. Á stöðvunum er tekið við öllum helstu úrgangsflokkum (að frátöldu asbesti og öðrum hættulegum úrgangi) á opnunartíma stöðvanna. Stöðin á Húsavík er opin alla virka daga kl. 13-17 og á laugardögum kl. 12-14. Ekki liggja fyrir upplýsingar um opnunartíma á Raufarhöfn. Stöðvarnar eru mannaðar á opnunartíma og notuð klippikort til aðgangsstýringar og gjalddöku. ÍGF rekur stöðina á Húsavík en sveitarfélagið (Áhaldahús Raufarhafnar) sér um stöðina á Raufarhöfn. Þá hefur Ísfell ehf. starfsleyfi frá Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra til 14. mars 2035 vegna móttöku á veiðarfæraúrgangi að Suðurgarði 2 á Húsavík.¹⁰⁴

Stefnt er að því að breyta grenndarstöð á Kópaskeri í gámastöð.

17.4 Önnur söfnun og flokkun

Móttaka fyrir skilagjaldsumbúðir er í Ísfelli á Húsavík og björgunarsveitir taka við þessum umbúðum í þéttbýliskjörnum sveitarfélagsins.

Rauði krossinn rekur nytjamarkað á Húsavík og safnar fatnaði í þar til gerða gáma.

Þjónustuaðilar sjá um að safna heyrúlluplasti frá bændum og tekið er við dýrahraejum á gámastöðinni á Húsavík.

Auk þess sem að framan er talið er tekið við brotajárni við Vélsmiðjuna Gríma á Húsavík.

Hreinsitækni ehf. sér um að losa rotþrær í sveitarfélaginu á þriggja ára fresti. Ekki er annað vitað en seyrunni sé fargað.

¹⁰⁴ Upplýsingar frá Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra, 23. mars 2023.

17.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Norðurþing rekur urðunarstað fyrir almennan úrgang í landi Snartarstaða II við Kópasker. Staðurinn starfar samkvæmt starfsleyfi Umhverfisstofnunar, útgefnu 16. desember 2015 með gildistíma til 16. desember 2031. Á staðnum er heimilt að urða allt að 500 tonn af úrgangi á ári, þó að hámarki 10 tonn á sólarhring. Einungis er heimilt að urða úrgang sem á uppruna sinn á Kópaskeri, Raufarhöfn eða í dreifbýli í nágrenni þessara staða. Þá er heimilt að taka á móti allt að 100 tonnum af brotamálmum á ári til flokkunar, rúmmálsminnkunar, þökkunar og geymslu.¹⁰⁵ Móttökugjald fyrir úrgang til urðunar er 11,28 kr./kg (+vsk), skv. gjaldskrá Norðurþings.¹⁰⁶ Árið 2021 voru urðuð þarna samtals 472.939 kg skv. upplýsingum frá Sel sf., sem sér um rekstur staðarins. Rétt er að taka fram að engin vigt er á urðunarstaðnum og því er þyngd úrgangs sem kemur þar inn áætluð út frá áætluðu rúmmáli og áætluðum eðlismassa.

Af framangreindu magni til urðunar 2021 voru 57.263 kg af sláturúrgangi frá Fjallalambi, en unnið er að því að koma þeim úrgangi í annan farveg. Magntalan byggir á tölum frá fyrirtækinu og er því ekki sömu óvissu háð og magn annars úrgangs til urðunar.

Norðurþing rekur einnig urðunarstað fyrir óvirkan úrgang í Laugardal við Húsavík. Þar er í gildi starfsleyfi frá Umhverfisstofnun, með sama útgáfudag og gildistíma og fyrir urðunarstaðinn við Kópasker. Samkvæmt starfsleyfinu er heimilt að urða allt að 500 tonn af óvirkum úrgangi á ári í Laugardal, auk þess sem heimilt er að taka á móti allt að 200 tonnum af garðaúrgangi á ári til jarðgerðar í opnum múgum.¹⁰⁷ Sú heimild mun ekki hafa verið nýtt.

Vitað er um þrjár miltisbrunagrafir í Norðurþingi, nánar tiltekið í Kelduhverfi. Þá var riðusmitaður úrgangur frá sláturhúsi á sínum tíma grafinn á tveimur stöðum nyrst í Saltvíkurlandi sunnan við Húsavík.¹⁰⁸

17.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Þingeyjarsveit er urðaður í Stekkjarvík. ÍGF og Sel sf. sjá um að koma öðrum úrgangi til endurvinnslu eða í aðra meðhöndlun. ÍGF fer m.a. með lífrænan úrgang til jarðgerðar í Moltu í Eyjafirði.

17.7 Samningar við verktaka

Norðurþing er með samning við Íslenska gámafélagið (ÍGF) um úrgangsbjónustu á Húsavík og í Reykjahverfi en við Sel sf. á Kópaskeri vegna annarra hluta sveitarfélagsins. Auk söfnunar úrgangs ná samningarnar til reksturs móttökustöðva og grenndarstöðva. Gildistími beggja samninga rennur úr í júní 2025.

17.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í gildi er samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Norðurþingi, nr. 646/2017.¹⁰⁹ Um gjalddöku fer samkvæmt gjaldskrá fyrir meðhöndlun og förgun úrgangs í Norðurþingi, nr.

¹⁰⁵ Umhverfisstofnun (2015c):.

¹⁰⁶ Norðurþing (2021).

¹⁰⁷ Umhverfisstofnun (2015b):.

¹⁰⁸ Umhverfisstofnun (2023).

¹⁰⁹ Norðurþing (2017).

1518/2021.¹¹⁰ Samkvæmt gjaldskránni leggst 64.097 kr. gjald árlega á hverja íbúð í þéttbýli, íbúðarhús utan þéttbýlis eða lögbýli. Helmingur þess gjalds leggst á frístundahús.¹¹¹

Á gámastöðvum er notast við klippikort sem veitir aðgang að stöðvunum og nær yfir allan gjaldskyldan úrgang. Í árlegu gjaldi skv. framanskráðu er innifalið kort sem veitir heimild til að losa allt að 400 kg á ári, skipt niður í 20 losanir eða „klipp“. Hægt er að fá viðbótarklippikort hjá þjónustuaðila gegn gjaldi skv. gjaldskrá hans. Ekki er tekið gjald („klipp“) fyrir úrgang sem úrvinnslugjald er lagt á.

Fyrirtæki greiða fyrir þjónustu á gámastöðvum í samræmi við gjaldskrá þjónustuaðila.

Klippikort eru notuð til að taka gjald af dýrahæjum sem skilað er á gámastöðina á Húsavík.

Gjaldskráin tekur einnig til móttökugjalds vegna urðunar á urðunarstaðnum við Kópasker, (sjá framar).

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Norðurþingi undir um 72% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 28% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.¹¹² Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

17.9 Útgáfa og kynning

Á vefsvæði Norðurþings er að finna allar helstu upplýsingar um úrgangsmál í sveitarfélaginu, þ.á m. sorphirðudagatal og handbók um sorphirðu.¹¹³

17.10 Framtíðarsýn

Ekki liggja fyrir upplýsingar um framtíðarsýn sveitarfélagsins í úrgangsmálum.

17.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Norðurþingi 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru þó áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu. Ástæða er til að ætla að tölurnar gefi þokkalega mynd af stöðunni, sbr. þó fyrirvara sem nefndir eru í sambærilegum kafla fyrir Húnaþing vestra (kafla 1.11).

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til rúm 3.000 tonn af úrgangi í Norðurþingi 2021, eða 993 kg á hvern íbúa sem er mjög nálægt reiknuðu meðaltali fyrir Norðurland allt (968 kg).

¹¹⁰ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og fjárhæðir sem hér eru tilgreindar miðast við þágildandi gjaldskrá. Verulegar breytingar hafa víða verið gerðar á gjaldskrá síðan þá til að færa gjaldtöku nær raunkostnaði.

¹¹¹ Norðurþing (2021).

¹¹² Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

¹¹³ Norðurþing (á.á.).

Af þeim úrgangi sem féll til í Norðurþingi 2021 skv. töflunni fóru eftir því sem næst verður komist um 58% í urðun eða aðra förgun, um 2,5% í endurnýtingu (aðra en endurvinnslu) og um 39,5% í endurvinnslu. Þetta er ekki mjög frábrugðið því sem algengast er á Norðurlandi. Lífrænn úrgangur vegur þungt í endurvinnslutölunum, en hvergi á Norðurlandi virðist söfnun lífúrgangs til endurvinnslu ganga betur en í Norðurþingi. Samtals var þar safnað 102 kg/íbúa árið 2021, sem er um tvöfalt meira en algengast er. Þá fellur einnig til talsvert af sláturúrgangi. Sláturúrgangur frá Húsavík er unninn í Moltu í Eyjafirði, en sláturúrgangi frá Fjallalambi á Kópaskeri er enn fargað. Brýnt er að ráða bót þar á.

Samkvæmt fyrirbyggjandi tölum fellur til meira af garðaúrgangi í Norðurþingi en í öðrum sveitarfélögum á Norðurlandi (47 kg/íbúa), jafnvel þótt aðeins sé borið saman við þéttbýlustu sveitarfélögin. Í öllum tilvikum er hér gert ráð fyrir að þessi úrgangur endi á einhvers konar „tipp“. Eðlilegt er að líta á slíka ráðstöfun sem förgun, sjá skýringar í Viðauka 5.

Tafla 43. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Norðurþingi 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Norðurþing		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				3.041	
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahæ)	242.324	0	0	0	0	242.324
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	27.160	27.160
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	12.750	0	0	0	12.750
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	94.313	0	0	363.622	457.935
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	24.234	24.234
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	256	0	2.045	0	2.812	5.112
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	9.123	9.123
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	15.205	15.205
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	26.144	0	0	0	104.576	130.720
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	48.656	0	0	0	0	48.656
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	25.550	0	0	0	0	25.550
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlióður og rafgeymar	0	0	0	0	21.313	21.313
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	112.216	87.360	0	0	0	199.576
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	69.954	0	69.954
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	221.790	0	0	0	0	221.790
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	13.088	13.088
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	48.510	0	0	0	8.561	57.071
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	30	0	0	24.317	24.347
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	309.206	309.206
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	71	0	0	71
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	39.778	39.778
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	228.096	228.096
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	580	9.405	3.517	0	0	13.501
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	143.831	0	0	0	143.831
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	261.094	21.420	0	0	0	282.514
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	78.723	191.345	0	0	0	270.068
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	125.470	0	0	0	0	125.470
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
Samtals (kg)		1.191.313	560.454	5.632	69.954	1.191.090	3.018.443	

Tafla 44. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Norðurþingi 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Norðurþing		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			3.041		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
		Förgun		Endurnýting			Samtals	
Númer	Tegund úrgangs	Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	80	0	0	0	0	80
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	9	9
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	0	0	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	4	0	0	0	4
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	31	0	0	120	151
Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	8	8
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	0	0
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	1	0	1	2
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	3
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	5
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	9	0	0	0	34	43
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	0
15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	16	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	8	0	0	0	0	8
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	7	7
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	37	29	0	0	0	66
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	23	0	23
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	73	0	0	0	0	73
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	4	4
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	0
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	16	0	0	0	3	19
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0	0
	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	0
Sorp	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	0
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	8	8
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	102	102
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	13	13
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	75	75
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	3	1	0	0	4
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	47	0	0	0	47
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	86	7	0	0	0	93
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	26	63	0	0	0	89
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	41	0	0	0	0	41
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	0
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	0
	Samtals (kg)		392	184	2	23	392	993

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Norðurþingi 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum sem hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 44%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Hægt væri að hækka endurvinnsluhlutfallið í 52% með því einu að koma þeim garðaúrgangi sem til fellur í endurvinnslu, en að öðru leyti liggja stærstu tækifærin væntanlega í bættri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisúrgangs (frá heimilum og fyrirtækjum).

Tafla 45. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs frá Norðurþingi 2021.

Sveitarfélag: Norðurþing		2021	Íbúar:	3.041	
		Heimilisúrgangur			
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu		
			Kg	%	
	Númer	Tegund úrgangs			
Heimilisúrgangur - Umbúðaúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	24.234	24.234	100%
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	0	0	
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	5.112	2.812	55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	9.123	9.123	100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	15.205	15.205	100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	130.720	104.576	80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	48.656	0	0%
	16 99	Rafhlöður og rafgeymar	21.313	21.313	100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	69.954	0	0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	5.707	0	0%
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	24.347	24.317	100%
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	309.206	309.206	100%
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	71	0	0%
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	39.778	39.778	100%
	20 01 40	Málmur (aðrir en ökutæki)	228.096	228.096	100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	13.501	0	0%
	20 02 01	Garðaúrgangur	143.831	0	0%
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	282.514	0	0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	270.068	0	0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	125.470	0	0%
			Samtals (kg)	1.766.906	778.660
		Samtals (kg/íbúa)	581	256	44%

18 Tjörneshreppur

Tjörneshreppur nær yfir meginhluta Tjörness, nánar tiltekið um 30 km strandlengju frá vesturmörkum jarðarinnar Héðinshöfða í Héðinsvík norðan Húsavíkur, að austurmörkum jarðarinnar Mánár við Rauðsgjá á austanverðu nesinu. Sveitarfélagið Norðurþing umlykur hreppinn á alla vegu nema til sjávar. Úr Héðinsvík liggja sveitarfélagamörkin nokkurn veginn í beina línu til suðausturs að suðurenda Grísatungufjalla við Jóhannsgil og þaðan nokkurn veginn í beina línu til norðurs til sjávar við Rauðsgjá. Innan hreppsins eru Lundey og Mánáreyjar (Háey og Lágey). Heildarflatarmál sveitarfélagsins er 199 km² og íbúar voru 61 þann 1. janúar 2022. Allir íbúar sveitarfélagsins búa í dreifbýli og er landbúnaður helsta atvinnugreinin. Þó sækja einhverjir atvinnu til nágrannasveitarfélaga, einkum Norðurþings.

18.1 Fyrirkomulag söfnunar

Engar upplýsingar liggja fyrir um fyrirkomulag úrgangsmála í Tjörneshreppi.

18.2 Grenndarstöðvar

Engar upplýsingar liggja fyrir um grenndarstöðvar í sveitarfélaginu.

18.3 Móttökustöðvar

Engar upplýsingar liggja fyrir um móttökustöðvar í sveitarfélaginu.

18.4 Önnur söfnun og flokkun

Engar upplýsingar liggja fyrir um söfnun heyrúlluplasts eða aðra söfnun úrgangs í sveitarfélaginu.

18.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Vitað er um gamla miltisbrunagröf á Hallbjarnarstöðum á Tjörnesi.¹¹⁴

18.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Engar upplýsingar liggja fyrir um ráðstöfun úrgangs í sveitarfélaginu.

18.7 Samningar við verktaka

Engar upplýsingar liggja fyrir um samninga sveitarfélagsins við verktaka.

18.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs virðist vera til fyrir Tjörneshrepp og gjaldskrá er heldur ekki að finna á vef Stjórnartíðinda.

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 var heildarkostnaður úrgangsmálaflokksins í Tjörneshreppi það ár um 4,2 milljónir króna eða um 74.300 kr. á hvern íbúa. Þetta er mesti kostnaður sem dæmi eru um á Norðurlandi. Engin sorpgjöld virðast hafa verið innheimt og því virðist kostnaðurinn hafa verið

¹¹⁴ Hörður Kristjánsson (2021).

greiddur úr sveitarsjóði að öllu leyti.¹¹⁵ Slíkt er í raun óheimilt, en niðurgreiðslur á kostnaði vegna úrgangsmála hafa lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

18.9 Útgáfa og kynning

Engar upplýsingar liggja fyrir um það hvernig sveitarfélagið hefur staðið að kynningu á fyrirkomulagi úrgangsmála.

18.10 Framtíðarsýn

Ekki liggja fyrir upplýsingar um framtíðarsýn sveitarfélagsins í úrgangsmálum.

18.11 Magntölur

Engar haldbærar upplýsingar eru til um magn úrgangs sem fellur til í Tjörneshreppi. Ekki er hægt að lesa þessar tölur út úr upplýsingum frá þjónustuaðilum, en hugsanlega er eitthvað af úrganginum innifalið í úrgangstölum fyrir Norðurþing.

¹¹⁵ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

19 Svalbarðshreppur

Svalbarðshreppur og Langanesbyggð sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Mörk Svalbarðshrepps hafa ekki breyst um aldir, eða hafa í það minnsta ekki haggast frá árinu 1875.¹¹⁶ Hreppurinn liggur að Norðurþingi að vestan og eru sveitarfélagamörkin við Ormarsá austan við Raufarhöfn. Síðan liggja mörkin suður eftir ánni svo langt sem hún nær og áfram til suðurs að fjallinu Einbúa langt inn af Vopnafirði. Þaðan liggja svo mörk Svalbarðshrepps og Langanesbyggðar til norðurs og norðausturs eftir Stakfellskvísl og Hafalónsá allt til sjávar í Lónafirði inn af Þistilfirði. Heildarflatarmál Svalbarðshrepps er 1.154 km² og í ársbyrjun 2022 áttu 94 einstaklingar lögheimili í hreppnum, allir í dreifbýli.

Sauðfjárrækt hefur lengi verið atvinnugreinin í Svalbarðshreppi, en ferðaþjónusta fer vaxandi. Þá eru nokkrar gjöfular laxveiðiár í sveitarfélaginu, auk annarra hlunninda.

19.1 Fyrirkomulag söfnunar

Engin eiginleg úrgangssöfnun er í Svalbarðshreppi, en íbúar hafa aðgang að grenndarstöð við Laxá, þar sem hægt er að losa sig við pappír, plast, blandaðan úrgang, málma, raftæki, húsgögn, timbur og spilliefni. Lífúrgangur er jarðgerður heima fyrir.

Íbúar sjá sjálfir um förgun dýrahraeja og ekki er vilji til að breyta því, enda er fyrirkomulagið talið hafa gefist vel síðustu 100 ár.

19.2 Grenndarstöðvar

Ein grenndarstöð er í sveitarfélaginu eins og fyrr segir. Sveitarfélagið rekur stöðina, en dagleg umsjón er í höndum Sillukots ehf. á Gunnarsstöðum, þ.m.t. pökkun og undirbúningur fyrir flutning. Verktakinn pantar losun frá Sel sf. þegar geymslurými er fullt.

Að mati heimamanna stuðlar það að aukinni hagkvæmni að sami aðili sjái ekki um pökkun og undirbúning annars vegar og flutninga hins vegar.

Vorið 2022 er ætlunin að taka í notkun nýjan söfnunarstað við Ormarslón nyrst í sveitarfélaginu. Þar verður fylgt losunaráætlun Norðurþings á Raufarhöfn. Staðurinn verður óvaktaður og alltaf opinn, en fylgst verður með honum vikulega.

19.3 Móttökustöðvar

Engin eiginlega gámostöð er í sveitarfélaginu, en grenndarstöðin við Laxá sinnir þessu hlutverki í raun að mestu.

19.4 Önnur söfnun og flokkun

Endurvinnslan er með móttöku fyrir skilgjaldsumbúðir á Þórshöfn, sem íbúar Svalbarðshrepps nýta sér. Sömmuleiðis er Rauði krossinn með fatasöfnunargám á Þórshöfn.

¹¹⁶ Byggðastofnun (2022).

Sel sf. hefur safnað heyrúlluplasti frá bændum án milligöngu sveitarfélagsins og eins og fyrr segir sjá íbúar sjálfir um förgun dýrahraja.

Eigendur sjá sjálfir um losun rotþróa í sveitarfélaginu, en sveitarfélagið hefur tryggt aðgang að haugsugu til þeirra verka.

19.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Engir förgunar- eða meðhöndlunarstaðir fyrir úrgang eru í sveitarfélaginu.

Vitað er um gamla miltisbrunagröf á Völlum við Þistilfjörð.¹¹⁷

19.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Sel sf. sér um að koma úrgangi til endurvinnslu eða förgunar.

19.7 Samningar við verktaka

Svalbarðshreppur er með ótímabundinn samning við Sillukot ehf. um umsjón með grenndarstöð o.fl. Gagnkvæmur uppsagnarfrestur er þrjú mánuðir. Síðustu 13 ár hefur einnig verið í gildi munnlegt samkomulag við Sel sf., sjá framar.

19.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Engin samþykkt um meðhöndlun úrgangs er til fyrir Svalbarðshrepp og ekki heldur eiginleg gjaldskrá. Sorpgjald var hins vegar tekið upp árið 2022 eftir nokkurt hlé. Gjaldið var 50.000 kr. á hvert íbúðarhús með rekstri og kr. 30.000 á frístundahús, veiðihús og íbúðarhús án rekstar.

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 var heildarkostnaður úrgangsmálaflokksins í Svalbarðshreppi það ár um 2,6 milljónir króna eða um 27.900 kr. á hvern íbúa. Sorpgjöld voru ekki innheimt það ár, en úr því var bætt árið 2022 (sjá framar).

19.9 Útgáfa og kynning

Upplýsingum um grenndarstöðina við Laxá var dreift á öll heimili við opnun stöðvarinnar og nýju efni verður dreift þegar talin verður þörf á að koma frekari upplýsingum á framfæri.

19.10 Framtíðarsýn

Fulltrúar Svalbarðshrepps telja núverandi fyrirkomulag úrgangsmála nokkuð gott og kvartanir frá íbúum eru fátíðar. Stærstur hluti þess úrgangs sem til fellur er talinn rata í rétta farvegi og kostnaður er með því minnsta sem hægt er að gera ráð fyrir. Vissulega er úrgangur ekki sóttur heim að dyrum, en ekki hefur heldur verið eftirspurn eftir því. Hægt væri að aðlaga fyrirkomulagið að því sem viðhaft er í Langanesbyggð, en kostnaður myndi þá hækka verulega.

Fulltrúar Svalbarðshrepps hafa þær væntingar til nýrrar svæðisáætlunar að hún stuðli að samræmi í flokkun og í kynningarmálum. Útfæra þurfi söfnun og geymslu úrgangs að

¹¹⁷ Hörður Kristjánsson (2021).

aðstæðum á hverjum stað til að halda kostnaði í skefjum og sveitarfélög þurfa að greina hvaða leiðir til förgunar henti best.

19.11 Magntölur

Engar haldbærar upplýsingar eru til um magn úrgangs sem fellur til í Svalbarðshreppi.

20 Langanesbyggð

Langanesbyggð og Svalbarðshreppur sameinuðust eftir sveitarstjórnarkosningar 14. maí 2022. Hér er þó fjallað um sveitarfélögin sitt í hvoru lagi eins og þau voru fyrir sameiningu, enda að mestu byggt á gögnum fyrir árið 2021.

Langanesbyggð varð til við sameiningu Þórshafnarhrepps og Skeggjastaðahrepps 10. júní 2006. Tveir þéttbýliskjarnar eru í sveitarfélaginu, þ.e. Þórshöfn og Bakkafjörður, og er vegalengdin á milli þeirra um 45 km. Á þessum tveimur stöðum eru samtals u.þ.b. 158 heimili. Að auki eru í sveitarfélaginu u.þ.b. 18 bæir/lögbýli.

Mörk Langanesbyggðar og Svalbarðshrepps liggja frá botni Lónafjarðar til suðvesturs og suðurs eftir Hafralónsá og Stakfellskvísl, allt að fjallinu Einbúa langt inn af Vopnafirði. Þaðan liggja mörk Langanesbyggðar og Vopnafjarðarhrepps til norðausturs og austurs á Sandvíkurheiði og til sjávar við Stapaá, sunnan við Viðvíkurdal, miðja vegu milli Bakkafjarðar og Vopnafjarðar. Heildarflatarmál Langanesbyggðar er 1.329 km² og þann 1. janúar 2022 voru íbúar sveitarfélagsins samtals 506. Þar af bjuggu 386 á Þórshöfn, 59 á Bakkafirði og 61 í dreifbýli.¹¹⁸

Öflug útgerð og vinnsla sjávarafurða er uppistaðan í atvinnulífi í Langanesbyggð, auk landbúnaðar og þjónustu af ýmsu tagi.

Sameining Svalbarðshrepps og Langanesbyggðar var samþykkt í íbúakosningu 26. mars 2022¹¹⁹ og í maí verður kosin sveitarstjórn í sameinuðu sveitarfélagi.

20.1 Fyrirkomulag söfnunar

Sveitarfélagið leggur til tvö 240 l ílát undir úrgang við hvert heimili, bæði í þéttbýli og dreifbýli, þ.e. grátt ílát fyrir blandaðan úrgang og grænt fyrir flokkaðan úrgang til endurvinnslu. Sveitarfélagið sér einnig um þjónustu við rekstraraðila, en umráðafólk orlofshúsa kemur úrgangi sjálf á móttökustöðvar.

Grá ílát eru tæmd á þriggja vikna fresti yfir vetrarmánuðina (september – maí) en á tveggja vikna fresti á sumrin (júní – ágúst). Græn ílát eru tæmd á þriggja vikna fresti í þéttbýli en á fjögurra vikna fresti í dreifbýli.

Sérsöfnun lífúrgangs í brún ílát var tekin upp sumarið 2010, en lagðist síðar af aftur, þar sem árangurinn þótti ekki í samræmi við kostnaðinn.

Sveitarfélagið er með samning við ÍGF, sem sér um framkvæmd söfnunarinnar, (sjá síðar).

20.2 Grenndarstöðvar

Engin grenndarstöð er til staðar í sveitarfélaginu en það kann að breytast samhliða allsherjar endurskoðun á úrgangsmálum sveitarfélagsins.

¹¹⁸ Byggt á tölum frá Hagstofu Íslands.

¹¹⁹ Langanesbyggð (2022).

20.3 Móttökustöðvar

Sveitarfélagið rekur vær gámastöðvar, aðra á Þórshöfn og hina á Bakkafirði. Á stöðvunum er tekið á móti öllum helstu flokkum úrgangs á opnunartíma stöðvanna. Stöðin á Þórshöfn er opin kl. 15-17 mánudaga, miðvikudaga og föstudaga og kl. 13-15 á laugardögum. Stöðin á Bakkafirði er opin kl. 10-16 á föstudögum. Einn starfsmaður er á hvorum stað. Fyrirkomulag á gámastöðvum verður tekið til endurskoðunar á næstu mánuðum, líkt og aðrir þættir úrgangsmála í sveitarfélaginu.

20.4 Önnur söfnun og flokkun

Íbúar hafa aðgang að móttöku fyrir skilagjaldsumbúðir og Rauði krossinn annast bæði nytjamarkað og fatasöfnun í sveitarfélaginu. Heyrúlluplasti er safnað eftir þörfum, en dýrahraejum er ekki safnað sérstaklega. Ráðist er í hreinsunaráttak á vorin.

Rotþrær eru ekki tæmdar reglulega, en þó oftast á vormánuðum. Innihaldið er losað í fráveitukerfi.

20.5 Förgunarstaðir/meðhöndlunarstaðir

Urðunarstaður er starfræktur á Bakkafirði. Skeggjastaðahreppur rak þennan stað fyrir sameiningu sveitarfélaganna árið 2006, en frá árinu 2018 hefur hann þjónað Langanesbyggð allri. Núgildandi starfsleyfi fyrir urðunarstaðinn var gefið út af Umhverfisstofnun 21. mars 2018 með gildistíma til sömu dagsetningar 2034. Urðunarstaðurinn telst vera í afskekkttri byggð og þar má, samkvæmt starfsleyfi, taka á móti og urða allt að 200 tonnum af almennum úrgangi á ári. Í viðauka við starfsleyfið kemur fram að fyrir sameiningu sveitarfélaganna hafi þar einungis mátt urða úrgang frá Skeggjastaðahreppi og nánasta umhverfi. Ljóst þykir að Þórshafnarhreppur hafi verið nánasta umhverfi Skeggjastaðahrepps og því miðist heimild í nýju starfsleyfi við urðun úrgangs frá þessu sama svæði.¹²⁰ Tekið er við úrgangi inn á staðinn skv. áætluðu rúmmáli, sem síðan er umreiknað í tonn. Urðun hefur að jafnaði numið u.þ.b. 200 tonnum á ári síðustu árin.

Þann 18. júní 2019 samþykkti sveitarstjórn Langanesbyggðar sérstaka umhverfisstefnu fyrir urðunarstaðinn í Bakkafirði fyrir tímabilið 2019-2023¹²¹ í samræmi við ákvæði í lið 2.1 í starfsleyfi staðarins. Í stefnunni er sett fram það markmið að draga úr magni urðaðs úrgangs um 8 tonn á ári á tímabilinu. Fram kemur að þar hafi samtals verið urðuð 197 tonn af úrgangi árið 2018, sem þýðir að árið 2022 á magnið að vera komið niður í 165 tonn. Þessu markmiði á, samkvæmt stefnunni, að ná með betri flokkun, m.a. með því að „koma upp flokkunarstöðvum og nytjagámum bæði á Bakkafirði og á Þórshöfn. Þar munu íbúar geta skilað úrgangi sjálfir og flokkað, blöð, pappír, plast og aðrar umbúðir“. Þá á að leita leiða til að „draga úr umbúðanotkun með því að hvetja almenning og fyrirtæki til að nota meira afendurnýjanlegum umbúðum“. Ætlunin er að skoða þessi markmið árlega með hliðsjón af árangri nýliðins árs.

Fyrir sameiningu sveitarfélaganna 2016 rak Þórshafnarhreppur eigin urðunarstað við Álfasundsás. Urðunarstaðurinn hafði starfsleyfi til ársins 2012 fyrir meðhöndlun á allt að

¹²⁰ Umhverfisstofnun (2018).

¹²¹ Langanesbyggð (2019).

500 tonnum á ári af neyslu- og rekstrarúrgangi.¹²² Þegar starfsleyfið rann út var staðnum lokað og er hann nú vaktaður í samræmi við fyrirmæli Umhverfisstofnunar um frágang og vöktun, dags. 23. apríl 2014.¹²³ Samkvæmt fyrirmælunum átti öllum frágangi á urðunarstaðnum að vera lokið fyrir 1. október 2016.

Á árunum 1957-1970 var allur úrgangur frá ratsjár- og fjarskiptastöð Bandaríkjahers á Heiðarfjalli urðaður á fjallinu. Vitað er að þar í kring er jarðvegur mjög mengaður af m.a. PCB, blýi, sinki, úrani, kvikasilfri og olíuefnum.¹²⁴

Gömul miltisbrunagröf er við Jaðar í Langanesbyggð.¹²⁵

20.6 Önnur ráðstöfun úrgangs

Blandaður úrgangur sem til fellur í Langanesbyggð er sem fyrr segir urðaður á Bakkafirði. ÍGF flytur endurvinnanlegt efni til Húsavíkur og þaðan á ákvörðunarstað.

20.7 Samningar við verktaka

Langanesbyggð er með samning við ÍGF um söfnun úrgangs. Samningurinn rennur út í árslok 2023, en hægt er að framlengja hann um eitt ár í senn. Samkvæmt samningnum sér ÍGF m.a. um söfnun, kynningarmál og flutning úrgangs frá gámastöðvum.

20.8 Samþykktir, gjaldskrár og kostnaður

Í gildi er samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Langanesbyggð nr. 248/2011.¹²⁶ Gert er ráð fyrir að samþykktin verði endurskoðuð sem hluti af heildarendurskoðun úrgangsmála í sveitarfélaginu.

Í gildi er gjaldskrá fyrir sorphirðu og meðhöndlun úrgangs í Langanesbyggð, nr. 1473/2021.^{127,128} Samkvæmt henni er árlegt sorphreinsunargjald tilgreint í 5. tölulið samþykktar Langanesbyggðar um álagningarákvæði fasteignagjalda hverju sinni. Fjárhæðin kemur því ekki fram í gjaldskránni sem slíkri.

Samkvæmt gjaldskránni er tekið gjald á gámastöðvum fyrir blandaðan úrgang, en íbúar geta þó skilað þangað allt að 0,5 m³ af heimilisúrgangi án gjaldtöku. Tekið er gjald fyrir litað timbur, en aðrir úrgangsflokkar eru gjaldfrjálsir. Þá er tekið fast gjald fyrir hvern rúmmetra af úrgangi frá fyrirtækjum sem berst á urðunarstaðinn í Bakkafirði.

Samkvæmt tölum Sambands íslenskra sveitarfélaga úr bókhaldi sveitarfélaga 2020 stóðu álögð sorpgjöld í Langanesbyggð undir um 47% af heildarkostnaði úrgangsmálaflokksins það ár, þannig að um 53% voru greidd úr sameiginlegum sjóði.¹²⁹ Niðurgreiðsla af þessu tagi er í raun óheimil, en hefur lengi viðgengist hjá flestum sveitarfélögum á Íslandi.

¹²² Hollustuvernd ríkisins (2002).

¹²³ Umhverfisstofnun (2014d).

¹²⁴ Umhverfisstofnun (2023).

¹²⁵ Sama heimild.

¹²⁶ Umhverfisráðuneytið (2011b).

¹²⁷ Langanesbyggð (2021).

¹²⁸ Stöðugreiningin var unnin á fyrri hluta árs 2022 og síðan kunna að hafa orðið breytingar hvað þetta varðar.

¹²⁹ Samband íslenskra sveitarfélaga (2022).

20.9 Útgáfa og kynning

Sorphirðudagatal var síðast gefið út eftir endurnýjun samnings við ÍGF haustið 2021 og birt á heimasíðu Langanesbyggðar.¹³⁰ Þar er einnig að finna flokkunarleiðbeiningar og aðrar upplýsingar um úrgangsmál.

Gert er ráð fyrir að fram fari kynning á fyrirkomulagi úrgangsmála eftir sameiningu Langanesbyggðar og Svalbarðshrepps.

20.10 Framtíðarsýn

Núverandi fyrirkomulag í Langanesbyggð er að mati heimamanna allt of kostnaðarsamt, einkum vegna kostnaðar við flutning úrgangs til úrvinnslu. Meðal annars þess vegna er talin þörf á að taka úrgangsmálin til gagnerrar endurskoðunar, bæði hvað varðar urðunarstað, söfnun úrgangs og endurvinnslu. Í þessu sambandi er Langanesbyggð opin fyrir samstarfi við önnur sveitarfélög.

Stefán Gíslason hjá Environice gerði úttekt á stöðu úrgangsmála í Langanesbyggð vorið 2020. Þar er að finna allítarlega greiningu á stöðunni, ásamt tillögum og stefnu í meðhöndlun úrgangs.

Stjórnendur Langanesbyggðar gera sér vonir um að samstarfið um gerð svæðisáætlunar leiði til víðtækara samstarfs sveitarfélaga á Norðurlandi í úrgangsmálum.

20.11 Magntölur

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir magn og ráðstöfun mismunandi úrgangsflokka frá Langanesbyggð 2021, annars vegar í kg og hins vegar í kg/íbúa, einkum byggt á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru áætlaðar út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísu.

Af töflunum má ráða að samtals hafi fallið til um 330 tonn af úrgangi í Langanesbyggð 2021, eða 647 kg á hvern íbúa. Þessi tala er nokkru lægri en reiknað meðaltal fyrir allt Norðurland (968 kg), en sem fyrr segir er magn úrgangs til urðunar í kg áætlað út frá rúmmáli. Í því getur falist talsverð skekkja og því varhugavert að draga miklar ályktanir af tölunum. Ljóst er að nokkra úrgangsflokka vantar alveg inn í myndina, svo sem bylgjupappa, timbur, grófan úrgang og óvirkan úrgang. Af þessum sökum er lítið að byggja á reiknuðum hlutföllum mismunandi ráðstöfunar úrgangs frá sveitarfélaginu.

¹³⁰ Langanesbyggð (2022).

Tafla 46. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Langanesbyggð 2021 í kílóum.

Sveitarfélag: Langanesbyggð		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:				506
SAMTALS		Úrgangur sem fellur til (kg) og afdrif hans					
		Förgun		Endurnýting			Samtals
Númer	Tegund úrgangs	Urðun Stekk.v.	Annað	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla	
Landbún., ræktun, veiðar, matv.vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahrae)	0	0	0	0	0
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	14.480
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0
	02 01 99	Veiðarfæri	830	0	0	0	0
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	0
	15 01 01b	Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	9.282
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	2	0	19	0	26
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	1.518
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	2.530
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	4.200	0	0	0	16.800
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	8.096	0	0	0	0
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0
	16 06 99	Rafhloður og rafgeymar	0	0	0	0	27
Byggingar- og niðurrifúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	46	0
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	0	0	0	0	0
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	185
	17 05 03	Olíumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0
17 09 04	Annar grófur úrgangur	0	0	0	0	0	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum ofl.	0	0	0	0	0
Sorp	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0
	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0
Heimilisúrgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	11.660
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	59.582
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	65.000	0	0	0	0
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	133.000	0	0	0	0
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	45	0	0	0	0
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0
20 03 04	Eða frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	
Samtals (kg)		211.173	0	19	46	116.090	327.328

Tafla 47. Magn og áætluð ráðstöfun úrgangs frá Langanesbyggð 2021 í kílóum á hvern íbúa.

Sveitarfélag: Langanesbyggð		Tímabil: 2021	Íbúar 1. jan. 2022:			506		
Úrgangur á hvern íbúa		Úrgangur sem fellur til (kg/íbúa) og afdrif hans						
Númer	Tegund úrgangs	Förgun		Endurnýting			Samtals	
		Urðun	Kalka	Orkuvinnsla	Ýmislegt	Endurvinnsla		
Landbún., ræktun, veiðar, matv. vinnsla	02 01 02	Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)	0	0	0	0	0	
	02 01 04	Heyrúlluplast	0	0	0	0	29	
	02 01 06	Húsdýraskítur	0	0	0	0	0	
	02 01 99	Veiðarfæri	2	0	0	0	2	
	02 02 02	Fiskúrgangur	0	0	0	0	0	
	02 02 02	Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur	0	0	0	0	0	
	Heimilisúrgangur - Umbúðarúrgangur	15 01 01a	Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)	0	0	0	0	0
15 01 01b		Pappírs- og pappamb. (sléttur pappi og fernur)	0	0	0	0	18	
15 01 02a		Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)	0	0	0	0	0	
15 01 02b		Plastflöskur (með skilagjaldi)	0	0	0	0	3	
15 01 04a		Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
15 01 04b		Áldósir (með skilagjaldi)	0	0	0	0	5	
15 01 06		Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	8	0	0	0	33	
15 01 07a		Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0	0	0	0	
15 01 07b		Glerflöskur (með skilagjaldi)	16	0	0	0	0	
Ýmislegt	16 01 03	Hjólbarðar	0	0	0	0	0	
	16 01 04	Ökutæki	0	0	0	0	0	
	16 06 99	Rafhlöður og rafgeymar	0	0	0	0	0	
Byggingar- og niðurrifsúrgangur	17 01 99	Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik	0	0	0	0	0	
	17 02 01 a	Tímbur (hreint)	0	0	0	0	0	
	17 02 01 b	Tímbur (annað eða óflokkað)	0	0	0	0	0	
	17 02 02	Gler	0	0	0	0	0	
	17 02 03	Plast	0	0	0	0	0	
	17 05 03	Oliumengaður jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 05 04	Hreinn jarðvegur	0	0	0	0	0	
	17 06 05	Asbest (efni sem inniheldur asbest)	0	0	0	0	0	
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	0	0	0	0	0	
Sjúkd.	18 00 99	Sóttmengaður úrgangur frá sjúkráhusum ofl.	0	0	0	0	0	
	19 01 99	Brennsluleifar	0	0	0	0	0	
Sorp	19 08 99	Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)	0	0	0	0	0	
	19 12 02/03	Málmar frá vélrænni meðhöndlun	0	0	0	0	0	
	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0	0	0	0	
Heimilisúrgangur og samþæringlegt	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0	0	0	0	
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0	0	0	0	
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0	0	0	0	
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	0	0	0	0	23	
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	0	0	0	0	118	
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0	0	0	0	
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0	0	0	0	
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	128	0	0	0	128	
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	263	0	0	0	263	
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	0	0	0	0	0	
	20 03 03	Úrgangur frá gatnahreinsun	0	0	0	0	0	
	20 03 04	Eðja frá rotþróum (seyra)	0	0	0	0	0	
	Samtals (kg)		417	0	0	0	229	647

Fyrirliggjandi úrgangstölfræði gefur ekki góða möguleika á að reikna „rétt“ endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs. Í töflunni hér á eftir er þó gerð tilraun til að áætla magn og endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs sem féll til í Langanesbyggð 2021 miðað við fyrirliggjandi tölur og með öllum þeim fyrirvörum hafa þarf. Af töflunni má ráða að

árið 2021 hafi endurvinnsluhlutfallið verið um 33%, en meðaltalið fyrir allt Norðurland var um 41%, reiknað með sömu aðferðum. Eins og fram hefur komið átti endurvinnsluhlutfall að vera komið í 50% árið 2020 og árið 2025 þarf hlutfallið að vera komið í 55%. Vafalítið liggja talsverð tækifæri til hækkunar endurvinnsluhlutfallsins í bættri flokkun (og ráðstöfun) blandaðs heimilisérgangs (frá heimilum og fyrirtækjum), þ.m.t. lífúrgangs sem ekki hefur verið safnað sérstaklega síðustu ár. Líklega er úrgangstölfræðinni frá Langanesbyggð nokkuð ábótavant, þ.m.t. hvað varðar viðarumbúðir („Hreint timbur“). Því ber að túlka töfluna hér á eftir með varúð.

Tafla 48. Reiknað magn og endurvinnsluhlutfall heimilisérgangs frá Langanesbyggð 2021.

Sveitarfélag: Langanesbyggð		2021	Íbúar:	506
		Heimilisérgangur		
		Samtals (kg)	Þar af til endurvinnslu	
			Kg	%
	Númer	Tegund úrgangs		
Heimilisérgangur - Umbúðargangur	15 01 01a	Pappírs- og pappaubúðir (bylgjupappi)	0	0
	15 01 01b	Pappírs- og pappaub. (sléttur pappi og fernur)	9.282	9.282 100%
	15 01 02a	Plastumbúðir (aðrar en heyrulluplast)	47	26 55%
	15 01 02b	Plastflöskur (með skilagjaldi)	1.518	1.518 100%
	15 01 04a	Málmumbúðir (án skilagjalds)	0	0
	15 01 04b	Áldósir (með skilagjaldi)	2.530	2.530 100%
	15 01 06	Blandaðar umbúðir (úr „grænum tunnum“)	21.000	16.800 80%
	15 01 07a	Glerumbúðir (án skilagjalds)	0	0
	15 01 07b	Glerflöskur (með skilagjaldi)	8.096	0 0%
	16 99	Raflöður og rafgeymar	27	27 100%
Bygg	17 02 01 a	Timbur (hreint)	46	0 0%
	17 09 04	Annar grófur úrgangur	0	0
Heimilisérgangur og sambærilegt	20 01 01	Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)	0	0
	20 01 08	Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.	0	0
	20 01 10/11	Fatnaður, skófatnaður og textíl	0	0
	20 01 25	Matarolía og feiti	0	0
	20 01 36	Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki	11.660	11.660 100%
	20 01 40	Málmar (aðrir en ökutæki)	59.582	59.582 100%
	20 01 50	Spilliefni (samtala)	0	0
	20 02 01	Garðaúrgangur	0	0
	20 03 01 a	Blandaður úrgangur (sorphirða)	65.000	0 0%
	20 03 01 b	Blandaður úrgangur (gámar)	133.000	0 0%
	20 03 01 c	Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum	45	0 0%
Samtals (kg)		311.833	101.425	33%
Samtals (kg/íbúa)		616	200	33%

Viðauki: Skýringar við einstaka úrgangsflokka og ráðstöfun þeirra

Hér fara á eftir skýringar og fyrirvarar sem varða magn og ráðstöfun úrgangs í einstökum úrgangsflokkum sem tilgreindir eru í töflum í umfjöllun um stöðuna í einstökum sveitarfélögum. Flokkaskiptingin í töflunum er byggð á reglugerð um skrá yfir úrgang og mat á hættulegum eiginleikum úrgangs, nr. 1040/2016. Tiltölulega auðvelt er að skrá tölur frá þjónustuaðilum inn í slíkar töflur, en tölur í þessari svæðisáætlun byggja einmitt að mestu leyti á upplýsingum frá þjónustuaðilum. Skiptingin í reglugerðinni samræmist hins vegar ekki fyllilega því flokkunarkerfi sem Umhverfisstofnun notar í úrgangstölfræði sinni. Æskilegt væri að geta notað kerfi stofnunarinnar í allri umfjöllun um úrgangsmagn, en tenginguna þarna á milli vantar. Þjónustuaðilarnir þurfa vissulega að skila tölum til Umhverfisstofnunar á því formi sem stofnunin tiltekur, en þær aðferðir sem beitt er við aðlögun upphaflegu talnanna að því formi eru ekki aðgengilegar utanaðkomandi aðilum. Í náninni framtíð verður væntanlega hægt að nálgast allar tölur á opnum vef Umhverfisstofnunar, sundurliðaðar eftir sveitarfélögum og í samræmi við flokkunarkerfi stofnunarinnar. Þangað til virðist sú leið sem hér er farin, þ.e. að nýta tölur frá þjónustuaðilum, vera eina færa leiðin til að fá nýlegar og sæmilega áreiðanlegar tölur með nægri sundurliðun til að hægt sé að byggja á þeim við gerð svæðisáætlana, þ.m.t. við útreikning endurvinnsluhlutfalla o.fl.

Úrgangur úr dýravefjum (dýrahræ)

Í þessu skjali er aðeins getið um það magn dýraleifa sem skilar sér inn í úrgangskerfi sveitarfélaganna og endurspeglast í tölum þjónustuaðila. Ætla má að verulegt magn sé afsett eftir öðrum leiðum, svo sem með greftri (urðun) heima á bæjum. Gert er ráð fyrir að þær dýraleifar sem skila sér inn í úrgangskerfið séu urðaðar, nema fyrir liggja upplýsingar um annað. Urðun dýraleifa er í reynd óheimil, þ.m.t. urðun á viðurkenndum urðunarstöðum.

Heyrúlluplast

Ætla má að stór hluti þess heyrúlluplasts sem fellur til endurspeglis í tölum þjónustuaðila. Hér er gert ráð fyrir að allt þetta plast skili sér til endurvinnslu.

Húsdýraskítur

Mjög lítið af húsdýraskít kemur fram í tölum þjónustuaðila. Væntanlega er þessi úrgangsflokkur að langmestu leyti nýttur til áburðar nærri upprunastað, án milligöngu úrgangsverktaka eða sveitarfélaga.

Veiðarfæri

Veiðarfæraúrgangur kemur að einhverju leyti fram í tölum þjónustuaðila. Hér er gert ráð fyrir að sá hluti sé urðaður, en ætla má að meiri hluti úrgangsflokksins fari aðrar leiðir í samræmi við samning Úrvinnslusjóðs við Samtök fyrirtækja í sjávarútvegi (SFS).

Fiskúrgangur

Fiskúrgangur kemur alla jafna lítið sem ekkert við sölu í úrgangstölfræði á borð við þá sem hér er sett fram. Ætla má að útgerðaraðilar og vinnslustöðvar komi stærstum hluta þessa úrgangsflokks í nýtingu, í það minnst þeim hluta sem fellur til á landi.

Sláturúrgangur og annar kjötvinnsluúrgangur

Væntanlega kemur stærsti hluta þessa úrgangs fram í tölum þjónustuaðila og í flestum tilvikum liggja fyrir upplýsingar um ráðstöfun hans. Nægar vinnsluleiðir eru til fyrir hættuminni hluta þessa úrgangs (áhættuflokk 3) en enn eru þó dæmi um að hann sé sendur til urðunar. Það á við um allt Norðurland vestra, svo og um úrgang frá sláturhúsi Fjallalámba á Kópaskeri. Urðun ómeðhöndlaðs úrgangs úr áhættuflokki 3 er óheimil.

Pappírs- og pappambúðir (bylgjupappi)

Þetta er verðmætur úrgangsflokkur sem ætla má að skili sér allur til endurvinnslu. Í einhverjum tilvikum kann óverulegur hluti heildarmagnsins að lenda í öðrum pappírsflokkum í tölfræðinni, en það hefur ekki áhrif á ætlað endurvinnsluhlutfall.

Pappírs- og pappambúðir (sléttur pappi og fernur)

Þessi úrgangsflokkur skilar sér væntanlega allur til endurvinnslu, svo fremi sem honum hefur verið safnað sérstaklega. Líklega lendir talsverður hluti heildarmagnsins í öðrum pappírsflokkum í tölfræðinni, en það hefur ekki áhrif á ætlað endurvinnsluhlutfall.

Plastumbúðir (aðrar en heyrúlluplast)

Plastumbúðum er safnað sérstaklega í nær öllum sveitarfélögum, annað hvort einum og sér eða með pappa og pappír í svonefndar „græntunnur“. Enn leynist þó vafalítið talsvert af plastumbúðum í blönduðum úrgangi. Aðeins hluti þess sem safnast fer til endurvinnslu, þar sem hluti af því sem safnast er ótækt í slíka vinnslu vegna óhreininda eða af öðrum ástæðum. Hér er gert ráð fyrir að 55% af úrgangsflokknum fari í raun í endurvinnslu, 40% í orkuvinnslu (í sorpokustöðvum) og að 5% séu óhreinindi sem er fargað. Þessi skipting byggir á reynslutölum á vefsíðum Terra.¹³¹

Plastflöskur (með skilagjaldi)

Í flestum sveitarfélögum er til staðar söfnunarkerfi fyrir þennan úrgangsflokk, iðulega á vegum frjálsra félagasamtaka sem hafa tekjur af því að skila umbúðum og fá skilagjaldið endurgreitt. Þar sem aðstæður leyfa getur fólk sömuleiðis skilað umbúðum beint til móttökuaðila. Af þessum sökum endurspeglast magntölur ekki í tölum þjónustuaðila sveitarfélaganna. Tölur um magn skilagjaldsumbúða eru því áætlaðar miðað við höfðatölu út frá tölum Endurvinnslunnar um skil á landsvísi. Gert er ráð fyrir að allar þessar plastflöskur fari í endurvinnslu. Sú áætlun byggir á upplýsingum frá Endurvinnslunni hf.

Málmumbúðir (án skilagjalds)

Þessi úrgangsflokkur kemur nær aldrei við sögu í tölum þjónustuaðila sveitarfélaganna, en ætla má að hann sé innifalinn í heildartölu fyrir málma (aðra en ökutæki). Eitthvað af málmumbúðum er væntanlega einnig tínt úr blönduðum úrgangi áður en gengið er frá honum til urðunar eða orkuvinnslu. Þær tölur skila sér ekki til sveitarfélaganna, þar sem úrgangurinn fór upphaflega frá þeim sem „blandaður úrgangur“. Hægt væri að áætla þessa hlutdeild út frá reynslutölum, en það er látið ógert hér. Vissulega myndi viðbótin vera til þess fallin að hækka endurvinnsluhlutfall heimilisérgangs, að svo miklu leyti sem málmumbúðirnar falla þar undir. Á móti kemur að málmar (aðrir en ökutæki) ættu síður en svo allir að flokkast sem heimilisérgangur eins og hér er þó gert ráð fyrir (sá neðar).

¹³¹ Terra (á.á.).

Leiðrétting á því myndi hafa áhrif til lækkunar á reiknuðu endurvinnsluhlutfalli heimilisúrgangs.

Áldósir (með skilagjaldi)

Sjá skýringar v/plastflöskur (með skilagjaldi) hér að framan. Gert er ráð fyrir að allar áldósir fari í endurvinnslu.

Blandaðar umbúðir (úr grænum tunnum)

Uppistaðan í þessum úrgangsflokki eru annars vegar pappírs- og pappaubúðir og hins vegar plastumbúðir. Einnig kann eitthvað af málmum að safnast í þessar tunnur, en horft er fram hjá því hér. Af samtölum við þjónustuaðila má ráða að um 80% af þessum úrgangi sé tækur til endurvinnslu, en að um 20% sé fargað. Endurvinnanlegi hlutinn skiptist lauslega áætlað í 70% pappír og pappa og 30% plast. Sú skipting er ekki notuð hér, enda bera sveitarfélög ábyrgð á endurvinnsluhlutfalli heimilisúrgangs en ekki einstakra úrgangsflokka.

Glerumbúðir án skilagjalds

Þessi úrgangsflokkur (sultukrúkkur o.s.frv.) kemur nær aldrei við sögu í tölum þjónustuaðila sveitarfélaganna, enda hefur honum ekki verið safnað sérstaklega hingað til. Algengast er væntanlega að þessi úrgangur lendi annað hvort í blönduðum úrgangi eða að einstaklingar og rekstraraðilar skili honum á móttökustöðvar í gáma fyrir óvirkan úrgang. Í tölum þjónustuaðila er sá hluti væntanlega innifalinn í flokkunum „Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik“, „Gler“ eða „Annar grófur úrgangur“. Glerumbúðum er hugsanlega haldið aðskildum á móttökustöðvum og þær síðan malaðar og notaðar sem fyllingarefni. Sú ráðstöfun er yfirleitt túlkuð sem endurnýting, en eftir gildistöku nýrra lagaákvæða 1. janúar 2023 telst þessi ráðstöfun því aðeins vera endurnýting ef úrgangurinn kemur í staðinn fyrir efni sem er ekki úrgangsefni og hefði ella verið notað í sama tilgangi. Draga má í efa að þetta skilyrði sé uppfyllt við núverandi aðstæður og því er eðlilegt að líta á ráðstöfunina sem förgun. Í öllu falli liggur fyrir að ekkert af þessum úrgangi er endurunnið. Líta ber á glerumbúðir sem heimilisúrgang og því ættu glerumbúðir sem ekki eru endurunnar að leiða til lækkunar á endurvinnsluhlutfalli heimilisúrgangs. Þau áhrif skila sér ekki inn í þá útreikninga eins og þeir eru framkvæmdir hér – og því er endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs ofreiknað sem því nemur.

Glerflöskur (með skilagjaldi)

Sjá skýringar v/plastflöskur (með skilagjaldi) hér að framan. Hér er gert ráð fyrir að allar glerflöskur með skilagjaldi séu malaðar og notaðar sem fyllingarefni. Sú ráðstöfun getur eftir atvikum flokkast sem endurnýting eða förgun, en hér er gert ráð fyrir að um förgun sé að ræða, sbr. skýringar hér að framan um glerumbúðir án skilagjalds. Í öllu falli liggur fyrir að ekkert af þessum úrgangi er endurunnið og því hefur ráðstöfunin ekki áhrif á endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs við núverandi aðstæður.

Hjólbarðar

Ætla má að talsverðum hluta af þessum úrgangsflokki sé ráðstafað án milligöngu sveitarfélaga og komi því ekki fram í þeirri tölfræði sem hér er sett fram. Almennt virðist gert ráð fyrir að hjólbarðar séu kurlaðir og nýttir, t.d. sem undirlag eða yfirlag á urðunarstöðum, og að í þeim tilvikum sé litið á þessa ráðstöfun sem endurnýtingu. Eftir gildistöku nýrra lagaákvæða 1. janúar 2023 telst ráðstöfun sem þessi því aðeins vera

endurnýting ef úrgangurinn kemur í staðinn fyrir efni sem er ekki úrgangsefni og hefði ella verið notað í sama tilgangi. Draga má í efa að þetta skilyrði sé uppfyllt við núverandi aðstæður hvað hjólbarðana varðar og því er eðlilegt að líta á ráðstöfunina sem förgun.

Ökutæki

Þessi úrgangsflokkur kemur nær aldrei við sögu í tölum þjónustuaðila sveitarfélaganna. Þar til bærir aðilar taka við úr sér gengnum ökutækjum, greiða skilagjald og koma tækjunum til áframhaldandi vinnslu án milligöngu sveitarfélaganna. Hægt væri að áætla magnið frá einstökum sveitarfélögum út frá tölum á landsvísu (frá Úrvinnslusjóði), en það er látið ógert hér enda teljast ökutæki ekki vera heimilisérgangur og hafa því ekki áhrif á þau úrgangsmarkmið sem sveitarfélögin bera ábyrgð á. Hins vegar bera sveitarfélög tiltekna ábyrgð á að starfræktar séu móttöku- og söfnunarstöðvar fyrir úrgang sem fellur til í sveitarfélaginu. Því þurfa sveitarfélögin að hafa yfirsýn yfir söfnun úr sér genginna ökutækja, rétt eins og gildir um aðra úrgangsflokka.

Rafhlöður og rafgeymar

Líklega fer eitthvað af þessum úrgangi (einkum rafgeymar) fram hjá kerfum sveitarfélaganna, en ekki liggja fyrir glöggar upplýsingar um það. Í samræmi við upplýsingar frá Terra Efnaeyðing hf. (áður Efnamóttakan) er litið svo á að þessi úrgangsflokkur fari allur til endurvinnslu. Ótilgreindur hluti af úrgangsflokknum telst vera heimilisérgangur, en hér er gert ráð fyrir að það eigi við um allan þann úrgang af þessu tagi sem skilar sér inn í tölfræðina.

Steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik

Í þennan flokk fellur óvirkur úrgangur af ýmsu tagi. Hér er alla jafna gert ráð fyrir að þetta efni sé urðað, annað hvort í Stekkjarvík eða á urðunarstöðum fyrir óvirkan úrgang. Í einhverjum tilvikum kann að vera litið á ráðstöfun þessa efnis sem landmótun, en hún telst samt ekki endurnýting í skilningi laga nema efnið komi í staðinn fyrir efni sem er ekki úrgangsefni og hefði ella verið notað í sama tilgangi. Það á ekki við á urðunarstöðum.

Timbur (hreint)

Ætla má að vörubretti úr timbri séu yfirgnæfandi hluti þessa úrgangsflokks. Vörubretti flokkast sem viðarumbúðir og teljast því heimilisérgangur, hvort sem þau falla til á heimilum eða í atvinnurekstri. Gert er ráð fyrir að þetta eigi þá við um allan úrgangsflokkinn. Hér er reiknað með að allt hreint timbur sem til fellur sé nýtt sem kolefnisgjafi í iðnaði, en sú nýting telst til annarrar endurnýtingar.

Timbur (annað eða óflokkað)

Þetta timbur nýtist ekki sem kolefnisgjafi vegna aukaefnanna sem í því leynast. Þetta timbur er víða kurlað og nýtt sem yfirlag á urðunarstöðum eða á annan sambærilegan hátt. Draga má í efa að timbrið komi þar í stað annars efnis, nema þá að litlu leyti. Því er vafamál að þarna sé um endurnýtingu að ræða og í samræmi við það er hér litið svo á að þessum úrgangsflokki sé í raun fargað.

Gler

Í þennan flokk fellur gler frá byggingar- og niðurrífsstarfsemi. Magntölur fyrir þennan úrgangsflokk koma ekki fram í tölum þjónustuaðila, þar sem þetta gler fer sennilega í sama farveg og annar óvirkur úrgangur (steinsteypa, múrsteinar, flísar, keramik).

Plast

Í þennan flokk fellur plast frá byggingar- og niðurrifsstarfsemi. Ætla má að þetta sé öðru fremur byggingarplast sem fari í endurvinnslu.

Olíumengaður jarðvegur

Þessi úrgangsflokkur kemur sjaldnast fram í tölum þjónustuaðila og því er litlar ályktanir hægt að draga um heildarmagnið. Engir viðurkenndir förgunarstaðir eru til fyrir úrgang af þessu tagi og líklegt má telja að hann sé í mörgum tilvikum losaður á jarðvegstippa.

Hreinn jarðvegur

Lítið fellur til að þessum úrgangsflokki ef marka má tölur þjónustuaðila. Ætla má að hreinn jarðvegur sé yfirleitt færður til og nýttur annars staðar, nánast jafnóðum, og að ekki sé litið á hann sem úrgang.

Asbest (efni sem inniheldur asbest)

Lítið fellur til af asbesti, en þó geta fallið til stórir farmar í einstökum viðhaldsverkefnum, svo sem við endurnýjun gamalla hitaveitulagna og við niðurrif húsa frá tilteknu árabili. Það asbest sem til fellur á að fara til urðunar á viðurkenndum urðunarstað, þar sem fylgt er sérstöku verklagi til að forðast heilsutjón þeirra sem vinna við verkið.

Annar grófur úrgangur

Líta má á þennan úrgangsflokk sem fremur illa skilgreindan safnflokk, eða jafnvel sem blandaðan úrgang sem ekki kemst í tunnur eða ker af venjulegri stærð. Af samtölum við þjónustuaðila má ætla að skipting úrgangsflokksins í undirflokka gæti verið nærri því sem hér segir:

Litað timbur	Allt að 50%
Málmar	A.m.k. 15%
Dýnur	Allt að 10%
Óvirkur úrg.	Allt að 10%
Annað (blandað)	A.m.k. 15%

Þjónustuaðilar leitast við að endurflokka þann úrgang sem til þeirra berst sem „grófur úrgangur“ og koma honum í þá úrvinnslu sem er hagstæðust hverju sinni í umhverfislegu og fjárhagslegu tilliti. Málmarnir fara þá væntanlega allir í endurvinnslu. Þar er væntanlega einkum um að ræða þakjárn, steypujárn o.fl. sem fellur til við niðurrif mannvirkja og telst því ekki heimilisérgangur. Öðrum undirflokkum sem hér eru tilgreindir er væntanlega fargað að langmestu leyti. Að vísu er e.t.v. hægt að líta á afdrif litaða timbursins og óvirka úrgangsins að einhverju leyti sem endurnýtingu, en það er ekki gert hér þar sem draga má í efa að efnið komi í staðinn fyrir efni sem er ekki úrgangsefni og hefði ella verið notað í sama tilgangi (sjá framar).

Í safnflokknum „Grófur úrgangur“ leynast m.a. húsgögn, dýnur o.fl., sem í reynd er ekki byggingar- og niðurrifsúrgangur og ætti því að skilgreinast sem heimilisérgangur og hafa þar áhrif á endurvinnsluhlutföll. Hér er farin sú leið að áætla að 10% af heildarmagninu sé í raun heimilisérgangur, (sbr. áætlaða prósentutölu fyrir dýnur hér að framan). Það er þó líklega vanmat, þar sem væntanlega leynast húsgögn, glerumbúðir og fleiri tegundir heimilisérgangs í undirflokkunum „Óvirkur úrg.“ og „Annað (blandað)“.

Sóttmengaður úrgangur frá sjúkrahúsum

Í þennan flokk fellur úrgangur sem tilgreindur er sem „Sóttmengað“ og „Sprautunálar“ í tölum þjónustuaðila. Þarna er í öllum tilfellum um tiltölulega lítið magn að ræða og hér er gert ráð fyrir að því sé öllu fargað í Kölku.

Brennsluleifar

Alla jafna er ekkert skráð í þennan úrgangsflokk.

Úrg. frá skólphreinsistöðvum (m.a. ristarúrg.)

Gert er ráð fyrir að þessi úrgangur fari allur til urðunar.

Málmar frá vélrænni meðhöndlun

Alla jafna er ekkert skráð í þennan úrgangsflokk.

Pappír án úrvinnslugjalds (þ.m.t. dagblöð)

Hér er um að ræða heimilisúrgang sem væntanlega skilar sér allur til endurvinnslu. Trúnaðarskjölum er þó væntanlega fargað í Kölku.

Lífrænn úrgangur frá eldhúsum o.þ.h.

Hér er um að ræða lífúrgang sem er sérsafnað frá heimilum og fyrirtækjum, svo sem frá eldhúsum og mótuneytum. Ráðstöfun úrgangsins er misjöfn eftir svæðum, en almennt má ætla að sérsafnaður lífúrgangur fari allur til endurvinnslu. Undantekning frá þessu er þó lífúrgangur sem sendur er til vinnslu í gas- og jarðgerðarstöðinni GAJA, þ.e. svo lengi sem ekki er hægt að nýta moltuna sem þar er framleidd. Framleiðsla á metani úr lífrænum úrgangi telst endurnýting en ekki endurvinnsla.

Fatnaður, skófatnaður og textíl

Söfnun og ráðstöfun þessa úrgangsflokks er að mestu á höndum Rauða kross Íslands (RKÍ) og annarra félagasamtaka. Þar af leiðandi endurspeglast magntölur ekki í tölum þjónustuaðila sveitarfélaganna. Hægt væri að áætla magnið frá einstökum sveitarfélögum út frá tölum á landsvísu (frá RKÍ), en það er látið ógert hér. Ekki er vitað með vissu hversu stór hluti þessa úrgangs er í raun endurunninn, en fljótt á litið er ólíklegt að innlimun hans í þá úrgangstölfræði sem hér birtist hafi mikil áhrif á endurvinnsluhlutfall heimilisúrgangs.

Matarolía og feiti

Ætla má að þessi úrgangsflokkur sé endurnýttur með einum eða öðrum hætti til orkuvinnslu, svo sem með brennslu í sorporkuverum erlendis eða með framleiðslu á eldsneyti sem t.d. er notað til íblöndunar í jarðeldsneyti. Vafalaust mætti bæta söfnun og nýtingu þessa efnis verulega, en endurvinnsla er þó varla valkostur í því sambandi.

Raftæki, þ.m.t. kæli- og frystitæki

Ætla má að tölur þjónustuaðila um þennan úrgangsflokk séu nokkuð áreiðanlegar. Í samræmi við upplýsingar frá þjónustuaðilum og frá Terra Efnaeyðing hf. er gert ráð fyrir að þessi úrgangsflokkur sé að mestu sendur til endurvinnslu, en líklega á það aðeins við um málmana í tækjunum. Aðrir hlutar þeirra eru líklega brenndir til orkuvinnslu eða þeim jafnvel fargað. Ekki liggja fyrir upplýsingar um þessa skiptingu og í þessu tilviki er gert ráð

fyrir að allt efnið sé endurunnið. Í því liggur einhver skekkja, en þess ber þó að geta að málmar eru væntanlega í meirihluta af heildarmassa tækjanna.

Málmar (aðrir en ökutæki)

Hér er gert ráð fyrir að skilgreina beri alla þessa málma sem heimilisérgang, en það er þó engan veginn hafið yfir gagnrýni. Gera má ráð fyrir að úrgangsflokkurinn fari allur til endurvinnslu og eins og dæmið er sett fram hér vegur hann þungt til hækkunar á endurvinnsluhlutfalli heimilisérgangs.

Spilliefni (samtala)

Undir þennan flokk falla hvers konar spilliefni sem ekki eru tilgreind annars staðar, þ.m.t. ýmiss konar olíuúrgangur, málning, aðrar efnavörur, ljósaperur o.fl. Áætluð ráðstöfun byggir hér á upplýsingum frá Terra Efnaeyðing hf. Í samræmi við þær er gert ráð fyrir að perur og vatnsmálning fari að mestu leyti til urðunar, að stærri farmar af úrgangsolíu nýtist til orkuvinnslu erlendis og að það sama gildi um u.þ.b. helming af þeirri olíumálningu sem til fellur. Gert er ráð fyrir að öll önnur spilliefni fari til förgunar í Kólku.

Garðaúrgangur

Svo virðist sem garðaúrgangur sé almennt losaður á opnum svæðum eða á einhvers konar tipp án nokkurrar vinnslu. Algengt er að litið sé á þessa ráðstöfun sem endurnýtingu, þar sem þarna sé um landmótun að ræða. Ekki verður þó séð að þessi ráðstöfun uppfylli það skilyrði endurnýtingar að efnið komi í staðinn fyrir efni sem er ekki úrgangsefni og hefði ella verið notað í sama tilgangi. Þvert á móti virðist landmótunin almennt hafa þann eina tilgang að losna við garðaúrganginn. Sé það rétt ber að líta á ráðstöfunina sem förgun og er þeirri meginlínu fylgt hér. Eflaust fellur til mikið af garðaúrgangi sem ekki kemur fram í tölum þjónustuaðila, enda algengt að eigendur úrgangsins losi sig sjálfir við hann án aðstoðar. Lífbrjótanlegur garðaúrgangur telst vera lífúrgangur og þar með heimilisérgangur. Garðyrkjuúrgangur fellur hins vegar utan þeirrar skilgreiningar, en ólíklegt er að gerður sé greinarmunur á þessu tvennu í tiltækum tölum. Ef allur garðaúrgangur í heimilisérgangsflokknum endurspegladist í tölum þjónustuaðila myndi það leiða til lækkunar á endurvinnsluhlutfalli heimilisérgangs, nema í þeim tilvikum þar sem úrgangurinn er nýttur við moltugerð eða aðra vinnslu sem talist getur endurvinnsla.

Blandaður úrgangur (sorphirða)

Í þennan flokk fellur allur sá úrgangur sem tekinn er frá heimilum í reglubundinni hirðu. Væntanlega fer allt þetta magn til förgunar.

Blandaður úrgangur (gámar)

Þessi úrgangsflokkur er væntanlega að miklu leyti sambærilegur þeim næsta á undan, að því frátöldu að honum er safnað með öðrum hætti. Líta ber á báða flokka sem heimilisérgang.

Blandaður úrgangur frá fyrirtækjum

Þessi úrgangsflokkur er væntanlega að miklu leyti sambærilegur þeim tveim næstu á undan, að því frátöldu að honum er safnað með öðrum hætti. Allt er þetta að öllum líkindum heimilisérgangur skv. skilgreiningu og allt fer þetta væntanlega til förgunar.

Úrgangur frá gatnahreinsun

Þessi úrgangsflokkur inniheldur sand og alls konar rusl sem fellur til við hreinsun gatna. Þess er að vænta að þessi úrgangur sé mengaður af efnum frá umferð og væntanlega fer þetta allt í urðun.

Eðja frá rotþróum (seyra)

Seyra er lífrænn úrgangur sem er tæknilega fremur auðvelt að vinna og nýta til landgræðslu á heppilegum svæðum. Víðast fer þetta efni þó til urðunar, eða er losað í gryfjur sem teljast eftir atvikum viðurkenndir losunarstaðir. Hvort heldur sem er telst ráðstöfunin vera förgun. Einhver dæmi eru þó um að seyra sem fellur til í sveitarfélögum á Norðurlandi sé nýtt til landgræðslu, en þar er væntanlega um að ræða óverulegan hluta af heildinni. Í því ljósi og vegna takmarkaðra upplýsinga um raunverulega ráðstöfun er hér gert ráð fyrir að allri seyrinni sé fargað.

Heimildir

1. Akureyrarbær (2020): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu í Akureyrarbæ, nr. 31/2020.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=9b25761a-6084-4242-9cd7-49a7ac0b1332>.
2. Akureyrarbær (2021): *Auglýsing nr. 1631/2021 um breytingu á gjaldskrá fyrir sorphirðu í Akureyrarbæ, nr. 31/2020.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=e7732246-3b31-41ac-9b9a-8715891f56c7>.
3. Akureyrarbær (2021b): *Auglýsing nr. 24/2021 um breytingu á gjaldskrá fyrir sorphirðu í Akureyrarbæ, nr. 31/2020.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=a8d34b64-e1d5-40a2-975e-05b119c02f71>.
4. Akureyrarbær (2022): *Sorphirða.* <https://www.akureyri.is/is/thjonusta/umhverfismal/sorphirda>.
5. Blönduósbær (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og sorpeyðingu í Blönduósbæ.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=5b6e3cb0-e8ab-4fdf-b913-3cecdff450b3>.
6. Blönduósbær (2022): *Sorphirða og endurvinnsla.* <http://www.blonduos.is/is/thjonusta/umhverfismal/sorphirda-og-endurvinnsla>.
7. Byggðastofnun (2022): *Mælaborð. Sveitarfélagaskipan frá 1875.* <https://www.byggdastofnun.is/is/utgefid-efni/maelaborð/sveitarfelagaskipan>.
8. Dalvíkurbyggð (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu í Dalvíkurbyggð, nr. 1528/2021.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=55365434-81bc-48ba-8424-72214cf29059>.
9. Dalvíkurbyggð (2022): *Sorphirða.* <https://www.dalvikurbyggd.is/is/thjonusta/endurvinnsla/sorphirdudagatal>.
10. Eyjafjarðarsveit (2021): *Sorphirða.* <https://www.esveit.is/is/thjonusta/umhverfismal/sorphirda>.
11. Eyjafjarðarsveit (2022): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og förgun úrgangs í Eyjafjarðarsveit, nr. 96/2022.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=0f3ab914-fba8-46d4-83d4-af90fe98cdd2>.
12. Fjallabyggð (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu í Fjallabyggð, nr. 1605/2021.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=94eb8d3a-7e4f-46ae-bd0b-d60d19cc023b>.
13. Grýtubakkahreppur (2014): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og losun seyrú í Grýtubakkahreppi nr. 179/2014.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=8a3ea845-b990-4795-a742-bf5d397ef5fd>.
14. Grýtubakkahreppur (2022): *Losunaráætlun sorps.* <https://www.grenivik.is/is/tilkynningar/losunaraetlun-sorps-2017>.
15. Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra (2022): *Starfsleyfi. Terra umhverfisþjónusta hf. við Réttarhvam, 603 Akureyri. Rekstur gámavallar þ.e. móttöku- og flokkunarstöðvar fyrir úrgang.* <https://www.hne.is/static/files/HNE/utgefin.starfsl/terra-tillaga-gamavollur-vid-rettarhvam-2022.pdf>.
16. Hollustuvernd ríkisins (2002): *Starfsleyfi fyrir urðunarstað Þórshafnarhrepps við Álfasundsás.* <https://www.ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Starfsleyfi-i-gildi/Sorp-og-efnamottaka/Starfsleyfi-urgangur-Thorshofn-til-5.9.2012.pdf>.
17. Húnavatnshreppur (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu- og sorpeyðingargjöld í Húnavatnshreppi.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=e96002e6-3290-4395-b00b-99fc9991c4e2>.
18. Húnavatnshreppur (2022): *Sorphirðudagatal.* <https://www.hunavatnshreppur.is/is/thjonusta/sorphirda>.
19. Húnaþing vestra (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu í Húnaþingi vestra, nr. 1573/2021.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=af7d428e-f2e0-45f8-9551-1e69553e33f9>.
20. Húnaþing vestra (2022): *Sorphirða og endurvinnsla.* <https://www.hunathing.is/is/thjonusta/umhverfismal/flokkun-og-endurvinnsla>.
21. Hörður Kristjánsson (2021): *Vitað er um 160 miltisbrunagrafir á 130 bæjum á landinu.* Fréttaskýring í Bændablaðinu 30. júlí. <https://www.bbl.is/frettit/frettaskyring/vitad-er-um-160-miltisbrunagrafir-a-130-baejum-a-landinu>.
22. Hörgársveit (2012): *Skipulag sorphirðu.* <https://www.horgarsveit.is/static/files/sorphirdudagar/sorpskipulag.pdf>.
23. Hörgársveit (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og förgun úrgangs í Hörgársveit, nr. 1750/2021.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=4d87e3c4-2492-4707-9ed6-4e3bf49ddb51>.
24. Hörgársveit (2021b): *Umhverfisstefna 2021-2031.* <https://www.horgarsveit.is/static/files/reglur/stefnuskjal-23.06.21.pdf>.
25. Hörgársveit (2022): *Sorphirðudagatal.* <https://www.horgarsveit.is/static/files/sorphirdudagar/sorpdagatal-2022-uppfaert.pdf>.

26. Langanesbyggð (2019): *Umhverfisstefna 2019-2023 fyrir urðunnarstaðinn á Bakkafirði*. https://www.langanesbyggd.is/static/files/Umhverfismal/umhverfismarkmid-fyrir-urdun-a-bakkafirði_2019.pdf.
27. Langanesbyggð (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og meðhöndlun úrgangs í Langanesbyggð, nr. 1473/2021*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=1a34ebae-bbf9-4247-a17a-b03d1a3a66e2>.
28. Langanesbyggð (2022): *Sameining samþykkt í báðum sveitarfélögum*. Frétt á vefsíðu 26. mars 2022. <https://www.langanesbyggd.is/is/stjornsysla/frettir/sameining-samthykkt-i-badum-sveitarfelogum>.
29. Langanesbyggð (2022): *Sorphirða*. <https://www.langanesbyggd.is/is/thjonusta/framkvaemdir-og-hafnir/famkvaemdir-og-hafnir/sorphirda>.
30. Norðurþing (2017): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Norðurþingi, nr. 646/2017*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=13a1c879-60dc-4fd8-a8ea-ab861774fbc4>.
31. Norðurþing (2021): *Gjaldskrá fyrir meðhöndlun og förgun úrgangs í Norðurþingi, nr. 1518/2021*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=01389ebf-ccb6-42da-a43e-ca50e02037de>.
32. Norðurþing (á.á.): *Sorphirða*. <https://www.nordurthing.is/is/thjonusta/framkvaemdir-og-hafnir/sorphirda>.
33. Samband íslenskra sveitarfélaga (2022): *Tölur úr ársreikningum sveitarfélaga 2020*. <https://www.samband.is/wp-content/uploads/2021/11/net-sundurlidun.xlsx>.
34. Skagabyggð (2022): *2022 Skagabyggð Sorphirða*. <http://skagabyggd.is/sorphirda2022.pdf>.
35. Skútustaðahreppur (2020): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu í Skútustaðahreppi, nr. 1590/2020*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=3af37440-ea3b-43b2-9768-fc7af7b92ba9>.
36. Skútustaðahreppur (2022): *Sorphirðudagatal*. <https://skutustadahreppur.is/sorphirdudagatal>.
37. Svalbarðsstrandarhreppur (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og förgun úrgangs í Svalbarðsstrandarhreppi, nr. 1618/2021*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=91a1435e-fb93-46c2-b0ef-2d240e994060>.
38. Svalbarðsstrandarhreppur (2021b): *Sorphirða*. <https://www.svalbarðsstrond.is/is/thjonusta/umhverfismal-thjonusta/sorphirda>.
39. Sveitarfélagið Skagafjörður (2022b): *Gjaldskrá fyrir sorpurðun og sorphirðu í Sveitarfélaginu Skagafirði, nr. 147/2022*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=a34205da-3482-4904-a7f6-f03b3752d031>.
40. Sveitarfélagið Skagafjörður (2022c): *Sorpflokkun og hreinlætismál*. <https://www.skagafjordur.is/is/thjonusta/umhverfis-og-skipulagsmal/hreinlaetismal-og-sorpflokkun>.
41. Sveitarfélagið Skagaströnd (2015): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu og móttöku úrgangs í Sveitarfélaginu Skagaströnd*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=d62850a1-b1d9-4fd8-adf7-e80f256309e2>.
42. Sveitarfélagið Skagaströnd (2021): *Gjaldskrá Sveitarfélagsins Skagastrandar 2022*. https://www.skagastrond.is/static/files/gjaldskrar/fateignagj_svf_skagastr_gjaldskra2_2022.pdf.
43. Sveitarfélagið Skagaströnd (2022b): *Sorphreinsun og endurvinnsla*. <https://www.skagastrond.is/is/thjonusta/sorphreinsun-og-endurvinnsla>.
44. Umhverfisráðuneytið (2007): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Blönduóssbæ*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=8d1adb17-5176-469f-a623-7bb92a9a788a>.
45. Umhverfisráðuneytið (2008): *Samþykkt um sorphirðu í Húnavatnshreppi*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=356db318-a018-432f-bb96-e72e9f5ed50f>.
46. Umhverfisráðuneytið (2010): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Fjallabyggð, nr. 84/2010*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=0a3ab222-3ec5-4df5-b971-46e4789da12a>.
47. Umhverfisráðuneytið (2011): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Akureyrarkaupstað, nr. 670/2011*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=b3d7797a-a1ba-401b-a2c0-75f0c65eb6f0>.
48. Umhverfisráðuneytið (2011b): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Langanesbyggð, nr. 248/2011*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=dd851ac7-f396-46bb-a250-f6d1d301f8f3>.
49. Umhverfisráðuneytið (2012): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í sveitarfélaginu Húnaþingi vestra, nr. 633/2012*.
50. Umhverfisráðuneytið (2015): *Samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Sveitarfélaginu Skagafirði, nr. 1125/2015*. <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=56e50fe8-c90a-4c99-8866-f0c3ac1d7040>.

51. Umhverfisstofnun (2014): *Fyrirmæli um frágang og vöktun. Urðunarstaður við Draugagil.* https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Eftirlitsskyrslur/Sorp-og-efnamottaka/Blonduos_090714.pdf.
52. Umhverfisstofnun (2014b): *Fyrirmæli um frágang og vöktun. Urðunarstaður Skarðsmóum.* http://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Eftirlitsskyrslur/Sorp-og-efnamottaka/Skagafjordur_130814.pdf
53. Umhverfisstofnun (2014c): *Fyrirmæli um frágang og vöktun. Urðunarstaður á Glerárdal.* https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Eftirlitsskyrslur/Sorp-og-efnamottaka/Akureyri_130814.pdf.
54. Umhverfisstofnun (2014d): *Fyrirmæli um frágang og vöktun. Urðunarstaður við Þórshöfn.* https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Eftirlitsskyrslur/Sorp-og-efnamottaka/Langesbygd_fragang_v%c3%b6ktun_230414.pdf.
55. Umhverfisstofnun (2015): *Fyrirmæli um frágang og vöktun. Urðunarstaður að Syðri-Karástöðum.* <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Eftirlitsskyrslur/Sorp-og-efnamottaka/H%c3%bana%c3%being%20vestra%20-%20Fyrirm%c3%a6li%20um%20fr%c3%a1gang%20og%20v%c3%b6ktun%20LOKA%c3%9aTG%c3%81FA%2029%2004%2015.pdf>.
56. Umhverfisstofnun (2015b): *Starfsleyfi. Urðunarstaður í Laugardal.* <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Starfsleyfi-i-gildi/Sorp-og-efnamottaka/Nor%c3%b0ur%c3%being%20Laugardalur%20-%20Starfsleyfi%20LOKA%c3%9aTG%c3%81FA%2016.12.15.pdf>.
57. Umhverfisstofnun (2015c): *Starfsleyfi. Urðunarstaður við Kópasker.* <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Starfsleyfi-i-gildi/Sorp-og-efnamottaka/Nor%c3%b0ur%c3%being%20K%c3%b3pasker%20-%20Starfsleyfi%20LOKA%c3%9aTG%c3%81FA%2016.12.15.pdf>.
58. Umhverfisstofnun (2018): *Starfsleyfi. Urðun við Bakkafjörð.* https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Starfsleyfi/Starfsleyfi-i-gildi/Sorp-og-efnamottaka/Starfsleyfi_langesbygd_bakkafirdi.pdf.
59. Umhverfisstofnun (2020). *Starfsleyfi. Endurnýting úrgangs. Molta ehf.* <https://ust.is/library/sida/atvinnulif/starfsleyfi-og-efnirittsskyrslur/Undirrita%c3%b0%20starfsleyfi%20Molta.pdf>.
60. Umhverfisstofnun (2020b): *Niðurfelling starfsleyfis – Móttaka spilliefna á Akureyri – Hringrás. Bréf 27. apríl 2020.* <https://ust.is/library/Skrar/Einstaklingar/Mengandi-Starfssemi/Urgangur-og-efnamottaka/Hringras/Tilkynning%20um%20ni%c3%b0urfellingu%20starfsleyfis.pdf>.
61. Umhverfisstofnun (2020c): *Starfsleyfi. Terra umhverfisþjónusta hf. Rangárvöllum, Akureyri – móttaka og meðhöndlun spilliefna.* <https://ust.is/library/sida/atvinnulif/starfsleyfi-og-efnirittsskyrslur/Starfsleyfi%20Terra%20Umhverfis%c3%beij%c3%b3nusta%20hf.%20undirrita%c3%b0.pdf>.
62. Umhverfisstofnun (2021): *Eftirlitsskýrsla. Blönduósbær. Draugagil.* https://ust.is/library/sida/atvinnulif/starfsleyfi-og-efnirittsskyrslur/1597_Bl%c3%b6ndu%c3%b3sb%c3%a6r%20-%20Lokask%c3%bdrsla.pdf.
63. Umhverfisstofnun (2021b): *Starfsleyfi. Urðun úrgangs. Skútustaðahreppur.* <https://ust.is/library/sida/atvinnulif/starfsleyfi-og-efnirittsskyrslur/SL%20Ur%c3%b0unarsta%c3%b0ur%20H%c3%b3lasandi%20%c3%batg%c3%a1fa%20undirritu%c3%b0.pdf>.
64. Þingeyjarsveit (2021): *Gjaldskrá fyrir sorphirðu í Þingeyjarsveit, nr. 1675/2021.* <https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=62716a23-a2ea-4d98-9935-b99f95e0bc23>.
65. Þingeyjarsveit (2021b): *Umhverfisstefna Þingeyjarsveitar 2021-2031.* <https://www.thingeyjarsveit.is/is/stjornsysla/umhverfisstefna-thingeyjarsveitar-2021-2031>.
66. Þingeyjarsveit (á.á.): *Almennar spurningar um sorpmál af íbúafundum.* <https://www.thingeyjarsveit.is/is/moya/page/almennar-spurning-um-sorpmal-af-ibuafundum>.
67. Þingeyjarsveit (á.á.b): *Helstu spurning um endurvinnslu og flokkun af íbúafundum.* <https://www.thingeyjarsveit.is/is/moya/page/helstu-spurning-um-endurvinnslu-og-flokkun-af-ibuafundum>.
68. Þingeyjarsveit (á.á.c): *Sorpmál í Þingeyjarsveit.* <https://www.thingeyjarsveit.is/is/thjonusta/sorpmal>.